

OBEC HRABIČOV

Adresa: Hrabíčov č.188, 966 78

Tel.: 045/6866120

Mobil: 0908 570 478

E-mail: obec@hrabicev.sk

PROGRAM ROZVOJA OBCE HRABIČOV NA ROKY 2015 – 2022

**(podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení
zákona č. 309/2014 Z. z.)**

Hrabíčov, 2015

**PROGRAM ROZVOJA
OBCE HRABIČOV
NA ROKY 2015 – 2022**

**Zostavila: Mgr. RNDr. Anna Štefanková a kol.
Horné Hámre 86
966 71 Horné Hámre**

**Tel: + 421 911960944
E-mail: Anulastefankova@gmail.com**

OBSAH

1 ÚVOD.....	6
1.1 Zámer spracovania PHSR.....	7
1.2 Účel programu rozvoja obce a legislatívne vymedzenie PHSR.....	8
1.3 Metodika spracovania programu rozvoja obce Hrabíčov.....	12
1.4 Plánovací postup- harmonogram spracovania PHSR.....	13
1.5 Zoznam použitých kvantitatívnych a kvalitatívnych dát.....	16
1.6 Ex-post hodnotenie predchádzajúcich PHSR vrátane hodnotenia čerpania finančných prostriedkov pri realizácii PHSR (realizované aktivity, projekty).....	19
 ČASŤ A	
2 ANALYTICKÁ ČASŤ.....	23
2.1 Analýza hlavných faktorov stratégie rozvoja obce Hrabíčov.....	23
2.1.1 Aktuálna projektová pripravenosť obce na programovacie obdobie 2015 – 2022.....	24
2.1.2 Základná charakteristika obce Hrabíčov.....	29
2.1.3 História osídlenia obce Hrabíčov.....	32
2.1.4 Analýza súčasného stavu prírodných podmienok	35
2.1.4.1 Geomorfologické pomery.....	35
2.1.4.2 Geologické pomery.....	36
2.1.4.3 Pedologické pomery.....	38
2.1.4.4 Hydrologické pomery.....	39
2.1.4.5 Klimatické pomery.....	41
2.1.4.6 Flóra a fauna.....	43
2.1.4.7 Starostlivosť o životné prostredie.....	45
2.1.4.8 Ochrana prírody a krajiny.....	46
2.2 Analýza socio-ekonomických charakteristík.....	48
2.2.1 Základné demografické údaje.....	48
2.2.1.2 Dynamika obyvateľstva.....	50
2.2.1.3 Veková a pohlavná štruktúra.....	52
2.2.1.4 Vzdelanostná štruktúra.....	54

2.2.1.5 Národnostná a religiózna štruktúra.....	54
2.2.1.6 Zamestnanosť a nezamestnanosť obyvateľstva.....	56
2.2.1.7 Bytová štruktúra a vybavenosť obce službami.....	58
2.3 Prognóza vývoja počtu obyvateľov v obci Hradičov do roku 2022.....	61
2.4 Hospodárstvo.....	61
2.4.1 Lesné hospodárstvo a poľnohospodárstvo.....	62
2.4.2 Priemysel.....	64
2.4.3 Doprava.....	65
2.4.4 Odpadové hospodárstvo.....	67
2.4.5 Cestovný ruch a ubytovanie.....	72
2.5 Kultúrne pomery.....	74
2.5.1 Ľudová, sakrálna architektúra a ľudový odev.....	74
2.5.2 Kultúrne tradície a remeslá.....	77
2.6 Druhotná krajinná štruktúra obce Hradičov.....	79
2.6.1 Využitie výsledkov mapovania DKŠ v krajinnoekologickom hodnotení v obci Hradičov.....	84
3 FINANČNÁ ANALÝZA OBCE HRADIČOV.....	86
3.1 Prehľad príjmov obce Hradičov, miestne poplatky a dane.....	86
3.2 Celková bilancia schváleného rozpočtu obce Hradičov.....	89
4 ZHODNOTENIE CELKOVÉHO SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA.....	100
4.1 SWOT analýza interného (vnútorného) prostredia obce Hradičov.....	102
4.2 SWOT analýza externého (vonkajšieho) prostredia obce.....	105
4.3 Analýza problémov.....	106
ČASŤ B Strategická časť.....	109
5 HIERARCHIA STRATEGICKÝCH CIEĽOV.....	109
5.1 Stratégia rozvoja obce Hradičov na obdobie rokov 2015–2022.....	109
5.1.1 Hierarchia strategických cieľov obce Hradičov na roky 2015 – 2022.....	111
5.2 Potenciál rozvoja obce Hradičov na obdobie rokov 2015 – 2022.....	115
C. PROGRAMOVÁ (PLÁNOVACIA) ČASŤ.....	118
6 PROGRAMOVÁ ČASŤ PHSR OBCE HRADIČOV NA OBDOBIE 2015 – 2022.....	118
6.1 Opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým prioritám.....	119

D REALIZAČNÁ ČASŤ.....	124
7 MONITOROVANIE PHSR.....	124
7.1 Spôsob monitorovania PHSR	124
 ČASŤ E	
8 FINANČNÁ ČASŤ.....	129
8.1 Finančné zabezpečenie PHSR.....	129
 ZÁVER.....	
IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC.....	133
PRÍLOHY.....	134
ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK.....	136

Názov:	Program rozvoja obce Hradičov na roky 2015 – 2022
Územné vymedzenie:	Banskobystrický kraj, okres Žarnovica, obec Hradičov
Územný plán obce schválený:	nie
Dátum schválenia PHSR:	
Dátum platnosti:	31.07.2015 – 31.12.2022
Verzia:	2.0
Publikovaný verejne:	13.07.2015

1 ÚVOD

Získanie finančnej podpory z verejných zdrojov (európskych, štátnych, alebo regionálnych) býva pri projektoch zameraných na regionálny rozvoj často podmienené ich zladením s rozvojovou stratégiou príslušnej obce, mikroregiónu, či kraja. Vyžaduje si to aj Zákon o podpore regionálneho rozvoja č. 539/2008 Z. z. týkajúci sa programovania na úrovni miestnej samosprávy. V súčasnosti je kľúčovou právnou normou v oblasti sídelného rozvoja. Podľa tohto zákona majú mať obce schválený program rozvoja obce. Tvorba programu rozvoja obce Hradičov je vytvorená za účasti všetkých záujmových skupín, ktoré v obci pôsobia; ponúka jedinečnú príležitosť, ako sa dozvedieť, čo a kto v obci pripravuje.

Cieľom predkladaného programového dokumentu sú analýzy fyzicko-geografickej a sociálno-ekonomickej priestorovej štruktúry obce Hradičov, ktorá sa nachádza na strednom Pohroní. Na základe výsledkov z analýz bolo cieľom vytvoriť program rozvoja daného územia, ktorý bude základným strednodobým programovým dokumentom na úrovni obce, spravidla na 7 rokov s dlhodobým výhľadom na 10 –14 rokov. Ďalším čiastkovým cieľom dokumentu je navrhnuť systematickú a funkčne trvaloudržateľnú stratégiu, zameranú na realizáciu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Hradičov a zosúladiť hospodársky rozvoj s jeho prírodným, kultúrno-historickým a sociálnym potenciálom.

Plánom rozvojového dokumentu obce je nielen upozorniť na jeho účel a obsah, ale celkovo zlepšiť kvalitu života obyvateľov. Cieľom dokumentu je podporiť rozvoj cestovného ruchu a miestneho turizmu, vybudovať ekonomické kapacity obce pre zlepšenie hospodárskej budúcnosti, vytvoriť nové pracovné príležitosti a zároveň zdôrazniť význam dobrého - otvoreného, participatívneho a cieľavedomého procesu jeho prípravy, ktorý bude na základe hodnotenia výsledkov priebežne aktualizovaný. Miestny rozvoj je príležitosťou pre miestnu samosprávu, súkromný sektor, neziskové organizácie a pre miestnu komunitu spolupracovať a vytvoriť podmienky na dosahovanie jeho cieľov, a tak zvýšiť kvalitu života pre všetkých zainteresovaných.

1.1 Zámer spracovania PHSR

Tabuľka 1 Zámer spracovania PHSR

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	Program rozvoja obce Hrabíčov na roky 2015 – 2022
Forma spracovania	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Hrabíčov na roky 2015 – 2022 (ďalej len „PHSR 2015“) bude spracovaný v súlade s metodikou na vypracovanie PHSR obce/obcí/VÚC, ktorá bola vydaná Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR v znení zákona č. 309/2014 Z. z. PHSR 2015–2022 bude rešpektovať povinné prílohy, plánovacie a podporné dokumenty k metodike a postup tvorby navrhovaný metodikou. Spracovanie dokumentu bude rešpektovať princíp partnerstva a bude vykonaný participatívnym spôsobom so zapojením zamestnancov obecného úradu a širokej verejnosti. Dodávateľ Mgr. RNDr. Anna Štefanková bude zodpovedať za metodické vedenie a zostavenie finálneho dokumentu. Obecné zastupiteľstvo na svojom zasadnutí dňa 27.06.2014 schválilo obstaranie dokumentu PHSR obce Hrabíčov. Aktualizované dňa 31.07. 2015
Riadenie procesu spracovania	Za riadenie procesu spracovania bude zodpovedať p. starosta Ján Adámik
Obdobie spracovania	Obdobie spracovania PHSR vykonané od júna 2014 do júla 2015
Financovanie spracovania	Náklady na spracovanie PHSR obce Hrabíčov 2015– 2022 budú financované z vlastných finančných zdrojov obce, schváleného rozpočtu na vypracovanie stratégie a nebudú znamenať dodatočné zaťaženie rozpočtu obce.

Zdroj: Vlastné spracovanie

Cieľom PHSR obce je sformulovať takú predstavu o smerovaní obce Hrabíčov, ktorá vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jej občanov a zároveň je v súlade s prijatými koncepciami štátu, vyššieho územného celku, stratégiou rozvoja príslušného mikroregiónu, prípadne rezortnými stratégiami, záujmami ochrany životného prostredia, kultúrneho dedičstva a podobne. PHSR koncepčne a systémovo analyzuje a určuje budúcnosť rozvoja

spolu s činnosťami, investičnými projektmi so zdrojovým krytím na jej zabezpečenie (Tab. 1)

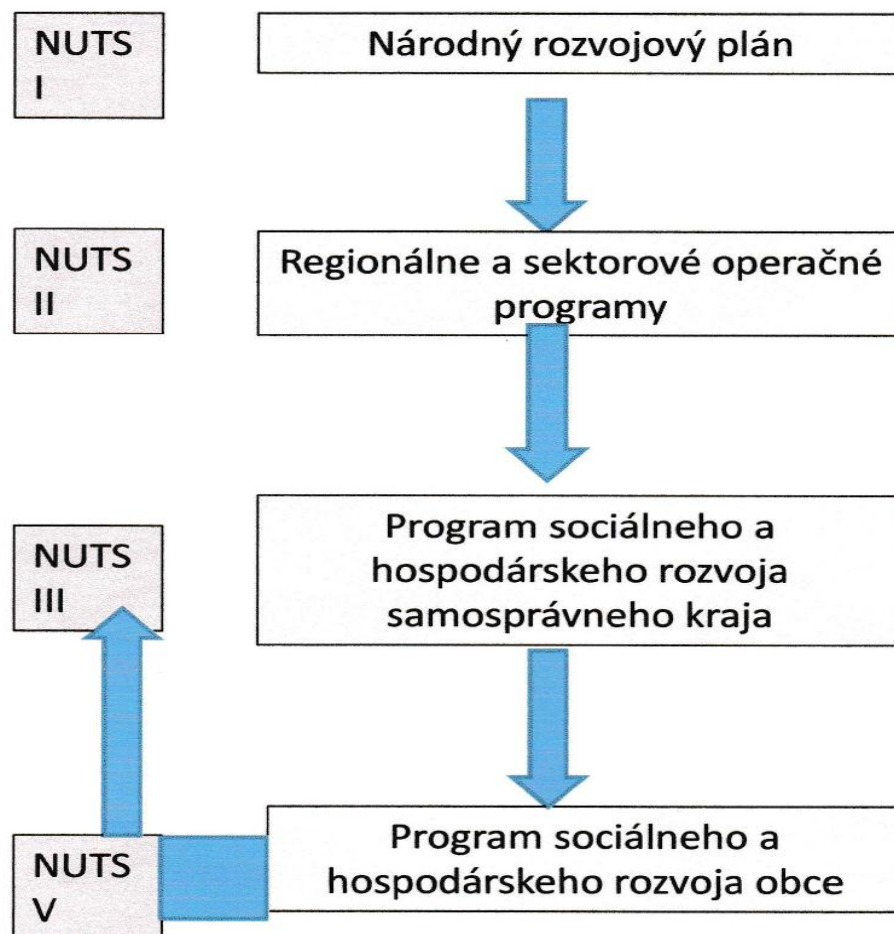
1.2 Účel programu rozvoja obce a legislatívne vymedzenie PHSR

Zmeny ekonomickej štruktúry, alebo vybudovanie komplexnej technickej a sociálnej štruktúry, si vyžadujú uplatňovať strategické prístupy k procesu plánovania hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Hlavnými skupinami, ktoré zabezpečujú manažment v obci Hrabičov sú: zástupcovia Obecného úradu – starosta, obecné zastupiteľstvo, ako aj samotný obyvatelia obce. Svojimi aktivitami prispievajú k rozvoju spoločenského života v obci. Výraznou mierou na spoločenskom živote v obci sa podieľa aj materská škôlka, JDS, MS a DHZ.

Pre rozvoj každej obce je potrebné riešiť komplexné vypracovanie strategických rozvojových dokumentov, a to spracovaním územnoplánovacej dokumentácie, vrátane krajinnoekologického plánu sústreďeného na zabezpečenie krajinnoekologicky optimálneho priestorového a funkčného usporiadania obce, programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja, stratégie trvalo udržateľného rozvoja a pod. Sú to dokumenty zabezpečujúce trvalo udržateľný rozvoj sídelných jednotiek. Spracovanie týchto dokumentov je nevyhnutné aj z hľadiska získavania finančných prostriedkov z jednotlivých grantových schém a fondov Európskej únie. Uvedené priority smerujú k základnému cieľu- zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj územia obce a Natura 2000. Každá obec by mala mať vypracovaný strategický plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, ale za podmienok, ktoré by rešpektovali celý súbor vlastností, ktoré charakterizujú dané územie. Na základe východísk, vypracovanie programu rozvoja obce Hrabičov, vyplýva podľa Zákona č. 539/ 2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z. z. Obec vo svojej pôsobnosti na účely podpory regionálneho rozvoja musí plniť úlohy týkajúce sa programovania na úrovni miestnej samosprávy, nakoľko im táto povinnosť vyplýva zo Zákona č. 416/2001 Z. z. a zo Zákona o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 539/2008 Z. z. Jednou z úloh vyplývajúcich z týchto zákonov je obstarávanie programu rozvoja obce, ktorý patrí medzi základné programové dokumenty na podporu regionálneho rozvoja. Programový dokument je previazaný s operačnými programami Národného plánu regionálneho rozvoja SR, ako aj Programom hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja, Diverzifikovanou regionálnou politikou Banskobystrického

samosprávneho kraja, Územným plánom obce Hradičov a opiera sa i o „Pozičný dokument“ Európskej komisie vydaný k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2015 – 2022. Na základe týchto programových dokumentov sa realizuje podpora regionálneho rozvoja zo zdrojov EÚ.

Sústava základných programových dokumentov podpory regionálneho rozvoja

Vypracovaním programu rozvoja obce si plní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky Európskej únie - princíp programovania. Dokument je jedným z dôležitých dokladov pre posúdenie žiadosti o poskytnutie pomoci finančných prostriedkov z fondov EÚ a iných verejných zdrojov.

Dôvodom pre vypracovanie programu rozvoja obce bola i potreba komplexného strategického rozvojového dokumentu, ktorý by pokrýval i aspekty sociálneho, ekonomického, kultúrneho a inštitucionálneho rozvoja, ktoré v územnom pláne nie sú

riešené. Pri zostavení rozvojových priorít bol dôležitým zdrojom informácií prieskum názorov obyvateľstva, ktorým boli občania upozornení na prebiehajúci proces strategického plánovania rozvoja obce a zapojení do plánovacieho procesu. Prieskum zisťoval sociálno-ekonomické charakteristiky respondentov, podmienky bývania a spôsoby bytovej situácie, názory miestnych obyvateľov na kvalitu života v obci Hradičovo, služby a samosprávu, kladné a záporné stránky obce, možnosti a prekážky rozvoja, predstavy o prioritných oblastiach rozvoja a zdrojoch financovania pre realizáciu rozvojových cieľov.

Program rozvoja obce Hradičovo je strednodobý rozvojový dokument, ktorý zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce (Zákon 539/2008 Z. z., §8). Podpora regionálneho rozvoja na základe týchto programových dokumentov sa realizuje zo zdrojov EÚ a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

„Zákon o podpore regionálneho rozvoja č. 583/2001 Z.z., v znení neskorších predpisov vyžaduje schválenie programu rozvoja obce vo väzbe na možnosť získania finančnej podpory na rozvoj územia z verejných zdrojov európskych, štátnych i regionálnych”. Tento uvedený argument je dôvodom pre vypracovávanie strategického plánu rozvoja obce Hradičovo. Programový dokument rozvoja obce Hradičovo je preto vypracovaný na obdobie 7 rokov. Za jeho zrealizovanie a vypracovanie nesie zodpovednosť miestna samospráva.

Programový dokument je nositeľom rozvojovej politiky obce, naplnením predstáv jej vedenia a obyvateľov o usmerňovaní rozvoja celej obce a jeho vypracovaním preukazuje obec záujem o budúcnosť svojich obyvateľov. Obec preberá komplexným dokumentom zodpovednosť za ďalší rozvoj obce. Program rozvoja tejto obce sa podrobnejšie zaoberá otázkami ekonomického a sociálneho rozvoja, čím plní komplementárnu funkciu. Jeho podstatou je identifikovať a riešiť hlavné problémové okruhy, ktoré sa v danom prostredí nachádzajú a sú kritické. Jeho cieľom je dosiahnuť najvyššiu efektivitu, reálnosť cieľov kľúčových oblastí rozvoja obce a reagovať na aktuálne zmeny východiskových podmienok. Dokument sa zameriava na dosiahnutie cieľov, ktoré vyplývajú z potrieb rozvoja technickej infraštruktúry, sociálnej infraštruktúry, starostlivosti o životné prostredie, ale i oblasti kultúrnej a týkajúcej sa vzdelávania. Taktiež sa zameriava na účely dosiahnutia spoločných riešení mikroregionálneho združenia, ktoré bolo založené na zvyšovaní úrovne hospodárskeho, sociálneho rozvoja a územného rozvoja regiónu. Strategický rozvojový dokument má cieľ dosiahnuť rast životnej úrovne v obci Hradičovo.

Stratégia programu rozvoja obce Hradičov je dokument, ktorý obsahuje audit problematiky, analýzu a definuje ciele. Je podkladom pre zostavovanie programového rozpočtu. Taktiež je výsledkom cieľavedomého a demokratického procesu, do ktorého sa môžu zapojiť všetci partneri vstupujúci do procesu rozvoja obce. Z toho vyplýva, že program rozvoja je dokument, ktorého účelom je definovanie priorít a opatrení, aktivít na ich vzájomnú štruktúru, financovanie, ukazovatele a zabezpečenie realizácie.

Udržateľný rozvoj a Miestna agenda 21

Problematica trvalej udržateľnosti je veľmi aktuálna, novodobá, pretože je nevyhnutnou podmienkou ďalšej existencie ľudstva a výrazne sa dostáva do popredia, pretože rieši nielen environmentálne problémy (vyčerpávanie prírodných zdrojov, zhoršovanie kvality životného prostredia, ohrozenie biodiverzity, narušenie stability krajiny, nárast negatívnych psychosociálnych javov a pod.), ale aj ekologických problémov. Pojem trvalá udržateľnosť bol legislatívne zakotvený v zákone 17/1992 Zb. o životnom prostredí, ktorý ho vymedzuje ako rozvoj, ktorý uspokojuje potreby súčasnej generácie bez toho, aby ohrozoval schopnosť budúcich generácií uspokojovať svoje vlastné potreby.

Okrem environmentálno-ekologickej dimenzie však komplexnejšie ponímaná koncepcia udržateľného rozvoja zahŕňa aj ekonomické a sociálne kontexty rozvoja. Tieto tri dimenzie udržateľnosti reflektujú prítomnosť troch typov zdrojov vytvárajúcich tzv. kapitál komunity:

- a.) prírodné zdroje* (nerastné zdroje, pôda, voda, lesy, chránené oblasti, prírodné zvláštnosti),
- b.) ekonomické a materiálne zdroje* (finančné zdroje, vyrábané tovary, nehnuteľnosti, infraštruktúra),
- c.) ľudské zdroje* (demografický potenciál, vzdelanie, schopnosti a zdravie obyvateľov, sociálne skupiny a ich vzájomné vzťahy a tradície).

Analogicky možno hovoriť o prírodnom, ekonomickom (finančnom) a sociálnom kapitále komunity. Dôležité je dosiahnuť rovnovážny stav vo všetkých troch dimenziách a optimálne využitie uvedených zdrojov pri eliminácii ich potenciálnych vzájomných konfliktov.

Aplikáciu princípov udržateľného rozvoja na úrovni obcí a miest predstavuje **Agenda 21 (Akčný plán)**. Predstavuje program starostlivosti o životné prostredie sveta v zmysle princípu trvalej udržateľnosti. Kapitoly Agendy 21 sa zameriavajú na hlavné problémy

súčasnej civilizácie ako aj na prípravu budúcich generácií na naliehavé problémy budúcnosti.

Agenda 21 pozostáva zo štyroch častí a to:

a.) zo sociálnej dimenzie životného prostredia

b.) z časti rozoberajúcej klasické otázky ochrany a riadenia zdrojov pre rozvoj

(dokumenty na ochranu atmosféry, ekosystémov, biodiverzity, oceánov, morí, vodných zdrojov a pod.)

c.) tretia časť sa týka posilnenia tzv. „ veľkých skupín“, ako sú ženy, mládež, nevládne organizácie, miestne správy, vedci, technici, robotníci, roľníci a pod.

d.) štvrtá skupina dokumentov sa zaoberá prostriedkami implementácie Agendy 21. Sú to dokumenty zamerané na finančné zdroje a mechanizmy, environmentálne technológie, úloha vedy, podpora vzdelávania, medzinárodné právo a pod.

Aplikácia princípov udržateľného rozvoja na úrovni obcí a miest predstavuje Miestna agenda 21. Je programom udržateľného rozvoja pre 21. storočie a zahŕňa komunitné aktivity pre miestnu úroveň. Tieto princípy a postupy boli využité a rozvinuté aj pri spracovaní PHSR obce Hradičovo.

1.3 Metodika spracovania programu rozvoja obce Hradičovo

Stručný popis metodiky a procesu spracovania tvorby PHSR Hradičovo vychádza z metodiky na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/ VÚC, ktorú vyhotovila pracovná skupina zriadená Ministerstvom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR a jeho obsah je podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z. z.

Pre správne zvolenú stratégiu obce je potrebný zodpovedný prístup k riešeniu problémov a z dlhodobého hľadiska je potrebné zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj daného územia. Metodika spracovania programu rozvoja obce Hradičovo umožňuje lepšie pochopenie princípov strategického plánovania smerom k širokej verejnosti a užívateľom plánu. Pri usmerňovaní plánovacieho procesu a spracovaní dokumentu boli pre jeho obsah preto aplikované metodické postupy podľa metodického príručky Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky verzia 2.0 metodiky na vypracovanie PHSR obce/obcí/VÚC zverejnenej v priebehu roka 2014 a podľa zákona č. 309/2004 Z. z. a podľa viacerých osvedčených

domácich a zahraničných metodík strategického plánovania na komunálnej úrovni, podľa ktorých bola upravená aj použitá terminológia.

V procese spracovania programu rozvoja obce Hradičov bol aplikovaný prístup kombinujúci expertné metódy s využitím miestnych znalostí pochádzajúcich od miestnych aktérov-obyvateľov a predstaviteľov verejného a súkromného sektora, s ktorými boli uskutočnené neformálne rozhovory na tému budúceho smerovania rozvoja obce. Hlavným partnerom pre zabezpečenie občianskej participácie bol obecný úrad.

Osnova PHSR:

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce pozostáva z analyticko-strategickej časti a programovej časti (Zákon 539/2008 Z.z. §8 odst.4):

a) Analyticko-strategická časť obsahuje najmä:

- súhrnnú socioekonomickú a fyzickogeografickú charakteristiku územia obce;
- analýzu a hodnotenie ekonomickej, sociálnej a environmentálnej situácie v obci;
- analýzu kultúrnych pomerov a infraštruktúry obce;
- definovanie hlavných transformačných trendov rozvoja územia obce v súvislosti s TUR
- stratégiu, priority a ciele rozvoja obce;
- finančnú analýzu

b) Programová časť obsahuje najmä:

- zoznam potrebných opatrení pre zabezpečenie zrealizovania PHSR;
- organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PHSR;
- finančné prostriedky pre zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít;
- monitoring plnenia PHSR a časový harmonogram

c) Implementačná a finančná časť: (akčné plány s časovým harmonogramom a návrhom finančného a organizačného zabezpečenia)

d) záverečná časť

e) povinných príloh PHSR

1.4 Plánovací postup- harmonogram spracovania PHSR

Obecné zastupiteľstvo na svojom zasadnutí dňa 27.06. 2014 schválilo obstaranie Programu rozvoja obce Hradičov. Vstupnými údajmi pre spracovanie PHSR boli dokumenty obecného úradu, literatúra a metodika pre spracovanie PHSR, potrebná literatúra, stretnutia s kľúčovými ľuďmi, verejnosťou, rozhovor a prieskum verejnosti, rozhodujúcimi boli i miestne poradné a odborné skupiny, rôzne štatistické údaje, informácie z novinových článkov a pod. V období od júna 2014 do júla 2015 som uskutočnila terénne prieskumy a následne bol pripravený koncept strategickej a implementačnej časti programu rozvoja vo forme námetov a návrhov projektov.

Pripravený materiál bol niekoľkokrát prediskutovaný s predstaviteľmi obce a s miestnym obyvateľstvom. Tieto získané podnety a informácie umožnili poslancom a obyvateľom aktívne sa zúčastniť na procese prípravy strategického dokumentu, prípadne koordinovať strategické plánovanie v území. Vstupnými podkladmi pre vypracovanie dokumentu PHSR boli potrebné i iné strategické dokumenty, ktorých analýzy boli následne zapracované. Po zapracovaní nových námetov a pripomienok bol pripravený návrh výsledného dokumentu. Vybrané časti programového rozvoja boli vo forme prehľadných tabuliek a grafov pripravené na schválenie v obecnom zastupiteľstve. Zostavenie finálneho dokumentu zabezpečil starosta obce Hrabíčov p. Ján Adámik v úzkej spolupráci so spracovateľkou RNDr. Annou Štefankovou, čím plánovací proces bol zosúladený a hlavné ciele programu boli spracované, vyhodnotené a následne zapracované aj do PHSR obce Hrabíčov.

Analytická časť má výpovedný charakter komplexného profilu obce a predstavuje audit interného a externého prostredia obce Hrabíčov. V tejto časti hodnotím kvalitatívne a kvantitatívne vlastnosti krajiny, analýzy prírodných zdrojov, kultúrno-historických zdrojov, ľudských zdrojov a socioekonomických podmienok, analýzy súčasného stavu využitia a ochrany zdrojov. Socioekonomická analýza je zameraná na demografiu obyvateľstva, historickú analýzu obce i rozptýlených sídiel, hospodárstvo, infraštruktúru a kultúrne pomery. Podobne ako pri stanovení vízií a cieľov, analýzy sa sústreďovali na rozhodujúce faktory a kľúčové prvky. Všetky spracované texty a informácie sú podrobne vyjadrené v tabuľkách a grafoch.

Pri hodnotení a mapovaní druhotnej krajinnej štruktúry (DKŠ) som vychádzala z ôsmich základných skupín krajinných prvkov, ktoré som ďalej členila. Legenda vznikla na základe metodiky mapovania DKŠ podľa metodiky LANDEP (Ružička, Ružičková, Žigrai, 1978). Vyhodnocovali sme jednotlivé skupiny krajinných prvkov, podskupiny krajinných prvkov a krajinné prvky nachádzajúce sa v katastri. Terénne mapovanie bolo realizované s podporou ortofotosnímkov v mierke 1:5000 z rokov 2002/03 a základných máp štátneho mapového diela SR v mierke 1:10000 z roku 1993. Mapovaním DKŠ som charakterizovala zmeny, ktoré nastali medzi skupinami krajinných prvkov vo vymedzenom území. Získavanie informácií o DKŠ som doplnila terénnym mapovaním a prieskumom. Získané údaje som doplnila aj fotodokumentáciou v období rokov 2012 – 2014. Na záver som opravila predbežnú mapu DKŠ a zapracovala nové údaje, získané z terénnych výskumov, tzn. že na základe terénneho výskumu som zistené nedostatky predbežnej DKŠ spracovanej v prvej etape opravila v databáze a tak som finalizovala s mapou DKŠ. Mapu

som za spolupráci pracovníčky ŽP v digitálnom vektorovom tvare komplexne vyhotovila v programe geografických informačných systémov (GIS) v programe ARC- GIS 3.1. Mapu 1 s označením a mapu 2 (Príloha A3) som vyhotovila v programe Q-gis. Využitie výsledkov mapovania DKŠ opisujem v krajinnoekologickom hodnotení územia. Mapy vypracovala Mgr. RNDr. Anna Štefánková za spolupráci s Mgr. Jana Maďarovou.

Ďalším krokom bola syntéza parciálnych analýz použitím štandardnej metódy- SWOT analýzy. SWOT analýza je jednou z metodík využívaných pri stanovení návrhov a opatrení pre vhodný rozvoj územia v obci Hradič. Výsledkom bola strategická diagnostika, ktorá bola potrebná pre stanovenie rozvojových cieľov. V rámci tohto procesu boli vytýpané niektoré rozvojové zámery, predovšetkým v oblasti územného rozvoja a stavebno-technických investícií.

V poslednej plánovacej etape boli stanovené konkrétne kroky (akčné plány a projekty), ktoré majú viesť k naplneniu vízie a dlhodobých zámerov. Tabuľka 2 informuje o tom, v akom časovom horizonte boli spracované jednotlivé kroky.

Tabuľka 2 Harmonogram spracovania PHSR

Harmonogram spracovania PHSR														
Termín /rok 2014–2015	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
Úvod														
Analytická časť														
Strategická časť														
Programová časť														
Realizačná časť														
Finančná časť														
Záver														

Zdroj: Vlastné spracovanie

Z podstaty strategického plánovania vyplýva hierarchická štruktúra programového dokumentu, ktorá smeruje od všeobecného ku konkrétnemu. Hierarchia začína cieľom strategickú vízie, pokračuje strategickými cieľmi a uzatvára ju sústava opatrení. Tomu zodpovedajú aj rozličné časové horizonty. Strategickú časť tvoria dlhodobé ciele; v operatívnej časti sú konkrétnejšie opatrenia realizovateľné počas kratšieho obdobia.

Spracovanie jednotlivých krokov PHSR umožnilo poslancom a obyvateľom obce aktívne sa zapájať a zúčastňovať sa na procese prípravy strategického plánovacieho

dokumentu; koordinovať strategické plánovanie územia obce Hrabíčov a spoločne pripraviť iné stratégie. Miestna samospráva informovala na obecnom zasadnutí verejnosti o začiatku procesu spracovania PHSR. Počas spracovania a aktualizovania bolo PHSR dostupné na webovej stránke samosprávy (Tab. 3).

Tabuľka 3 Metódy zapojenia verejnosti do prípravy PHSR

Metóda	Informovanie verejnosti	Získanie názorov verejnosti	Zohľadnenie názorov verejnosti
Verejné informačné tabule	X	X	X
Internetové stránky-vrátane verejných pripomienok	X		
Využitie existujúcich médií	X		
Stretnutia s kľúčovými ľuďmi	XXX		
Verejné stretnutia	XXX	XXX	XX
Verejné vypočutie	XX	XX	X
Prieskumy verejnej mienky	X	X	
Rokovania za prítomnosti starostu a poslancov obci	XXX		

X- možné, XX- odporúčané/vhodné, XXX- Veľmi výhodné, vysoko odporúčané

Zdroj: vlastné spracovanie

1.5 Zoznam použitých kvantitatívnych a kvalitatívnych dát

Vstupné informácie pre spracovanie analýz:

- Atlas obcí Slovenska podľa rodinných a demografických charakteristík, Bratislava: MŠSR, 1996.
- BERNTANOVÁ, J., ČUKA, P., RUML, O., 2003. *Vtáčnik Horná Nitra*. 3.vyd., Nitra
- BEDNÁRIK, R., 1943. *Duchovná kultúra slovenského ľudu*. In Slovenská vlastiveda II. Bratislava: SAVU. Princenton University Press. 265 s.
- BIELIK, M., a kol., 2005. *Kľakovská dolina*. Martin: Matica Slovenská, 2005. 138 s. ISBN 80-7090-774-6
- FÁZIKOVÁ, M. 2010. Rozvoj vidieka. Prednášky dostupné na <http://fesrr.uniag.sk/node/510>, 30.9.2010

- GECÍKOVÁ, I. - PAPCÚNOVÁ, V. 2010. *Metóda a techniky regionálnej analýzy*. Vydavateľ: Bratislava: VŠEMVS, 2010, 130 s. ISBN 978-80-89458-08-0
- HAMALOVÁ, M., BELAJOVÁ, A., ŠEBOVÁ, M. 2011. *Komunálna ekonomika a politika*. Bratislava: Sprint dva, 2011, s. 260. ISBN 978-80-89393-38-1
- HUBA, M. (ed.) et al. 1988. *Historické krajinné štruktúry*. Ochrana prírody, odborná príloha spravodaja MV SZOPK Bratislava, Bratislava. s. 62.
- HORVÁTH, P., 1980. *Historický prehľad vzniku a rozvoja chotárných sídiel v slovenskej časti Karpát*. In: Slovenský národopis, roč. 28, č. 1, SAV, Bratislava. s. 8-18
- IZAKOVIČOVÁ, Z., - MIKLÓS, L., - DRDOŠ, J., 1997. *Krajinnoekologické podmienky trvalo udržateľného rozvoja*. Veda nakladateľstvo SAV, Bratislava
- JURČOVÁ, D., 2001. *Populačný vývoj v regiónoch SR 2001*. Vydané 2003, Infostat, Bratislava, 105 s.
- LUKNIŠ, M. 1972. *Slovensko 2 Príroda*. Bratislava: Obzor, 1972. s. 920
- MAĎAROVÁ, J. 2014. Vplyv rozptýleného osídlenia na krajinu vo vybraných obciach Novobanského štátového regiónu. Rigorózna práca. FPV UKF Nitra. 2014. s.121
- MAZÚREK, J. 1963. Vzácné nerasty stredného Slovenska (Historicko- topografická štúdia). In: *Zborník Pedagogického inštitútu*. Martin I. Martin: Osveta, 1963.
- MAZÚR, E., LUKNIŠ, M. 1980. *Geomorfologické jednotky*. 1 : 500 000 In. Mazúr, E. (red.) 1980 Atlas Slovenskej socialistickej republiky. Bratislava: SAV, SÚCaK, 1980.
- Kol. autorov: Interné materiály zo SHMÚ Bratislava
- Kol. autorov: OÚ ŽP Žarnovica
- Kol. autorov: ŠSÚ- Krajský úrad v Banskej Bystrici 2011
- Kol. autorov: Interné materiály z ÚPSVaR v Žarnovici
- Kol. autorov: Interné materiály OÚ Hrabíčov
- MLÁDEK, J., 1990. Teritoriálne priemyselné útvary Slovenska. PRIF UK Bratislava, 1990. 290 s. ISBN 80-223-0006-3
- MLÁDEK, J. a i. (ed.). 2006. *Demografická analýza Slovenska*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2006. s. 221. ISBN 80-223-2191-5
- PETROVIČ, F., 2003. Hodnotenie vývoja rozptýlených sídiel v Novobanskej štátovej oblasti. In: Novák, S. (ed.) 2003: Geografické aspekty stredoevropského priestoru.

Geografie XIV., Pedagogická fakulta Masarykova Univerzita Brno, Brno. 2003. 215-219 s. ISBN 80-210-3208-1

- RUŽIČKA, M. - RUŽIČKOVÁ, H.- ŽIGRAJ, F., 1978. *Krajinné zložky, prvky a štruktúra v biologickom plánovaní krajiny*. In: Quaestiones geobiologicae- Problémy biológie krajiny, 23. Ústav experimentálnej biológie a ekológie. Bratislava: SAV, s. 76
- RUŽIČKA, M., 2000. *Krajinnookologické plánovanie- LANDEP I. (Systémový prístup v krajinnej ekológii)*. Bratislava: Združenie Biosféra. s.119
- ŠÁLY, R. a i. 2000. *Morfogenetický klasifikačný systém pôd Slovenska: Bazálna referenčná taxonómia*. Bratislava: Edičné stredisko VÚP a OP, 76 p. ISBN 80-85361-70-1
- ŠTEFANKOVÁ ANNA, 2010. *Potenciál krajiny s rozptýleným osídlením (Na príklade obce Horné Hámre)*. Rigorózna práca UKF FPV Nitra. 2010. 113 s.
- ŠTEFANKOVÁ ANNA, 2010. *Vplyv zmien využívania krajiny na manažment obce Horné Hámre*. Diplomová práca. FPV UMB Banská Bystrica. s. 84
- Štatistický úrad SR: Sčítanie obyvateľov domov a bytov, 2011. Dostupné na internete: <<http://app.statistics.sk/mosmis/sk/run.html>>).
- TREMPOŠ, P. 2000. Spracovanie dokumentov ÚSES - teória a prax. In: Daphne, roč. 7, č. 1, 2000. 42 – 44 s.
- Vlastivedný slovník obcí na Slovensku III. Veda, 1976.
- [www. portal.statistics.sk](http://www.portal.statistics.sk)

Metodické podklady

- Metodická príručka pre vypracovanie PHSR. Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja, 2004.
- Miestna Agenda 21 na Slovensku. Metodická príručka. Bratislava: REC, 2003.
- Príručka pre mikroregióny a obce na prípravu PHSR. Enterplan, 2002.
- Hamalová, Belajová, Šebová, 2011. *Komunálna ekonomika a politika*. Bratislava: Sprint dva, 2011, s. 260. ISBN 978-80-89393-38-1
- HAMALOVÁ, M., 2008. *Teória riadenia a organizácia verejnej správy*. Bratislava: Merkury, 2008, ISBN 978-8089143-63-4
- COPLÁK, J. Metodika pre spracovanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta. [www. ecocity.szm.sk/nitra/metod_info.pdf](http://www.ecocity.szm.sk/nitra/metod_info.pdf).

- Metodika na vypracovanie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z. z., verzia 2.0

1.6 Ex-post hodnotenie predchádzajúcich PHSR vrátane hodnotenia čerpania finančných prostriedkov pri realizácii PHSR (realizované aktivity, projekty)

Z platného PHSR, ale aj z dôvodu zásadnej zmeny metodiky na vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce, podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z. z. (verzia 2.0) je možné vykonať objektívne vyhodnotenie platného PHSR a hodnotenie čerpania finančných prostriedkov pri realizácii aktivít. Je potrebné zdôrazniť i to, že všetky informácie a námety predchádzajúceho PHSR v rámci prípravy nového PHSR budú v budúcnosti posudzované starostom obce Hradičovo p. Adámikom a jeho poslancami a zvolenou komisiou. Na čo sa za posledné programové obdobie v obci vybudovalo sa dozvedám, že situácia v bytovej štruktúre v obci sa začala v posledných štyroch rokoch výrazne meniť. V roku 2013 bolo odovzdaných 8 bytových jednotiek. Obec Hradičovo má do budúcnosti snahu vybudovať ďalšie nové obytné areály, a tak výraznom mierou sa chce ešte viac postarať o príliv a návrat mladších vekových kategórií pre život v obci. Do konca roka 2014 bolo zrealizovaných a do užívania odovzdaných ďalších 7 bytových jednotiek. Následkom týchto zmien pokračuje snaha posilňovať aj kultúrno-spoločenský život a celkovú hospodársku základňu v obci.

Poslanie Štátneho fondu rozvoja bývania (ŠFRB) vyplýva zo zákona Slovenskej republiky č. 607/2003 Z. z. v znení zákona č. 536/2004 Z. z. ŠFRB je zriadený na financovanie štátnej podpory, prostredníctvom ktorého sa uskutočňuje pomoc štátu pri rozširovaní a zveľaďovaní bytového fondu pre fyzické a právnické osoby. Obci Hradičovo zo ŠFRB bol poskytnutý úver na výstavbu 7 bytových jednotiek vo výške 226 749 Eur, dotácia na výstavbu 7 bytových jednotiek zo Štátneho rozpočtu (ŠR) vo výške 122 096 Eur.

Z prerokovania predbežného záverečného účtu obce za rok 2013 a použitia finančného prebytku pre rok 2014 sa dozvedám z informácii od starostu, že predpokladaný výsledok rozpočtového hospodárenia za rok 2013 je prebytok po vykonanom audite v sume 23 700.- Eur.

Tento prebytok hospodárenia bol presunutý do rezervného fondu a bol použitý nasledovne:

- náklady na projektové práce súvisiace s výstavbou nájomných bytov na MŠ:
 - vodovod.....2 115, 80 Eur.
 - kanalizácia.....4 181,90 Eur.
 - komunikácia.....4 093,15 Eur.

Spolu celkom:.....10 390,85 Eur.

- oprava fasády na dome smútku.....1500 Eur.
- dokončenie obecnej budovy (bývalá PZ)..... 1 250,00 Eur.
- nákup DHM – kosačka..... 900,00 Eur.
- oprava miestnych komunikácií..... 7 959,15 Eur.

Spolu celkom:22 000,00 Eur.

Náklady na projektové práce, ktoré sa začali v roku 2014 za účelom rekonštrukcie materskej školy formou nadstavby 7 bytov boli uskutočňované i za spoluúčasti obce na projekte.

Ex-post hodnotenie-realizácia založenia Komunity Kráľovnej pokoja-sociálnej služby v obci Hradič

Činnosť obce Hradič mala a i naďalej má záujem neustále vytvárať podmienky a prostredie na zabezpečenie základných životných podmienok pre obyvateľov a poskytovať pomoc pri riešení zložitých životných situácií, ktoré nastávajú v dôsledku nedostatku finančných prostriedkov, alebo straty schopnosti obyvateľov zabezpečiť pre seba, príp. svoju rodinu základné podmienky pre svoj život. V obci v minulosti neexistovalo žiadne zariadenie opatrovateľskej služby a toto zariadenie sa podarilo zriadiť v roku 2013. Komunita Kráľovnej pokoja predstavuje kresťanskú komunitu, charitné dielo pre deti, mladých ľudí a seniorov. Vznik Komunity Kráľovnej pokoja bol inšpirovaný životom sv. Vincenta de Paul-patrónom charitatívnych diel, ktorý bol povolaný ohlasovať Krista ako evanjelizátora chudobných.

Zakladateľmi Komunity Kráľovnej pokoja sú páter Rudolf Priedhorský, CM († 2004) a páter Branko Tupý (v čase vzniku Komunity študent teológie). Prvým impulzom pre

založenie Komunity bola potreba ujímať sa chlapcov, ktorým po dovŕšení osemnásteho roku života skončila nariadená ústavná starostlivosť a títo sa ocitali na ulici, v azylových domoch a pod. Nemali zázemie, rodinu, ani psychické podmienky na dôstojný samostatný život. Dňa 26. októbra 1993 schválil nitriansky sídelný biskup kardinál Ján Chryzostom Korec Komunitu Kráľovnej pokoja s kánonickým štatútom CHRISTIFIDELIUM CONSOTIATIO.

V zariadení opatrovateľskej služby v obci Hrabíčov sa poskytuje sociálna služba na určitý čas plnoletej fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, ak jej nemožno poskytnúť opatrovateľskú službu (Obr. 1).

Obrázok 1 Zariadenie opatrovateľskej služby

Zdroj: <http://www.kkp.sk/dom-hrabicov/>

Zariadenie opatrovateľskej služby poskytuje:

- pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby,
- sociálne poradenstvo,
- sociálnu rehabilitáciu,
- ošetrovateľská starostlivosť,
- ubytovanie, stravovanie, upratovanie,
- pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva,
- utvárajú sa tu podmienky na úschovu cenných vecí

V roku 2013 sa začal prevádzkovať aj **domov pre seniorov**.

V zariadení pre seniorov sa poskytuje:

- pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby,
- sociálne poradenstvo,
- sociálna rehabilitácia,
- ošetrovateľská starostlivosť,
- ubytovanie, stravovanie, upratovanie,
- pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva,
- osobné vybavenie, utvárajú sa tu podmienky na úschovu cenných vecí, zabezpečuje sa záujmová činnosť.

Poskytovanie **terénnej opatrovateľskej služby** sa plánovalo začať v obci Hrabíčov do konca kalendárneho roku 2014. Opatrovateľská služba je sociálna služba poskytovaná fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej II podľa prílohy č. 3 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a je odkázaná na pomoc pri úkonoch sebaobsluhy, úkonoch starostlivosti o svoju domácnosť a základných sociálnych aktivitách podľa prílohy č. 4. Opatrovateľskou službou sa poskytujú úkony podľa prílohy č. 4. Rozsah úkonov na základe sociálnej posudkovej činnosti určuje obec v hodinách alebo podľa jednotlivých úkonov podľa prílohy č. 4. Minimálny rozsah úkonov sebaobsluhy nesmie byť nižší, ako je minimálny rozsah zodpovedajúci stupňu odkázanosti fyzickej osoby posúdený podľa prílohy č. 3, ak sa poskytovateľ sociálnej služby s prijímateľom sociálnej služby na návrh prijímateľa sociálnej služby nedohodne inak v zmluve o poskytovaní sociálnej služby.

Tento projekt sa realizoval vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia.

Za efektívnosť a systém riadenia ohľadom zabezpečenia a financovania projektov zodpovedajú orgány obce (starosta, obecné zastupiteľstvo, komisie OZ, HK). Príslušné orgány rozvíjajú, sprístupňujú informácie, zabezpečujú tímovú spoluprácu na dosahovanie plánovaných činností a efektívne riadenie procesu strategického plánovania. Taktiež sa rozvíjajú a udržiavajú kompetentnosti ľudí, do procesu sa angažuje verejnosť a zamestnanci OÚ. Obec implementuje ďalšiu víziu obce a svoju strednodobú stratégiu prostredníctvom nového PHSR na programové obdobie 2015– 2022. V ňom je definovaná nová stratégia založená na predchádzajúcich a budúcich potrebách a očakávaniach zainteresovaných strán. Vychádza z disparít a stavia na faktoch. V tejto činnosti obec Hrabíčov bude pokračovať, rozvíjať strategické plánovanie a viesť spoločný dialóg. Obec i naďalej bude riadiť a viesť spoluprácu s externými partnermi (nielen v oblastnej organizačnej štruktúre), ale i s poradcom pre programovanie, projektovanie a inžiniersko-administratívne služby. Starosta obce riadi finančné toky podľa VZN o rozpočtových pravidlách (programového rozpočtu obce), zákonov a nariadení. Starosta tiež bude riadiť, navrhovať a zlepšovať procesy súvisiace s cieľom podporovať politiku a stratégiu rozvoja v programovom dokumente, využívať nové inovácie a účinnosť realizovaných projektov. Pravidelne na zasadnutiach bude monitorovať zámery PHSR a následne ich vyhodnocovať pravidelne každý rok v stanovenom časovom harmonograme.

ČASŤ A

2. ANALYTICKÁ ČASŤ

2.1 Analýza hlavných faktorov stratégie rozvoja obce Hradičov

Komplexná analýza súčasného stavu územia je zostavená na základe informácií získaných z obecného úradu Hradičov a z relevantných zdrojov, t. j. štatistických údajov (ŠÚ SR, Štatistický krajský úrad v Banskej Bystrici a pod.) a je overovaná z verejných prieskumov. Číselné údaje uvádzame preto v grafoch a tabuľkách s krátkym písomným komentárom. Údaje o hospodárstve sú v dokumente uvedené zo získaných údajov a informácií od všetkých miestnych aktérov vrátane podnikov.

V tejto časti programového dokumentu sa budem viac zaoberať úrovňou spracovania a metodike, potrebnej pre komplexné spracovanie strategického t.j. dlhodobého až strednodobého rozvojového dokumentu, potrebného pre obec. V súčasnej dobe sa veľakrát stretávame s termínmi ako sú: stratégia, program rozvoja, strategické ciele, priority, strategické plánovanie a pod. Povinnosť mať dokument týkajúci sa stratégie rozvoja obce; stanovuje to zákon. Strategický dokument prezentuje obec a prácu obecného zastupiteľstva pred jej občanmi, napomáha riadenému a trvalo udržateľnému rozvoju obce, je nástrojom na zachovanie jednotnej línie rozvoja obce.

Analýza hlavných faktorov stratégie rozvoja je tvorená z analýzy sociálno-ekonomických, územno-technických a prírodno-environmentálnych charakteristík pomáha identifikovať súčasnú situáciu v obci. Podpora regionálneho rozvoja na základe týchto programových dokumentov sa realizuje zo zdrojov EÚ a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

„Zákon o podpore regionálneho rozvoja“ č. 583/2001 Z.z., v znení neskorších predpisov vyžaduje schválenie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce vo väzbe na možnosť získania finančnej podpory na rozvoj územia z verejných zdrojov európskych, štátnych i regionálnych“. Tento uvedený argument je dôvodom pre vypracovanie strategického plánu rozvoja obce. Programový dokument hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR) sa vypracováva na obdobie 7 – 10 rokov. Za jeho zrealizovanie a vypracovanie nesie v obci Hradičov zodpovednosť miestna samospráva. Tento dokument

sa zameriava na dosiahnutie cieľov, ktoré vyplývajú z potrieb rozvoja technickej infraštruktúry, sociálnej infraštruktúry, starostlivosti o životné prostredie, ale i oblasti kultúrnej a týkajúcej sa vzdelávania.

2.1.1 Aktuálna projektová pripravenosť obce na programovacie obdobie 2015 – 2022

Účelom Tabuľky **Ex-post hodnotenie – stav projektovej pripravenosti**, ktorá sa v tomto dokumente nachádza je analyzovať súčasný stav pripravenosti investičných zámerov a možností ich financovania z rôznych zdrojov vrátane hodnotenia ich príspevku k rastu alebo rozvoju územia, tvorbe nových pracovných miest a k zlepšeniu kvality života obyvateľov obce Hradičkov. Tabuľka 4 a 5 bola vypracovaná riadiacim tímom OZ spolu so starostom obce p. J. Adámikom na základe potrieb obce. V rámci formulára bol vypracovaný zoznam projektových zámerov, ktoré sú súčasťou programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na roky 2014-2020. K aktuálnym projektovým zámerom obce Hradičkov, ktoré sú v obci pripravené na čerpanie prostriedkov z fondov EÚ, príp. z iných zdrojov v programovacom období 2015– 2022 patria (viď. Tabuľka 4 a 5).

Názov materiálu	AKTUÁLNA PROJEKTOVÁ PRIPRAVENOSŤ OBCE NA ČERPANIE PROSTRIEDKOV Z FONDOV EÚ, PRÍP. Z INÝCH ZDROJOV V PROGRAMOVACOM OBDOBÍ 2015 – 2022
Predkladá	Starosta obce Rudno nad Hronom: Ján Adámik
Spracovateľ	RNDr. Anna Štefanková. Spolupracovali: Ján Adámik a členovia obecného zastupiteľstva
Dátum rokovania	17.05.2015
Dôvod predloženia	Na základe Rámcového plánu rokovania OZ na I. polrok r. 2015

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 4 Zoznam projektových zámerov v obci Hradičov pripravených na programovacie obdobie 2014 - 2020

Por. č.	Názov projektového zámeru	Predpokladaný termín realizácie
1	Rekonštrukcia kultúrneho domu	2014 - 2020
2	Vybudovanie kanalizácie a ČOV	2014 - 2020
3	Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov a lávok	2014 - 2020
4	Revitalizácia verejného priestranstva- vybudovanie oddychovej zóny, vybudovanie amfiteátra, výsadba zelene, oprava chodníkov	2014 - 2020
5	Rekonštrukcia domu smútku	2014 - 2020
6	Vybudovanie detských ihrísk v počte 2 ks, MŠ, športový areál	2014 - 2020
7	Vybudovanie urnového hája	2014 - 2020
8	Rekonštrukcia miestneho rozhlasu	2014 - 2020
9	Opatrenie č. 9	2014 - 2020
10	Vybudovanie stojísk- triedeného zberu na komunálnej úrovni v obci Hradičov	2014 - 2020

Zdroj: OÚ Hradičov (2015)

Na dome smútku obec chce opraviť schody, lebo sú v nevyhovujúcom stave, zastrešiť vchod a urobiť nový rozvod elektriny, aby mohli byť reproduktory umiestnené aj vonku a nemuseli byť ťahané predlžovacie káble. Čo sa týka dokončenia obecnej budovy- starej požiarnej zbrojnice doteraz nie je vysporiadaný pozemok pod stavbou, preto má obec záujem o vysporiadanie pozemku, ktorý brzdí Slovenský pozemkový fond. Obecný úrad chce taktiež z týchto peňazí zakúpiť väčšiu a výkonnejšiu pojazdnu kosačku, ktorá by sa využívala hlavne na kosenie väčších plôch ako i športového ihriska a miestneho cintorína. Zvyšné finančné prostriedky budú využité na opravu miestnych komunikácií.

Obrázok 2 Prípravné práce rekonštrukcie MŠ formou nadstavby 7 bytov

Zdroj: OÚ Hradičov (2014)

Tabuľka 5 Zoznam projektových návrhov plánovaných na roky 2014–2020[illegible]

II. Projektové zámery z iných operačných programov						
Výzva nález relevantného operačného programu (napr. OP IČP, OP Ľ, OP VV atď.)	Potenciálny žiadateľ	Názov projektu	Popis projektu (aktivity, diela, výstupy, propojenie na iné projekty, respektíve aktivity IROP ak existuje)	Predpokladané výdavky v EUR	Predpokladaný termín realizácie	Spoločná
PRV	Ošec Hrnčičov	Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov v block	Prístup k rodinným domom, prístup ku kúpeľu, zbernište, nový sečkový kolonc: vyjít na pozemku pre cestovný ruch a doplniť sa podlažný dostupnosť k jednotlivým osadám	300 000	2016-2020	Ján Adámik
PRV	Ošec Hrnčičov	Rehabilitácia verejného priestorového vybudovanie odpočívacej zóny, vybudovanie antihudby, výsadba tieňové, oprava chodníkov	Zamietkanie a stráženie obce pre kúpeľ a kúpeľ štát	200 000	2016-2020	Ján Adámik
PRV	Ošec Hrnčičov	Rekonštrukcia domu umiestnu	Výmena chladivového zariadenia, oprava strechy, fasády, interieru, modernizácia, doplnenie pohody smolozbojých okienok	50 000	2016-2020	Ján Adámik
PRV	Ošec Hrnčičov	Vybudovanie detailných hrádí v počte 2 ku MČ, športový areál	Stavovanie športových aktivít (súťažné) tvorba spoločného priestoru pre mladú rodinu	30 000	2016-2020	Ján Adámik
PRV	Ošec Hrnčičov	Úpravy háj	Vybudovanie posledného miesta na ukladanie umy na dno zberu	25 000	2016-2020	Ján Adámik
PRV	Ošec Hrnčičov	Rekonštrukcia miestneho rozhlasu	Kvalitná informovanie občanov o diari v obci	20 000	2016-2020	Ján Adámik
PRV	Ošec Hrnčičov	Opatrenie L.9	LEADER	100 000	2016-2020	Ján Adámik
OP IČP	Ošec Hrnčičov	Vybudovanie stajňa-triedašťa domu na komunálnu úroveň v obci Hrnčičov	Zlepšenie termálneho prostredia a zvýšenie % separácie odpadov	50 000	2015	Ján Adámik

IROP - Integrovaný regionálny operačný program
 RIUS - Regionálna integrovaná územná stratégia
 CLLD - Miestny rozvoj vedený komunitou
 MAG - Miestna akčná skupina
 OP - Operačný program

Prüfungsspezifisch: Identifizierung / IRCP als leicht spezialisiertes Programm mit dem Informationscharakter der gemeinsamen RUCs als die gemeinsame und die dafür ausschließliche

Spracoviel (meno a priezvisko):	Ján Adámič
Dátum:	18.5.2015
Názov školy/miesta:	Hrabľov
Oblasť:	Zemovica

Definovanie návrhov pre rozvoj obce a využitie potenciálu do roku 2022

Súčasnou hlavnou charakteristikou vývojového trendu sídelnej štruktúry je pozvoľné zvyšovanie počtu obyvateľov sídiel mestského typu oproti obyvateľom vidieckych sídiel. Väčšina slovenských sídiel (cca 95%) tvoria dediny. Z uvedeného údaju ako aj z údajov ako z kultúrnych, sociálnych a ekonomických tradícií a historického vývoja jednoznačne vyplýva, že Slovensko je vidiecka krajina, a že rozvoj vidieka predstavuje významný determinant v rozvoji celej krajiny (Petrovič, 2003). Dedina je nositeľom významných a špecifických, hospodárskych, sociálnych, kultúrnych, ekologických i sídelných hodnôt a kvalít, ktoré predstavujú i bohaté kultúrne, historické, sídelné a sociálne i architektonicko-urbanistické dedičstvo. Z tohto dôvodu je preto nevyhnutné rešpektovať špecifiká slovenskej dediny, kde potreba vytvorenia kvalitatívne nových existenčných a rozvojových podmienok a predpokladov vyžaduje systémové zmeny, spojené s procesom sebauvedomenia sa sídla a sídelného spoločenstva ako základného subjektu obnovy a rozvoja obce. Z vonkajšieho pohľadu k atraktívnym potenciálom rozvoja budúceho mikroregiónu patria stopy histórie z obdobia prosperujúcej ťažby dreva s pomocou lesnej železnice, z obdobia pálenia drevného uhlia, zabudnuté miesta tradičných činností, ako močidlá a rôzne bunkre. Pre hlavné smery rozvoja mikroregiónu Kľakovská dolina bol stanovený princíp využitia vlastných zdrojov s ich maximálnym zhodnotením vo vlastnom území mikroregiónu, to znamená šetrné získanie obnoviteľných zdrojov s ich následným 100% spracovaním. Využitelnými zdrojmi v skúmanom území sú poľnohospodárska a lesná krajina, ale aj historické dedičstvo a prírodné krásy. Prírodné krásy doliny Kľakovského potoka, vybudované turistické trasy, obnova historických objektov a ich fragmentov, vybudovanie ďalších cyklotrás, obnova tradičného hospodárenia, rozvoj remesiel a agroturistiky, to sú hlavné smery rozvoja rekreácie v mikroregióne Kľakovská dolina. K potenciálu krajiny skúmaného územia patrí aj dostatok vodných zdrojov. Pramene, ktoré sa tu nachádzajú môžu zabezpečiť dostatok vody pre obyvateľstvo. Aj napriek množstvu prameňov má obec Hrabíčov občas problémy so starým vodovodným systémom, ktorý by bolo potrebné v budúcnosti opraviť, resp. nanovo realizovať. Čo sa týka povrchových vôd skúmané územie nemá výrazné obmedzenia až na riekou Hron, ktorá je v tejto časti charakterizovaná obmedzeným využívaním ako úžitková. Víziu, ktorú si obec Hrabíčov zadefinovala do vypracovaného Programu rozvoja obce spolu so strategickými cieľmi uvádzam v nasledovných častiach programového dokumentu. Obec má záujem zabezpečiť trvaloudržiateľný rozvoj obce po ekonomickej, sociálnej a

kultúrno-historickej stránke. Ekonomický, kultúrny a spoločenský rast bude zabezpečený prostredníctvom disponibilného potenciálu nachádzajúceho sa v ľudských, prírodných a ekonomických zdrojoch. Hlavné zameranie ekonomickej činnosti bude obec smerovať do ekologicky nezávadných prevádzok v oblasti cestovného ruchu, priemyslu, poľnohospodárstva a drevovýroby, pre ktoré má ideálne rozvojové predpoklady. Zabezpečiť ochranu životného prostredia a jeho zveľaďovanie hlavne v podobe rozvoja a kultivácie oddychových zón v obci. Formulácia strategického cieľa vychádza z predpokladu, že budú vytvorené podmienky pre stabilizáciu, rozvoj a adaptáciu ekonomicky aktívnych a výkonných subjektov. Zvyšovanie výkonnosti hospodárstva na udržateľnej úrovni v dlhodobom horizonte a rast jeho konkurencieschopnosti je považované za prioritu. Zároveň však musia byť vytvorené také podmienky, aby sa nezvyšovali výdavky verejných prostriedkov, ale aby nastala ich konsolidácia za účelom podpory nových rozvojových projektov. Súbežne je však potrebné venovať pozornosť aj rozvíjaniu ľudských zdrojov. Hlavným zámerom stratégie v tejto oblasti by malo byť zapojenie viacerých subjektov a postup riešenia danej problematiky v rámci partnerstva. Na dosiahnutie strategického cieľa je potrebné podporovať globálne ciele podľa jednotlivých kľúčových odvetví. Uvedené ciele plne korešpondujú s hlavnými cieľmi definovanými v programovom dokumente vyššieho územného celku Banskobystrického samosprávneho kraja a podporujú jeho naplnenie. Program rozvoja obce je základným programovacím dokumentom podpory regionálneho rozvoja na lokálnej úrovni. Nadväzuje na príslušné strategické dokumenty a programové dokumenty podpory regionálnej úrovni. Na národnej úrovni ide predovšetkým o národný strategický referenčný rámec (NSRR), Plán rozvoja vidieka (PRV), Programový doplnok (PD) a (sektorové) operačné programy a na regionálnej úrovni o Program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja (PHSR) BBSK. Tieto dokumenty predstavujú nielen rozšírenie komplexnosti podpory realizácie NSRR v období piatich rokov, ale vytvárajú aj predpoklad na zabezpečenie konzistencie v podpore regionálneho rozvoja, a tým aj zvýšenie účinnosti strategického plánovania tejto podpory a prípravy projektov v nasledujúcom programovacom období. Na základe hodnotenia fyzickogeografickej, socio-ekonomickej, kultúrno-historickej charakteristiky, druhotnej krajinej štruktúry 2013 budeme taktiež definovať silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia, ktoré uvedieme vo SWOT analýze. Pri hodnotení predpokladov sme sa zamerali na pozitívne a negatívne environmentálne javy, ktoré by mali výrazný vplyv na zmeny využívania krajiny na manažment obce Hradič. Vo výsledkoch obsiahnutých v tejto štúdii budeme hodnotiť nielen druhotnú krajinnú štruktúru, ale i

ľudské, materiálne zdroje a zdroje ekonomické, z čoho bude vyplývať nespočetný rad problémov, ktoré pre manažment v obci je potrebné riešiť. Zo zistených podkladov, charakteristík územia, v predmetnom území navrhujeme tiež nasledovné ciele, ktoré by v ďalších obdobiach mali dopomôcť sa zaradiť medzi najúspešnejšie sídelné štruktúry nielen v rámci mikroregiónu, ale i v rámci celého Slovenska. Vytvoriť také podmienky, aby sa dosiahla a zlepšila finančná sebestačnosť, zvýšil finančný rozpočet obce a vytvorili nové pracovné príležitosti a zároveň podporil sa rozvoj cestovného ruchu a turizmu. Pre rozvoj každej obce je veľmi dôležité vedieť dobre a úzko spolupracovať s miestnymi podnikateľmi, úradmi štátnej správy, okolitými obcami, s komisiou pre kultúru a cestovný ruch, pripravovať analýzy turistickej aktivity obce, pripravovať návrhy na riešenie rozvoja cestovného ruchu, vytvárať systémy finančných zdrojov, koordinovať a zabezpečovať úlohy súvisiace s činnosťou obce.

2.1.2 Základná charakteristika obce Hrabíčov

Obec Hrabíčov leží na brehu Kľakovského potoka. Ide o vidiecke sídlo lokalizované v intenzívne využívanej krajine s prírodnými a s diferencovanými socioekonomickými podmienkami (Príloha A1). Modelové územie bolo vymedzené na základe administratívnych hraníc a to podľa hraníc územno-technickej jednotky (katastra obce) (Mapa 1).

Mikroregión Kľakovská dolina sa nachádza v okrese Žarnovica, v jeho severovýchodnej časti. Leží na okraji intenzívne urbanizovaného priestoru, mimo hlavnej dopravnej trasy. Predstavuje žiarsko-žarnovické ťažisko osídlenia nadregionálneho až celoštátneho významu a žarnovicko-novobanské ťažisko osídlenia regionálneho až lokálneho významu. Severný krajinný celok tvoria katastrálne územia Kľak a Ostrý Grúň. Obec Hrabíčov spolu s obcou Horné Hámre tvoria tzv. južný krajinný celok Kľakovskej doliny. Severnú časť územia tvorí hornatinový až vysočinový podhôrny reliéf (vrchol Vtáčnika). Ostatné územie možno charakterizovať ako planinu, ktorá je rozrezaná dolinami a eróznymi brázdami v údoliach vodných tokov. Najvyššia nadmorská výška je na Vtáčniku – 1346 m v severnom cípe územia. Najnižšia nadmorská výška je v údolí potoka Kľak na JV územia – 250 m. Reliéf v území je výrazne členitý, pestrý a zaujímavý, čo dáva predpoklady pre rozvoj rekreácie a turizmu. Celé riešené územie leží v geomorfologickom celku Vtáčnik, oblasti Slovenské stredohorie.

Obec Hrabíčov sa nachádza geograficky v strednom Pohroní, Banskobystrickom kraji Slovenskej republiky (ďalej SR). Z hľadiska územnosprávneho členenia SR obec

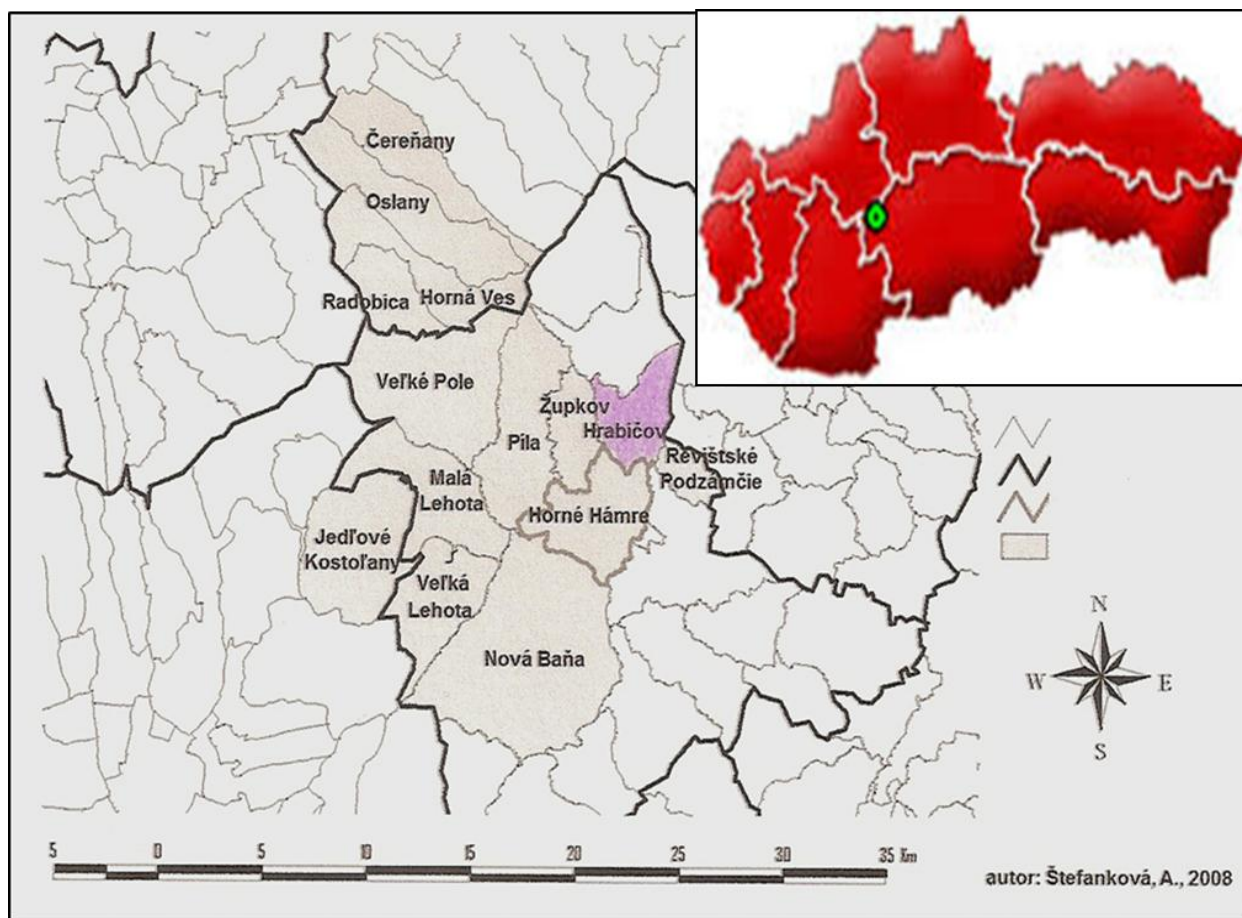
Hrabičov na úrovni NUTS 3 patrí do Banskobystrického kraja. Na úrovni obvodov/okresov obec sa nachádza v obvode/okrese Žarnovica. Stred obce Hrabičov leží 380 m n. m., maximálna výška chotára dosahuje 934 m n. m. Obec sa nachádza na 48°32'18" zemepisnej šírky a na 18°40'15" východnej dĺžky, leží na juhu pohoria Vtáčnik v doline potoka Kľak. V súčasnosti má rozlohu 1324 ha, prevažná časť z toho pripadá na lesy (741 ha s 56% územia), lúky a pasienky (452 ha s 34% plochy) (www.tic.sk/mapa/hrabicev). Hrabičov leží na juhu pohoria Vtáčnik v doline potoka Kľak. Územie je zalesnené jedľovo – bukovými lesmi. Siahla sem štátna prírodná rezervácia Vtáčnik (Bielik a kol., 2005).

Chotár obce Hrabičov je zväčša odlesnený, hornatý a má zlomové línie s hlbokými údoliami, v ktorých tečú menšie horské bystriny a potôčiky. Rozptýlené osídlenie tejto obce vzniklo prevažne v spojitosti s baníctvom, drevorubačstvom, uhliarstvom a pastierstvom. Z mála zachovaných historických krajinných štruktúr na Slovensku je kopaničiarske- štálové osídlenie (v literatúre sa často ako synonymum používa rozptýlené). Ide pritom o historické vidiecke sídelné štruktúry, ktoré sa zachovali do dnešných dní a sú obrazom zložitého historického vývoja slovenskej sídelnej krajiny, obrazom zápasu človeka s prírodou i kultúrnych a sociálnych premien spoločnosti Huba (1988).

Novobanská štálová oblasť sa rozprestiera na vrchovine pohorí Tríbeč, Pohronský Inovec a Vtáčnik. Zahrňuje obce medzi Novou Baňou, Zlatými Moravcami, Žarnovicou a Oslanmi až po Handlovú (Hindický, 1992) (Mapa 1). Obce ako sú: Župkov, Horné Hámre a Hrabičov patria do Novobanskej štálovej oblasti. Podľa väčšiny autorov tvorí túto oblasť 14 obcí, rozprestierajúcich sa od Novej Bane smerom na sever až severozápad zasahujúc pritom okresy Žarnovica, Zlaté Moravce a Prievidza na ploche 314 km². Okrem obcí Župkov a Hrabičov patria do tejto oblasti nasledovné obce: Nová Baňa, Veľká Lehota, Malá Lehota, Jedľové Kostolany, Veľké Pole, Píla, Horná Ves, Radobica, Oslany, Čereňany a Revištské Podzámčie (Mapa 1)

Významnou črtou obce Hrabičov je to, že je tiež priradovaná medzi obce s rozptýleným typom osídlenia (Mapa 2). Jedná sa o skupinu nepravidelne rozstrúsených usadlostí na rôznych tvaroch terénu. Ide o pôdu, ktorú získali obyvatelia kultivovaním dovtedy poľnohospodársky nevyužívanej pôdy resp. kultivovaním vtedajšej anekumény.

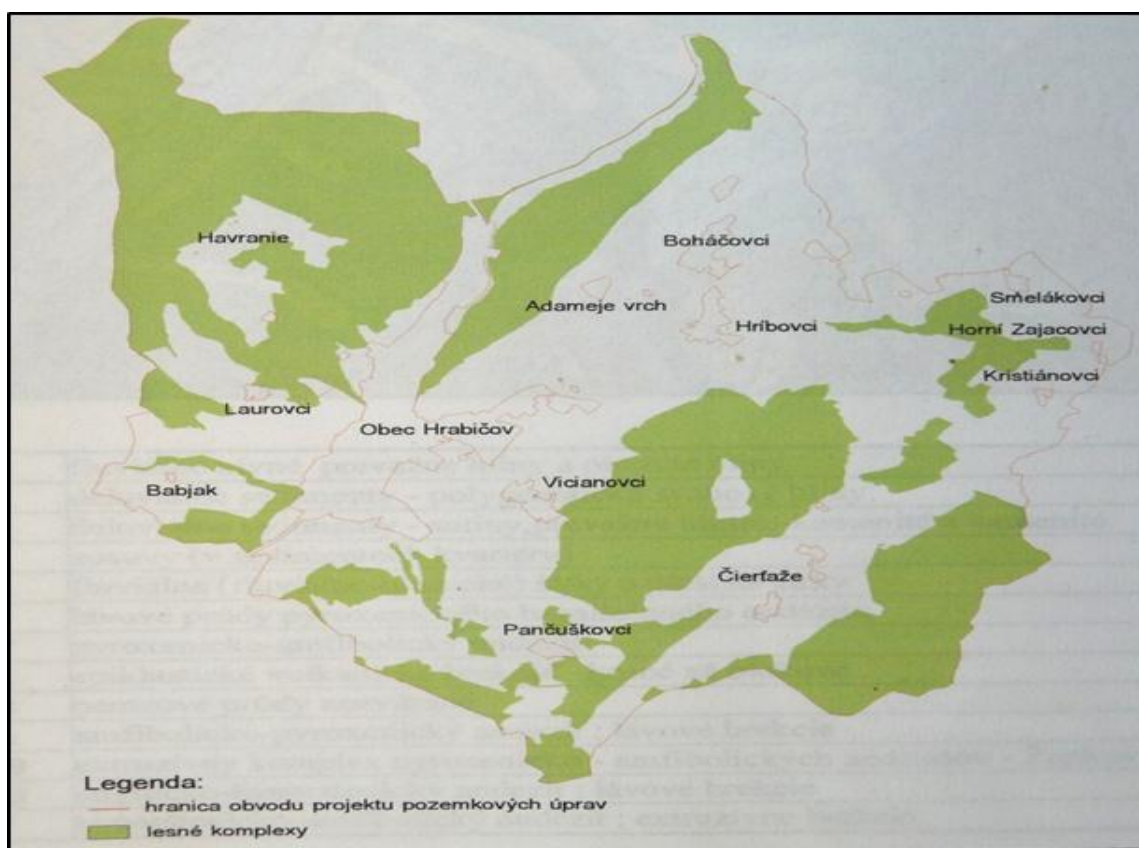
Mapa 1 Kataster obce Hradičov a obce patriace do NBŠ

Autor: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, (2010)

Prví osadníci budovali nielen hospodárske stavby a príbytky uprostred získaného pozemku (usadlosti), alebo na jeho okraji pri prístupovej ceste. Väčší dôraz kládli na hospodárske staviská, tie boli vždy rozmernejšie a výstavnejšie ako obytná časť. Žili v patriachálnych veľkorodinách, tri-štyri generácie hospodárili spoločne. Až keď sa rodina značne rozrástla, došlo k deleniu majetku. Vedľa pôvodných domov začali vyrastať ďalšie, až sa začali vytvárať skupiny domov s voľnou zhlukovou, alebo reťazovou zástavbou. Na svoje rozlíšenie mala každá usadlosť vlastný názov, ktorý dostala obyčajne po svojom majiteľovi, najčastejšie po jeho priezvisku. Termín stále bližšie definuje iba Stránska (1966) v súvislosti s terminológiou stredoslovenského nemeckého obyvateľstva, ktoré sa dostalo do okolia Novej Bane v 14. storočí v období rozvoja baníctva. Nemeckí prisťahovalci svoje sezónne sídla volali „stande“ a aj slovenské štále boli spočiatku iba sezónnym dočasným osídlením.

Mapa 2 Rozptýlené osídlenie v obci Hrabíčov

Zdroj: Interný materiál - Obecný úrad Hrabíčov, 2014

2.1.3 História osídlenia obce Hrabíčov

Územie stredného Pohronia bolo osídľované pozdĺž toku Hrona z juhu smerom na sever, o čom svedčia i archeologické nálezy, ktoré za zväčša našli náhodne. Prvý dôkaz osídlenia stredného Pohronia pochádza už z mladšej doby kamennej. Bohatšie archeologické nálezy zo stredného Pohronia poznáme z mladšej doby bronzovej a za ňou nasledujúcej prvej doby železnej-halštatu (Bielik a kol., 2005).

Prvá zmienka o osídľovaní Pohronia je v zakladajúcej listine opátstva sv. Benedikta nad Hronom z roku 1026, kedy kráľ Gejza daroval opátstvu neobývanú zem. Žiarska kotlina patriaca Nitrianskemu kniežatstvu v 5. storočí mala na mieste dnešného kaštieľa v Žarnovici menšie obranné hradište. Revištské panstvo sa spomína r. 1226 kedy viedla hranica po potok Hrabíčov. Prvá písomná zmienka o Žarnovici je z roku 1332, obec Župkov je písomne doložená v roku 1674. Nemeckí kolonisti prichádzali tiež vo viacerých vlnách a ich príchod súvisel najmä s rozvojom baníctva. Revištské hradné panstvo, zahŕňajúce i Horné Hámre s osadami Župkov a Hrabíčov, v r. 1480 dostalo konkurenciu v trojposchodovom neskorogotickom zámku- rezidencii Dóciovcov v Žarnovici.

Po vymretí Dóciovcov r. 1662 prešlo revíštské panstvo do správy banskoštiavnickej komory (Bielik a kol., 2005).

Z roku 1674 sa zachoval prvý súpis obyvateľov Kľakovskej doliny, Banská komora potrebovala poznať stav panstva, koľko má poddaných, aký majú majetok, aby im mohli vyrábať daň. V roku 1715 patrili obce Kľakovskej doliny pod obec Horné Hámre. Rozhodnutím ministra financií z 19. septembra 1865 bolo zrušené panstvo Šášov a bol spravovaný z Revištského panstva. Roku 1871 boli majetky a lesy odčlenené od správy hlavného komorno-grófskeho úradu v Banskej Štiavnici a pričlenené k riaditeľstvu do Banskej Bystrice a pod Lesný úrad Žarnovica pripadlo panstvo Revište ako jeho hospodárske oddelenie. Komorné panstvo Revište od 28. februára 1871 zaniklo.

Koncom 18. storočia vzniklo a zároveň obci Horné Hámre patrilo 9 osád a to:

➤ Čierťaž	- v roku 1828 mala 21 domov a 150 obyvateľov
➤ Frtálov vrch	- v roku 1828 mala 12 domov a 87 obyvateľov
➤ Hrabíčov	- v roku 1828 mala 306 obyvateľov
➤ Jančokovci	- v roku 1828 mala 7 domov a 55 obyvateľov
➤ Kostivrch	- v roku 1828 mala 46 domov a 323 obyvateľov
➤ Pajer	- v roku 1828 mala 8 domov a 51 obyvateľov
➤ Pecno	- v roku 1828 mala 23 domov a 162 obyvateľov
➤ Župkov	- v roku 1828 mala 216 obyvateľov
➤ Žarnovická Huta	- v roku 1828 mala 360 obyvateľov

Dominantným typom krajiny je však vrchovinový a hornatý typ centrálnej časti trasy. Špecifikom tejto časti dotknutého územia ako bolo už uvedené je rozptýlené osídlenie, ktoré sa v tomto regióne nazýva štále. Vznik oboch obcí sa viaže k rozvoju baníctva v 14. storočí. Základnou funkciou kopaničiarskeho osídlenia bolo umožniť obrábanie pôdy na odľahlých miestach terénu.

Hlavným rozlišovacím znakom je prítomnosť izolovaných stavebných objektov (minimálne 3) s príslušnými poľnohospodársky využívanými maloblokovými pozemkami (pozemky ornej pôdy, trvalých trávnych porastov a ovocných sádov).

Prvá svetová vojna 1914-1918 priniesla i samostatnú Československú republiku. V r. 1939 vypukla druhá svetová vojna. V prvých dňoch slovenského národného povstania v auguste 1944 prišla obranná vojenská posádka z Trnavy. V dňoch 25-26. september 1944 sa zviazli ťažké boje na Brode o vstup nemeckej armády na Pohronie Ostrý Grúň a Kľak bol vypálený, vyvraždený a evakuovaný. V zime 1944 – 1945 obyvatelia pomáhali partizánom brigády J. Nálepku a zväzku Jána Žižku. Proti partizánska jednotka Edelweiss obyvateľov 24. januára 1945 vyhnala, obec vyrabovala a vypálila (Bielik a kol., 2005).

Neskôr pôdu v obci obrábali súkromne hospodáriaci roľníci. Časť obyvateľov pracovala v priemysle (Žarnovica, Hliník nad Hronom, Žiar nad Hronom, Veľké Pole) (Bielik a kol., 2005).

Prvá písomná zmienka o obci Hrabíčov sa spomína od roku 1828, kedy sa nazývala Hrabicsó, po maďarsky sa obec nazývala v roku 1920 Gyertyánfa, Gyertyánfaélesmart, po nemecky v roku 1945 Hrabischow. V tomto čase mala obec 348 obyvateľov a 51 domov. Obec Hrabíčov leží na juhu pohoria Vtáčnik v doline potoka Kľak. Obyvatelia sa zaoberali drevorubačstvom a poľnohospodárstvom. V roku 1936 tu bol veľký štrajk lesných robotníkov. Obec sa zapojila do Slovenského národného povstania (SNP), v januári 1945 ju Nemci vypálili a obyvateľov vyhnali. Bola vyznamenaná Radom SNP II. triedy a Pamätnou medailou SNP. Neskôr obyvatelia pracovali v priemyselných mestách v okolí (Žiar nad Hronom, Žarnovica) (Bielik a kol., 2005).

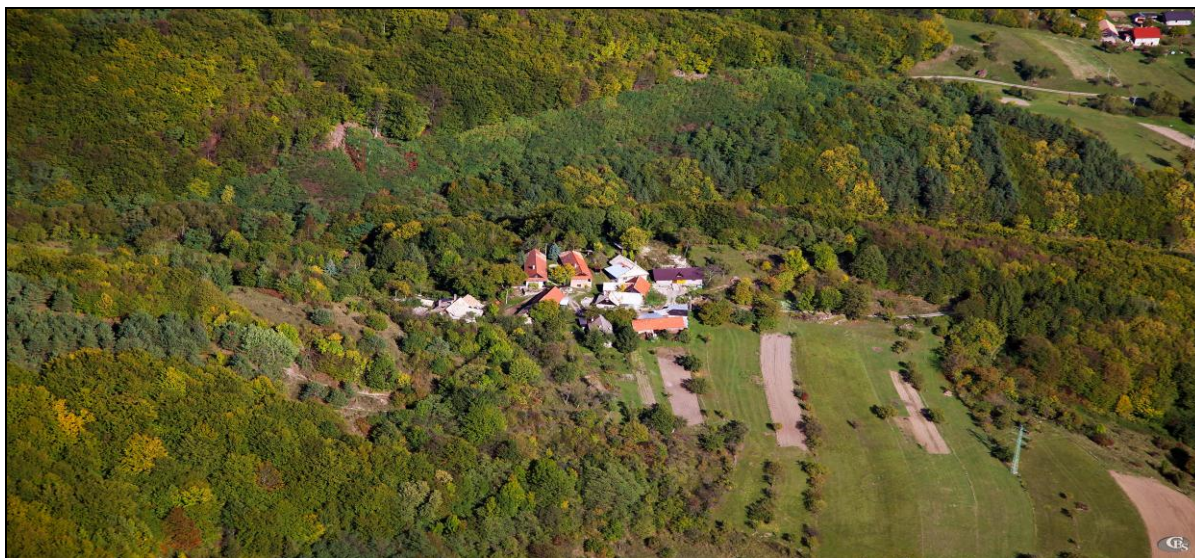
Spojenie osudov obce s lesom dosvedčuje aj samotné pomenovanie obce, odvodené od stromu - hrab. Erb obce má teda podobu: v zelenom štíte zlato odeté rameno, držiace zlatú trojlistú sadeničku hrabu s koreňmi. V súčasnej dobe má obec 588 obyvateľov (podľa sčítania v roku 2011), ktorý žijú v 19 osadách. Obec má 270 domov. Najvzdialenejšia osada- Čierťáže je od stredu obce vzdialená 6 km. Ďalšie osady obce majú pomenovania: Havranie, Laurovci, Kopanica, Adamov vrch, Hríbovci, Boháčovci, Hnátovci, Zajacovci, Smelákovci, Kristianovci, Čierťáže, Pančuškovci a Vicianovci (Obr. 3 a 4).

Obrázok 3 Osada Boháčovci, Hríbovci

Zdroj: Obecný úrad Hrabíčov, 2014

Obrázok 4 Osada Laurovci

Zdroj: *Obecný úrad Hrabíčov, 2014*

Z hľadiska urbanistickej estetiky, umiestnenia stavieb v krajine, možno tradičné rozptýlené osídlenie pokladať za pozitívny jav, sídla a stavby boli esteticky vyvážené, mierkou ani materiálom terénu ani prírodnému prostrediu neprotirečili. Rozptýlené osídlenie v dotknutom území ostalo zhruba v pôvodnej forme a podobe, avšak už neplní svoju primárnu funkciu – trvalé bývanie. Do popredia sa dostáva hlavne funkcia tzv. „druhého bývania“ - chalupárstvo.

2.1.4 Analýza súčasného stavu prírodných podmienok

Cieľom analýzy je spracovanie základnej charakteristiky (textovej aj grafickej) vlastností jednotlivých krajinotvorných zložiek územia, vrátane človeka. Analýzy zdrojov sú zamerané na zhodnotenie kvantitatívnych a kvalitatívnych vlastností jednotlivých zdrojov územia a ich priestorovej diferenciácie. Abiotické zložky krajinej štruktúry predstavujú súbor tých prvkov krajiny a ich vzťahy, ktoré tvoria pôvodný a trvalý základ pre ostatné krajinné štruktúry. Charakteristika abiotických zložiek je spracovaná na základe štúdie Kľakovská dolina (Od Žarnovice po Vtáčnik), ktorej autorom je Bielik a kol. 2005, Trempoš, 2000, Mazúrek, 1963 atď.

2.1.4.1 Geomorfologické pomery

Reliéf skúmaného územia predstavuje dvojrozmerný útvar- styčnú plochu pevného povrchu Zeme s atmosférou alebo hydrosférou. Je jedným z rozhodujúcich prirodzených diferenciačných faktorov. Zásadne ovplyvňuje horizontálny aj vertikálny tok látky

a energie. Na vlastnosti reliéfu sa preto zákonite viažu vlastnosti ostatných zložiek krajiny. Ich interpretácia umožňuje poznať charakter a dynamiku súčasných i minulých v krajine prebiehajúcich procesov (Trempos, 2000).

Celé územie Slovenska patrí ku karpatskej horskej sústave. Patrí k Západným Karpatom, v ktorých môžeme rozlíšiť dve základné časti, staršiu-Vnútorne Karpaty a mladšiu-Vonkajšie Karpaty (Mazúr, Lukniš, 1980).

Územie Kľakovskej doliny sa nachádza v oblasti Vnútorých Karpát, kde prevažná časť územia je z hľadiska geologického vývoja súčasťou sopečných pohorí a Štiavnické vrchy, Pohronský Inovec a Vtáčnik). Hlavná sopečná aktivita sa viaže na obdobie mladších treťohôr (pred 16,4–10,5 mil. rokov). V prvých štádiách vulkanizmu dominovali lávové prúdy, prieniky a explózie andezitového zloženia, zavŕšené vznikom mohutnej 6 km vysokej sopky-štiavnického stratovulkánu. Záver vulkanickej činnosti mal ryolitový charakter. Po dlhom období klúdu bola sopečná aktivita obnovená v štvrtohorách, pred 120–130 tisíc rokmi, explóziou vulkánu, počas tohto obdobia sa sformovala aj rieka Hron. Pohronský Inovec, ktorý tvorí hranicu Kľakovskej doliny bol jej eróznou činnosťou morfologicky oddelený od Štiavnických vrchov (Bielik a kol. 2005).

2.1.4.2 Geologické pomery

So sopečnou činnosťou v tejto oblasti je spätý vznik a výskyt rudných žíl obsahujúcich drahé kovy-zlato a striebro. Niekoľkokrát pri sopečnej činnosti sa tu striedali fázy ryolitového vulkanizmu s andezitovým a sopečnú činnosť zavŕšili výlevy čadičov. Striedaním sopečných výbuchov a výlevov sa navŕšili zvrstvené sopky, ktoré v najvyšších partiách pyroxénickými andezitmi. Zakončenie sopečnej fázy sprevádzala silná postvulkanická činnosť. V období pliocénu vznikali tektonické pohyby, pri ktorých sa tvorili hlboké trhliny. V pohorí Vtáčnik sú pyroxénické andezity tmavších i svetlejších farieb porfyrickej štruktúry. Obtiažne zvetrávajúce odrody, zvlášť v členitom teréne, dávajú len plytké pôdy s prímiesou úlomkov materskej horniny alebo na svahoch aj kamenisté pôdy. Údolia potokov a potôčikov sú pôvodne pravidelné, tufmi tvorené svahy, rozdelené na chrbty tvoriace vrchovinu. Vtáčnik je rozdelený na štyri podcelky: Vysoký Vtáčnik, Nízky Vtáčnik, Župkovská brázda a Raj. Prvé produkty vulkanizmu sú známe zo severných okrajov Vtáčnika, kam boli eolickou cestou pretransportované a uložené vo forme ryolitových vulkanoklastík do sedimentov eggenburgu (kremenné pieskovce s vložkami tmavosivých ílov). Neskôr v badéne sa aktivizuje vo Vtáčniku andezitový vulkanizmus, badenský vulkanizmus sa odohral v priestore poklesnutej medzikryhy,

kde jeho centrá kopírovali okraje vtedajších elevácií (dnes sú známe medzi Župkovom a Prochoťou). Po sformovaní bádenského vulkanizmu sa aktivizovala poklesová tektonika, erózia a denudácia, čím sa vytvoril na území Vtáčnika veľmi členitý reliéf so zátokami a nehlbokými jazerami, v ktorých vznikali rašeliniská. V priebehu pokojnejšej sedimentácie sa v nich uložili nadložné íly. V nadloží z podnosarmatskej uhoľnej série a uložilo vulkanodentrické súvrstvie (zlepenec, pieskovce, prímes materiálu čadičných vulkanizmov. Nadmorská výška hlavného chrbta sa pohybuje medzi 700–900 m.

Z ústredia chrbta vybiehajú krátke rázsochy, oddelené hlbokými dolinami. Starý zarovnaný reliéf, predstavujúci tzv. stredohorskú úroveň, bol v tejto oblasti veľmi rozrušený. Výrazné sú formy vytvorené pariglaciálnymi procesmi (kotly, stupne, skalné zruby a kužele) (Bielik a kol., 2005). Celé územie Kľakovskej doliny je tvorené vulkanickými horninami, najmä pyroklastikami andezitov, v ktorých sa nachádzajú ostrovkovite pyroxenické andezity. V území sa nenachádzajú žiadne hospodársky významné ložiská surovín.

V susednej obci v Župkove sa nachádza nálezisko vzácnej rudy Tetradymit (Obr. 3). Výskyt v andezitových tufoch sa považuje za hydrotermálny. Výskyt patrí do novobansko-kľakovského rudného rajónu s uplatnením Bi a Te-mineralizácie. Predpokladá sa jeho vznik zo solfatar, predstavujúcich postvulkanickú činnosť vtedajšej sopečnej činnosti. Andrej Kmet' a F. Kabin nazvali tento minerál Župkovit (Mazúrek, 1963).

Obrázok 5 Tetradymit $\text{Bi}_2\text{Te}_2\text{S}$

Zdroj: Z archívu zbierok Slovenského Banského múzea v Banskej Štiavnici (2012)

2.1.4.3 Pedologické pomery

Celé územie Kľakovskej doliny z hľadiska výskytu pôdných zdrojov je významné, nakoľko sa tu vyskytujú zastúpenia rôznych druhov a typov. Pôda je jednou z podmienok existencie rastlín, ktoré sú základným zdrojom výživy živočíchov. Kvalita pôd je závislá predovšetkým od podnebia. Ovplyvňuje ju však aj podklad, sklon, terénne a iné faktory. V oblasti mikroregiónu Kľakovskej doliny sa viac vyskytujú výnosné hnedé pôdy, pretože podkladom sú andezity a andezitové tufy. Zvyšky týchto pôd sú prevažne piesočnato-hlinité a hlinité a v spodinách sa vyskytujú hlinité až ílovito-hlinité. Pás nivných pôd sa nachádza v dolnej časti Kľakovského potoka. Sú veľmi úrodné, ale často zamokrené (Šály, 2000). Za priaznivých petrografických i terénnych podmienok sa v andezitoch tvoria stredne hlboké až hlboké pôdy majúce ráz normálnych až ťažkých hĺn. Obtiažne zvetrávajúce odrody, zvlášť v členitom teréne, dávajú len plytké pôdy s prímесou úlomkou materskej horniny alebo na svahoch aj kamenité pôdy. Údolia potokov a potôčikov sú pôvodne pravidelné, tufmi tvorené svahy, rozdelené na chrbty tvoriace vrchovinu. Tufy sú pre vodu priepustné, čím vznikli strmé svahy skláňajúce sa do údolia potokov a potôčikov a spolu s plochými temenami chrbtov tvoria charakteristický reliéf terénu (Bielik a kol., 2005). Na celom území doliny sa vyskytujú kambizeme, ktoré možno charakterizovať ako pôdy stredne skeletnaté (najmä vo vyšších nadmorských výškach). Majú dobrú, až priemernú zásobu živín a patria medzi vhodné pôdy pre pestovanie lesa, ale sú tiež perspektívne pre poľnohospodárstvo, najmä pre TTP. Z pôdných typov sa v riešenom území vyskytujú hlavne pôdy hlinité, ktoré so stúpajúcou nadmorskou výškou prechádzajú cez pôdy piesočnato-hlinité, až do hlinito-piesočnatých (Bielik a kol., 2005).

Orná pôda je vzhľadom na pomerne vysokú sklonitosť územia málo zastúpená. Vyskytujú sa v podobe rozlohou malých políčk, ktoré sú roztrúsené takmer po celej južnej časti územia. Tieto malé mozaikovito usporiadané plochy ornej pôdy vznikli na základe spôsobu osídlenia v podobe samôt. Na andezitových stráňach sa vyskytujú asi do 450 m n. m. na hlbokých hlinitých až ílovito-hlinitých sedimentoch rôzne oglejené, ilimerizované pôdy až pseudogleje. Asi do 700-800 m n. m. hnedé pôdy nasýtené a od 700-800 do 1340 m n. m. hnedé pôdy kyslé, na vrcholovom širokom chrbte s bralným reliéfom premiešané so surovými pôdami. Na nivách tokov sú nivné a glejové pôdy (Bielik a kol., 2005).

Poľnohospodárska pôda je intenzívne obhospodarovaná a pestujú sa tu kultúrne plodiny-kukurica, pšenica, jačmeň, raž, vyššie ovocie, okopaniny, zemiaky, krmná

repa, a iné miešanky pre dobytok. Keďže klíma riešeného územia nie je veľmi priaznivá pre pestovanie ovocia a zeleniny ani v minulosti a ani dnes sa v území nenachádzajú veľké plochy záhrad a sádov. Existujúce sady a záhrady sa viažu na okolie sídel a slúžia len na pestovanie ovocia a zeleniny pre priamu spotrebu ich majiteľov.

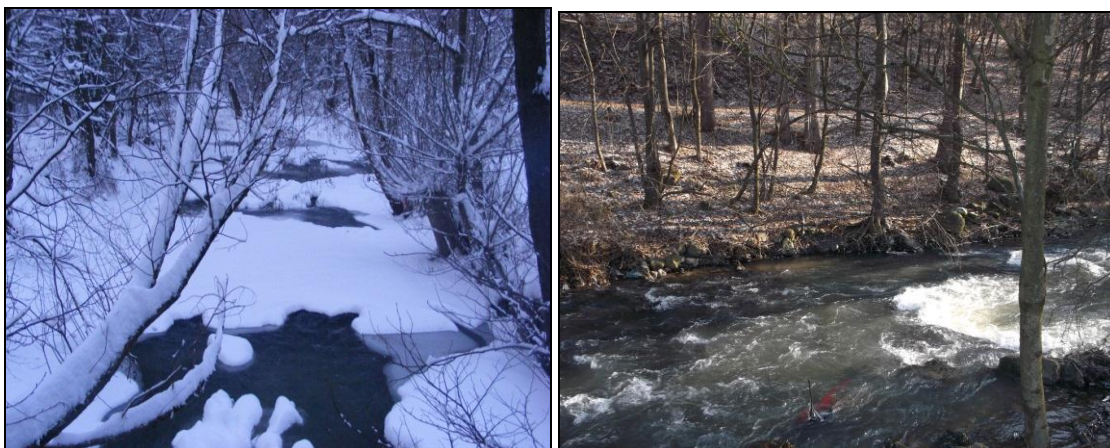
2.1.4.4 Hydrologické pomery

Hydrologický ráz opisovanej oblasti je daný striedaním rozpukaných andezitových prúdov, nositeľov puklinových vôd, s nepatrne priepustnými, ba až nepriepustnými aglomerátmi a tufmi (Bielik a kol., 2005).

Z hydrologického hľadiska sa skúmané územie zaraďuje do povodia Nitry a Hrona. Riečnu sústavu možno klasifikovať ako elementárnu, nesie všetky znaky nevyvinutosti, iba v strednom toku, do ktorého patrí aj Kľakovská dolina, možno hovoriť o väčšej zložitosti a stromovitej sústave niektorých prítokov, hoci i tu je riečna sieť iba vo vývoji. Územie katastra Hrabíčov hydrologicky patrí do povodia Kľakovského potoka (Obr. 6 a 7). Medzi väčšie prítoky, ktoré priberá Hron v svojom strednom toku, patrí aj potok Kľak s dĺžkou toku 22,5 km a plochou povodia 132,3 km², pramení pod Vtáčnikom a odvodňuje celú Kľakovskú dolinu. Má perovitý systém prítokov z množstva horských potôčikov, prameňov a celý odvodňovací systém je odvodňovaný celou Kľakovskou dolinou priamo do rieky Hron.

Celé skúmané územie odvodňuje potok Kľak so svojimi prítokmi: Župkovský, Čertov, Uhliarsky, Pokútsky, Klášterský, Segetovský potok a Klenová. Všetky vodné toky sú prirodzené, až na regulované úseky v sídlach. Na území sa nenachádza žiadna vodná plocha. Dĺžka Kľakovského potoka je 22,5 kilometra s plochou povodia 132,3 km². Rozhodujúcim momentom pre množstvo odtokových povrchových vôd je i lesnatosť povodia, stav lesov, ich homogénosť, hospodársky tvar i retenčná schopnosť, t.j. schopnosť spomaľovať povrchový i podzemný odtok. Povodie potoka Kľak, ktorý pramení pod vrcholom Vtáčnika (pri kóte 1218 m n. m.) možno klasifikovať ako vejárovitú sústavu, ktorá má svoje centrum v Kľakovskej kotline (Bielik a kol., 2005).

Obr. 6 Kľakovský potok v zimnom období **Obr. 7** Kľakovský potok v letnom období

Autor: Mgr. RNDr. Štefanková Anna, (2014)

Juhovýchodným smerom od Hradičova križuje tri ľavostranné prítoky toku Kľakovského aj jeden bezmenný tok na začiatku doliny Nebojsa. Veľké vody sú charakterizované kulmináčnym prietokom, osou trvania a časovým priebehom. Rozhodujúcim momentom pre množstvo odtokových povrchových vôd je i lesnatosť povodia, stav lesov, ich homogénnosť, hospodársky tvar, teda i tetenčná schopnosť, t.j. schopnosť spomaľovať povrchový a podzemný odtok. Veľké vody sú charakterizované kulminančným prietokom, dobou trvania, časovým opakovaním a výskytom počas celého roka. Na Kľakovskom potoku a v systéme jeho prítokov sa vyskytujú povodne najviac v mesiacoch marec a apríl, pomerne časté sú aj povodne v novembri. Doba vrcholu povodňovej vlny trvá krátky čas, zhruba 1 – 3 hodiny (Bielik a kol., 2005).

Kvalita podzemných vôd sa pohybuje v rozmedzí II. – V. triedy čistoty. V tejto oblasti znečistenie podzemných vôd pochádza z domácností a komunálnych odpadových vôd. Kvalita Kľakovského potoka je zaradená v II. triede čistoty. Povrchové a vodné toky sú kontaminované predovšetkým splachmi humusu, pôdy (zeminy), hnojív, pesticídov vrátane splaškov z polí a záhrad. Odpady z obalov, domového odpadu sa periodicky odstraňujú.

V súčasnom období dodávku pitnej vody ako aj odkanalizovanie v prevažnej miere (tam, kde sú vybudované) zabezpečuje na území mikroregiónu Žarnovica Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť, a. s. Banská Bystrica. Obec Hradičov je zodpovedná za zásobovanie obcí pitnou vodou a zodpovedajú za odvádzanie odpadových vôd, ktoré vzniknú na jednotlivých územiach. Každá obec v súčasnej dobe je zásobovaná pitnou vodou zo skupinových vybudovaných vodovodov. Pokrytie vodovodnej infraštruktúry v obci je 80%. Vzhľadom na zvýšené požiadavky na ochranu životného prostredia je úloha

odkanalizovania v obci vážnym problémom. Dobudovanú kanalizačnú sieť a vybudovanú ČOV má len okresné mesto Žarnovica. Preto obec doriešenie tohto problému považuje za jednu z najdôležitejších priorít (OÚ ŽP, Maďarová, 2014).

2.1.4.5 Klimatické pomery

Podnebie v takmer celom území skúmanej oblasti sa vyznačuje veľkou premenlivosťou, čo je ovplyvnené oceánskymi a kontinentálnymi vzdušnými masami, ako i členitosťou povrchu a nadmorskou výškou. Územie obce Hradičovo patrí do európsko-kontinentálnej, kotlinovej klimatickej oblasti do pomerne mierneho teplého, suchého pásma, s oceánskym mierne vlhkým vzduchom, ktorý sa transformuje na kontinentálny, vrchovinovo horský chladný až mierne chladný vzduch. Zahŕňa poväčšine hlavné údolie Kľakovského potoka. Mikroregión Kľakovská dolina spadá z desaťstupňovej škály charakteristík do druhej (chladnejšej) oblasti. Mierne teplý a mierne vlhký vzduch zaberá zväčša oblasť v obci Hradičovo. Suma priemerných denných teplôt viac ako 10°C predstavuje 2500 – 2200 a počet dní s teplotou vzduchu nad 5°C je 215. Priemerná teplota vzduchu v januári je –2 °C až –5°C a priemerná teplota vzduchu za vegetačné obdobie (IV – IX) sa pohybuje od 13 °C do 15°C (Bielik a kol., 2005).

Priemerné ročné zrážky sú 650 – 850 mm a priemerná ročná teplota vzduchu je – 4,75°C v januári a 17,25°C v júli. Vo vyšších polohách (pohorie Vtáčnik) je chladná klimatická oblasť s horskou studenou klímou, kde sa ročné zrážky pohybujú od 1000 do 1400 mm a teplota vzduchu – 6,5°C v januári a 12,5°C v júli. Popri prúde oceánskeho vzduchu je tu i južné prúdenie od Stredomoria, prinášajúce najvýdatnejšie zrážky najmä na jeseň a na jar, ako aj arktického vzduchu, ktorý prináša ochladenie najmä v zime. Charakter podnebia vyplýva z rozmanitosti územia a je vyjadrený priemermi jednotlivých klimatických prvkov a ich častotou. Základné zhodnotenie klimatických pomerov katastra sa opiera zväčša o zaznamenané dáta bývalej stanice Nová Baňa 1950-2000 a SHMÚ, Bratislava 2013.

Prevláda tu teplá až mierne chladná horská klíma s ročným úhrnom zrážok 600 – 900 mm. Nižšie časti pohoria patria do mierne teplej. Priemerné ročné teploty v okolí Hrona sa pohybujú okolo 8°C. Vyššie klesajú a na severozápadnej časti na hrebeňoch Vtáčnika dosahujú len okolo 5°C. Najteplejšími mesiacmi sú júl s 18°C a august so 17°C, najchladnejšími sú január a február s dlhoročným priemerom – 2°C. Mrazové obdobie vymedzené priemernou dennou teplotou vzduchu 0 °C a menej trvá v priemere 70 dní od polovice decembra do začiatku druhej dekády februára (SHMÚ, Bratislava, 2013).

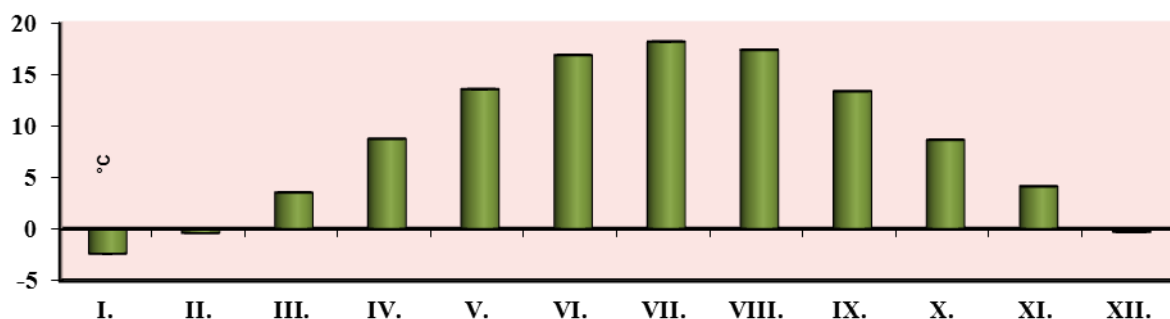
V priebehu roka je najteplejším mesiacom júl s priemernou mesačnou teplotou vzduchu 18,1°C a viac v priemere v 60 dňoch a na 30°C a viac v priemere v 12 dňoch. V horúcich letách vystupujú absolútne maximá teploty vzduchu až na 38°C (Tab. 5, Graf 1). Priemerná teplota vzduchu vo vegetačnom období je 14°C. Minimálna teplota vzduchu klesá pod 0°C v priemere v 118-tych a maximálna teplota vzduchu v priemere v 20-tych dňoch. Teplotu vyššiu ako 15°C má sto dní v roku. Priemerný počet letných dní s teplotou vyššou ako 25°C je päťdesiat. Priemerný počet ľadových dní s maximálnou teplotou – 0,1°C a nižšou je viac ako tridsať (SHMÚ, Bratislava). Priemerné mesačné a ročné teploty vzduchu v °C dokumentuje Tab. 6 a Graf 1.

Tabuľka 6 Priemerné mesačné a ročné teploty vzduchu v °C.

mesiac	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	rok
°C	-2,4	-0,4	3,5	8,7	13,2	16,8	18,1	17,3	13,3	8,6	4,1	-0,3	8,4

Kol. autorov: SHMÚ, 2000–2006 (meteorologická stanica Bratislava)
Zhotovila: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2013

Graf 1 Priemerné mesačné a ročné teploty vzduchu v °C

S teplotou vzduchu úzko súvisí aj relatívna vlhkosť vzduchu. Najvyššia relatívna vlhkosť je v zimných mesiacoch, kedy prevláda západné alebo severozápadné prúdenie vzduchu. Najnižšia vlhkosť je v letných mesiacoch jún a júl. Vzhľadom na kotlinový charakter a otvorenosť územia, je lokalita pomerne dobre vetraná, čo je priaznivé z hľadiska rozptylu znečisťujúcich látok.

Oblasť Kľakovskej doliny patrí medzi oblasti s komplikovanými veternými pomermi. Čo sa týka veterných pomerov v členitom reliéfe danej krajiny je prúdenie vzduchu rôznorodé. Závislé je najmä na orientácii dolín, expozície a sklonitosti svahov. V ročnom priemere prevláda vietor totožný so smerom vyznačeného údolia, prípadne svahu. Vpádom

novej studenej vzduchovej hmoty sa vyskytujú v dolinách silné padavé vetry, ktoré majú niekedy ničivé účinky v lesných porastoch. Najčastejšie prichádzajú na začiatku jari a najmenej na konci leta. V údolných záveterných lokalitách sa priemerné ročné rýchlosti vetra pohybujú v rozsahu 1-1,5 m/s a zastúpenie slabého prúdenia vzduchu s priemernými rýchlosťami do 2 m/s je až 80%. Najväčšia veternosť je vo vrcholových polohách kopcov, v ktorých priemerné ročné rýchlosti vetra sa pohybujú v rozsahu 3-3,5 m/s a slabé prúdenia vzduchu s priemernými rýchlosťami do 2 m/s sa vyskytuje v priemere v 50%-nej častosti.

Oblačnosť a snežný svit závisí tiež od ročného obdobia a mesiaca. Prízemné inverzie o vertikálnej hrúbke do 100 metrov sa vytvárajú najmä v údoliach predmetných území. Prízemné inverzie sa vyskytujú prevažne od večernej do skorej dopoludňajšej doby. V priemere v 35 dňoch sa v najnižších údolných polohách vyskytujú celodenné prízemné inverzie. Najväčšiu početnosť v 65-70% zastúpení vykazujú inverzie slabej intenzity, pri ktorých sú pahorkatinné polohy oproti dolinám teplejšie o 0 – 2°C (SHMÚ, Bratislava).

V predmetnom území sa vyskytujú predovšetkým radiačné hmly. V dôsledku toho sú údolné lokality najviac náchylné na ich tvorbu. Hmly sa vytvárajú prevažne v jesennom a zimnom období. Najviac oblačnosti sa vyskytuje v novembri až januári. V júli až septembri je pokrytie oblohy oblačnosťou menej ako 5% a tým sa v tomto období vyskytuje najmenej, v priemere len 4 – 5 zamračených dní (SHMÚ, Bratislava).

2.1.4.6 Flóra a fauna

Analýza biotických podmienok záujmového územia je zameraná na špecifikáciu, charakteristiku a priestorovú diferenciáciu vlastností živej zložky krajiny. Biotické zložky v riešenom predmetnom území boli rozdelené do dvoch základných blokov-charakteristiky rastlinstva (flóry) a živočíšstva (fauny).

Na celom území Kľakovskej doliny prevažuje lesná fauna, ktorú na južne exponovaných a otvorených svahoch a bralách nahradili teplomilné panenské druhy. Viac ako polovicu rastlinnej prikrývky celého územia tvorí les (viac ako 80%), pričom lesnatosť územia je 65 % z čoho je 85% hospodárskych lesov. Súvislé lesné porasty sú v severnej časti územia, kde pokrývajú okrem údolia potoka Kľak všetky okolité svahy kopcov. Nachádzame tu dubovo-bukovo-jedľové porasty, vo vyšších a severných expozíciách s prímесou ihličnanov, prevažne smreka na hrebeňoch a horských chrbtoch s prímесou smrekovca, na južných suchých skalnatých terénoch s borovicou. Z listnatých stromov, okrem duba a buka, je tu prevažne topol, jelša, osika, javor, jaseň a hrab. Súčasné lesné porasty zhruba zodpovedajú svojim druhovým zložením pôvodnej vegetácii. V údolí

potokov sú zachované lužné lesy jaseňovo-dubové a jelšové. Do tejto skupiny je zahrnutá aj nelesná drevinná vegetácia), čiže stromy a kríky rastúcej na inej ako lesnej pôde. Sú to napríklad stromoradia, brehové porasty, medze, remízky a solitéry, alebo malé skupiny stromov. Najmä v južnej časti mikroregiónu sú lesy popretkávané poľnohospodárskymi pozemkami - oráčinami, lúkami a množstvom pastvín (Lukniš, 1972).

Trvalé trávne porasty (TTP), čiže lúky a pasienky majú druhé najväčšie plošné zastúpenie. Sú situované v údoliach potokov a v okolí sídel. Veľké plochy lúk a pasienkov sa nachádzajú najmä v južnej časti územia (Lukniš, 1972).

Na celom území Kľakovskej doliny rastie viac ako 1460 rastlinných druhov. Ich vznik a zachovanie podmieňujú priaznivé prírodné podmienky ako zemepisná poloha, pôdne, klimatické a rastlinné pomery. V sledovanom území rastie pôvodná borovica lesná (*Pinus silvestris*), breza plstnatá (*Betula pubescens*), smrekovec opadavý (*Larix decidua*). Lúčne spoločenstvá sú v tejto oblasti pomerne zriedkavé, reprezentujú ich zväčša druhotne vytvorené plôšky horských lúčín, enklávy pasienkov a lúk v blízkosti osád a trávnaté hole. Kosené lúky možno charakterizovať podľa prevládajúcich rastlín ako lúky trávnaté alebo trávno-kvetnaté napríklad (*králikovité*, *pichliačovité*, *žeruchové* a pod.). Z chránených druhov možno uviesť kosatec trávolistý (*Iris graminea*), poniklec veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*), vo vyšších svahoch nájdeme marinku vonnú (*Asperula odorata*), kysličku obyčajnú (*Oxalis acetosella*). Z krovitých drevín je tu borievka obyčajná (*Juniperus communis*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), trnka obyčajná (*Prunus spinosa*), na suchých miestach rastie drieň (*Cornus mas*), z introdukovaných drevín sa tu nachádza agát biely (*Robinia-pseudo-acacia*) (Bielik a kol., 2005).

Územie sa vyznačuje rozmanitosťou a bohatstvom živočíšnych druhov. Zo zoografickej stránky oblasť Kľakovskej doliny patrí hlavne do zóny lesov eurosibírskej podoblasti, na niektorých miestach sa vyskytujú teplomilné prvky stepnej zóny, bolo tu zistených okolo 5 500 druhov živočíchov, z ktorých je chránených 183 druhov. V súvislých lesných porastoch sa vyskytuje celá škála poľovnej zveri. Rozšírené sú: jeleň obyčajný stredoeurópsky (*Cervus elaphus*) a srnec hôrny (*Capreolus capreolus*), v lesoch žije sviňa divá (*Sus scrofa*), na okrajoch lesa sa vyskytuje zajac poľný (*Lepus europeus*), mačkovitá šelma-Rys ostrovid (*Lynx lynx*), mačka divá (*Felis silvestris*), lasicovitú šelmu-jazvec obyčajný (*Meles meles*), z drobných hlodavcov sa vyskytuje veverica obyčajná (*Sciurus vulgaris*). Stálymi vtákmi sú stehlík čečetavý (*Carduelis flammea*), pinka severská (*Fringilla montifringilla*), strákoš veľký (*Lanius excubitor*), z hadov sa najčastejšie vyskytuje užovka obyčajná (*Natrix natrix*), užovka stromová

(*Elaphelongsima*) z chránených druhov salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*), rosnička zelená (*Hyla arborea*) a iné žaby (Obr. 8) Zvláštnu pozornosť si zasluhuje jedenásť druhov netopierov a v potokoch žijúca vydra. V relatívne zachovalých lesných porastoch sa vyskytujú i vzácnejšie druhy chrobákov, ako fúzač alpský (*Rosalia alpina*), roháč obyčajný (*Lucanus cervus*) a mnohé druhy bystrušiek (*Carabus*). Z ďalších chránených druhov bezstavovcov možno vidieť čmele (*Bombus*), mravce (*Formica*) a mnohé iné druhy (Bielik a kol., 2005).

Obrázok 8 Ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*)

Autor: Mgr. RNDr. Štefanková Anna, (2014)

2.1.4.7 Starostlivosť o životné prostredie

Stanovenie zraniteľnosti jednotlivých zložiek životného prostredia vyplýva z ich environmentálnej citlivosti (prirodzenej náchylnosti na deštrukciu) a environmentálnej významnosti (súčasná kvalita a tiež jedinečnosť v danom priestore), ktoré sa takto konfrontujú s prípadným pôsobením nového stresového faktora.

Zákon NR SR č. 17/1992 Z.z. v znení zákona NR SR č.211/2000 Z.z. o životnom prostredí legislatívnou formou zabezpečuje ochranu životného prostredia. Za najzávažnejšie problémy, ktoré negatívne ovplyvňujú kvalitu životného prostredia tejto skúmanej oblasti môžeme považovať predovšetkým znečistené povrchové vody, znečistené pôdy a znečistené podzemné vody, tzv. „divoké“ skládky odpadov ako veľmi závažný rizikový faktor, hluk, eróziu a zápach.

Hodnotením stavu ovzdušia sa obec Hradičov riadi pokynmi ako príslušné orgány štátnej ochrany ovzdušia pre malé zdroje znečistenia v zmysle zákona č.478/2002 Z.z. o ochrane ovzdušia. Kvalita ovzdušia na území katastra je z ekologického a environmentálneho hľadiska najviac negatívne ovplyvňovaná produkciou tuhých látok a plyných emisií z energetických zdrojov, z výfukov z automobilov, resuspenziou tuhých častíc z dopravy (oder pneumatík, brzdových obložení a povrchov ciest a pod.), veternou eróziou z nespevnených povrchov, z lokálnych vykurovacích systémov na tuhé palivá (hlavne domáce kúreniská), z malých a stredných lokálnych priemyselných zdrojov bez náležitej odľučovacej techniky. Vzhľadom na nárast cien zemného plynu začal návrat k používaniu tuhých palív. Preto sa očakáva, že tento zdroj emisií tuhých znečisťujúcich látok v najbližších rokoch bude výrazne narastať. Taktiež najväčšej miere na znečistení ovzdušia sa podieľajú tuhé prachové častice PM10. Lokálne znečistenie ovzdušia sa v Banskobystrickom kraji meria na meracích staniciach v Banskej Bystrici, Hnúšti, Jelšave a v Žiari nad Hronom. Pre uvedené oblasti riadenia kvality ovzdušia KÚŽP v Banskej Bystrici vypracoval Programy na zlepšenie kvality ovzdušia podľa § 11 ods.2 zákona č. 478/2002 Z.z. o ovzduší v znení neskorších predpisov. Kvalita životného prostredia Kľakovského mikroregiónu je z hľadiska čistoty ovzdušia optimálna. Z hľadiska technického vybavenia je kvalita života na území MR veľmi nízka, naliehavé je najmä riešenie odkanalizovania. V najbližšom období ostáva prioritou vybudovanie plynofikácie Kľakovej doliny. V území je chýbajúcim vybavením najmä ekologické vykurovanie médium – plyn, kanalizácia a ČOV (OÚ ŽP Žarnovica, Maďarová, 2014)

2.1.4.8 Ochrana prírody a krajiny.

Vtáčnik je krajinný celok Slovenského stredohoria (Príloha A2). V dotknutom území, tak ako je vyhlásené podľa Zákona NR SR č. 543/2002 Z.Z. v znení neskorších predpisov o ochrane prírody a krajiny sa nachádza chránená krajinná oblasť (CHKO) Ponitrie. CHKO Ponitrie bolo vyhlásené dňa 24.6.1985 vyhláškou Ministerstva kultúry SR č. 53/1985 Zb. na ploche 376,6541 km². Účelom vyhlásenia CHKO Ponitrie je ochrana a zveľaďovanie prírody pohorí Trábeč a Vtáčnik. V dotknutom území zasahuje CHKO Ponitrie do katastrálneho územia dotknutých obcí Veľké Uherce, Oslany, Pažiť, Horná Ves, Radobica, Veľké Pole, Píla, Župkov a Hradičov. Obe pohoria sú na prvý pohľad nenápadné, skrývajú veľa prírodných a krajinných hodnôt. Vtáčnik z pohľadu geologického je pohorie vzniknuté treťohornou vulkanickou činnosťou. Najvyšším vrcholom je Vtáčnik 1346 m n. m. Ide o oblý vrcholový hrebeň, hrebeňovú plošinu s

príľahlými západnými a východnými svahmi s výmerou chránenej lokality 245,62 ha. Vyše 92% územia patrí do lesového pôdneho fondu. Celkom sa tam vyskytuje 101 druhov drevín, z ktorých je 73 pôvodných.

Sústavu chránených území členských štátov EÚ a ich ochranu zabezpečuje sústava NATURA 2000. Táto sústava má za úlohu zabezpečovať ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov EÚ a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii. Sústavu NATURA 2000 podľa našej národnej legislatívy tvoria teda 2 typy území:

- **chránené vtáčie územia** - osobitne chránené územia – vyhlasované na základe smernice o vtákoch
- **územia európskeho významu** - osobitné územia ochrany vyhlasované na základe smernice o biotopoch, (pred vyhlásením, po vyhlásení je územie zaradené v príslušnej národnej kategórii chránených území) (Berntanová, Čuka, Ruml, 2003).

V obci sa do územia európskeho významu zaraďuje práve územie Vtáčnik. Nachádza sa tu 13 typov európsky významných biotopov a 11 živočíšnych druhov európskeho významu. Okrajové časti pohoria človek v priebehu času odlesnil a zmenil na lúky a pastviny. Osídlenie prispôbil hospodáreniu na nich, je rozptýlené a tvorí tzv. štále. Tento charakteristický spôsob osídlenia je doposiaľ zachovaný v juhozápadnej časti územia. Chránené územie Vtáčnik bolo zaradené do kategórie národná prírodná rezervácia (NPR), ktorá bola vyhlásená v roku 1950 s rozlohou 157,53 ha na území okresu Žarnovica. V týchto oblastiach platí najprísnejší V. stupeň ochrany. Dôvodom vyhlásenia a ochrany NPR je ochrana typických spoločenstiev buka vystavených extrémnym klimatickým pomerom. Má stratovulkanickú stavbu, budujú ho prevažne andezity a pyroklastické horniny. Tektonické pohyby, erózia a denudácia rozrušili pôvodný sopečný tvar horstva a dali mu dnešnú podobu podcelkov: Vysokého a Nízkeho Vtáčnika, Župkovská brázda a Raj. Z hlavného chrbta vybiehajú rássochy oddelené hlbokými dolinami, v okrajových častiach sú charakteristické kryhové zosuvy. Výrazné povrchové tvary vznikli periglaciálnymi procesmi (kotly, kužele, skalné stupne/alebo zvetrávaním a rozpadom andezitových prúdov/skalné steny a veže). Vegetáciu predstavujú dubovo-bukové lesy, vo vyššom stupni prevládajú bučiny. Významnými turistickými miestami sú Les Škurátka, chránený areál s výmerou 2 ha., Kláštorská skala, Vodopád na Pokutskom potoku, prírodná pamiatka Ostrovica, chránený areál Ivanov salaš. Územie je po obvodových hraniciach označené oficiálnou symbolikou, na turistických značkovaných chodníkoch pri vstupe na

územie NPR tabuľami so štátnym znakom. Na vrchole Vtáčnika sa nachádza informačný panel, ako súčasť náučného chodníka. Vrchol Vtáčnika je vyhľadávaným cieľom vlastivedných a turistických vychádzok (Berntanová, Čuka, Ruml, 2003).

2.2 Analýza socio-ekonomických charakteristík

Socioekonomická analýza obce Hradičov je zameraná na charakteristiku vlastností ľudského spoločenstva sídelných jednotiek, ktoré vytvárajú základnú hybnú silu ich rozvoja. Špecifikum vlastností ľudského potenciálu sa výraznou mierou podieľajú na rozvoji a formovaní danej obce. Charakteristika ľudských zdrojov bola spracovaná na základe štatistických údajov z posledného sčítania obyvateľstva, ktoré bolo realizované v roku 2000 a 2011 a zo štatistického zisťovania realizovaného za obce a mestá SR, publikované na internetových stránkach štatistického úradu SR.

Pri analýze socioeconomickej charakteristiky sa opierame nielen o údaje ŠŠÚ-Krajského úradu v Banskej Bystrici, ale aj o interné materiály, ktoré nám boli poskytnuté z Obecného úradu Hradičov v roku 2013.

Pre trvalo udržateľný rozvoj územia je dôležitá demografia obyvateľstva, ktorá vyjadruje obyvateľstvo v danom území.

2.2.1 Základné demografické údaje

Kvantifikáciou demografických udalostí a procesov sa zaoberá demografická štatistika o ktorú sa opierame aj pri analýze týkajúcej sa vývoja počtu obyvateľstva v obci Hradičov (www.portal.statistics.sk).

Zmeny hospodárstva a následne celej spoločnosti sú ovplyvňované predovšetkým transformáciou ekonomiky. Zúženie ekonomickej základne na vidieku v dôsledku koncentrácie priemyselnej výroby spôsobuje odliv hlavne mladého vidieckeho obyvateľstva. Od roku 1869 boli vykonávané pravidelné sčítania počtu obyvateľov. Preto od tohto obdobia môžeme sledovať vývojové zmeny v počte obyvateľov v obci za obdobie posledných rokov. Nielen počet obyvateľov, ale aj domov sa v obci v minulosti mnohokrát menil. Na zmeny pôsobili rôzne vonkajšie činitele ako napr. vojnové obdobie, nezamestnanosť, sťahovanie obyvateľov vidieka do miest za prácou, ubytovaním, socializácia poľnohospodárskej pôdy, upadajúca vybavenosť obcí službami, vymieranie staršej populácie a výrazný úbytok prírastku obyvateľstva. Prvá svetová vojna 1914 – 1918 priniesla samostatnú Československú republiku. V roku 1931 začala hospodárska kríza, spojená s odchodom za prácou do Kanady, USA, Belgicka a Francúzska. V roku 1939

vypukla svetová vojna. V prvých dňoch slovenského národného povstania v auguste 1944 prišla obranná vojenská posádka z Trnavy. V dňoch 25–26.september 1944 sa zviadli ťažké boje na Brode o vstup nemeckej armády na Pohronie. Ostrý Grúň, Hrabičov a Kľak tieto obce boli vypálené, vyvraždené a evakuované. Všetky tieto uvedené udalosti mali veľký vplyv na vývoj demografii obyvateľstva.

Obec Hrabičov v roku 1862 mala 475 obyvateľov, v roku 1880 mala 468 obyvateľov, v roku 1890 mala už 885 obyvateľov, v roku 1910 mala 1092 obyvateľov, v roku 1930 mala obec 1283 obyvateľov, v roku 1940 mala 1374 obyvateľov, v roku 1961 len 668 obyvateľov, v roku 1970 mala 648 a v roku 2004 mala 623 obyvateľov (Bielik a kol.2005).

Podľa posledných dostupných štatistických údajov (r. 2011) žilo v obci Hrabičov 598 obyvateľov. Počet obyvateľov a vývoj počtu obyvateľov v rokoch 2000 – 2014 dokumentuje Tab. 7 a Graf 2.

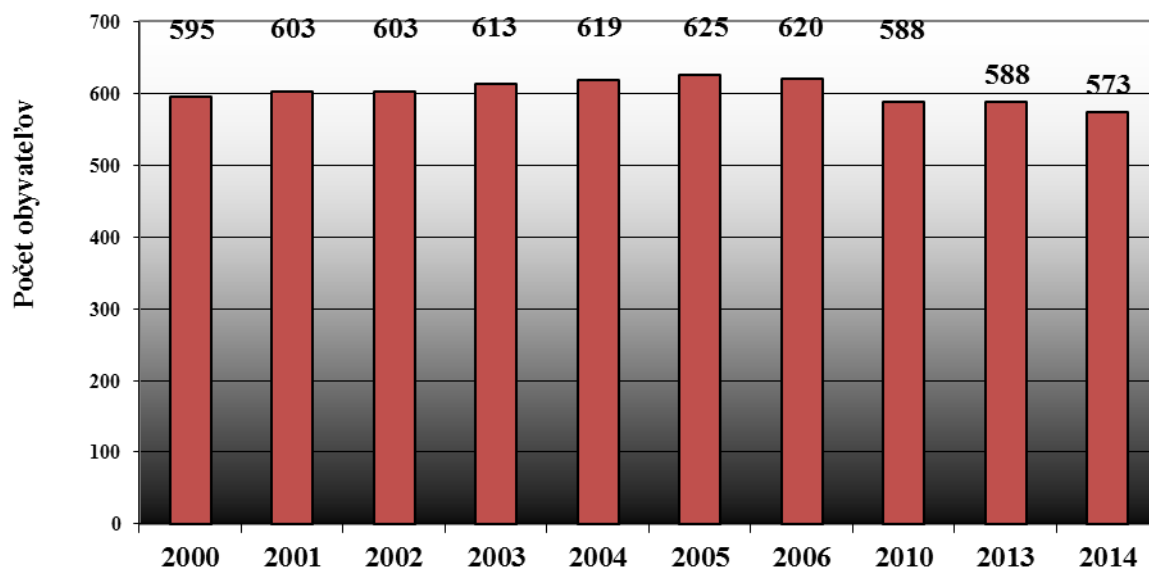
Z výpovede tabuľky môžeme sa dočítať, že za posledné obdobie má obyvateľstvo stúpajúcu tendenciu, nakoľko v obidvoch obciach pribudlo viacero bytových domov. Aj v súčasnosti obec sa snaží posilniť funkciu bývania a chce vybudovať nové obytné areály; výraznou mierou pribúdajú aj obytné domy. Dôvody výstavby sú rôznorodé – motivácia obyvateľstva mladších vekových kategórií pre život v obci, získanie kapitálu predajom pozemkov, posilnenie rozvoja ľudského potenciálu v obci, následkom čoho je obohatenie kultúrno-spoločenského života a posilnenie celkovej základne danej obce.

Tabuľka 7 Počet obyvateľov v obci Hrabičov v rokoch 2000 – 2014

Názov obce / rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2010	2011	2013	2014
Hrabičov	595	603	603	613	619	625	620	588	598	588	573

*Zdroj: ŠSÚ- Krajská správa v Banskej Bystrici
Interné materiály OÚ v obci Župkov a OÚ v obci Hrabičov
Vypracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková*

Graf 2 Vývoj počtu obyvateľov v obci Hradičov v rokoch 2000 - 2014

*Zdroj: ŠŠÚ- Krajská správa v Banskej Bystrici
Interné materiály OÚ v obci Župkov a OÚ v obci Hradičov
Vypracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková*

2.2.1.2 Dynamika obyvateľstva

Medzi základné demografické ukazovatele patrí aj dynamika obyvateľstva, ktorá sa vyjadruje prirodzeným a mechanickým pohybom. Pri pohľade na prirodzený prírastok (Tab. 3) vidieť, že výsledok v obci Hradičov nadobúda kladnejšie hodnoty od roku 2005. Najnižší prírastok bol zaznamenaný v roku 2001. Bol spôsobený úmrtnosťou, kde dosiahla v týchto rokoch až 10 obyvateľov. Migračný prírastok v obci Hradičov v roku 2003 nadobudol hodnotu 10 obyvateľov, čo je spôsobené návratom prevažne mladších ľudí na dedinu, súvisiaci s dostatkom domového fondu obce.

Na zmeny vplývali i rôzne vonkajšie okolnosti. V ekonomike a hospodárstve zanechali stopy na osídlení vidieka. Úbytok obyvateľstva v minulosti bol spôsobený vytváraním pracovných miest vo väčších mestách a súčasne nedostatkom práce na vidieku. Čo sa týka dynamiky obyvateľstva v obci Hradičov, v ktorej sa nachádzajú osady s pomenovaniami ako napr. Havranie, Babjak, Laurovci, Adameje (Adamov) vrch, Boháčovci, Hríbovci, Smelákovci, Horní Zajacovci, Kristiánovci, Čierťaže, Vicianovci, Pančuškovci, Pilkovci, Hnátovci, Pod Homolkou, Salaš, Zajacovci, Kopanica, Hradičovský mlyn a Gregorov vrch, nachádzame vzrast' chalupárov, ktorý staršie budovy hlavne v letnom období využívajú

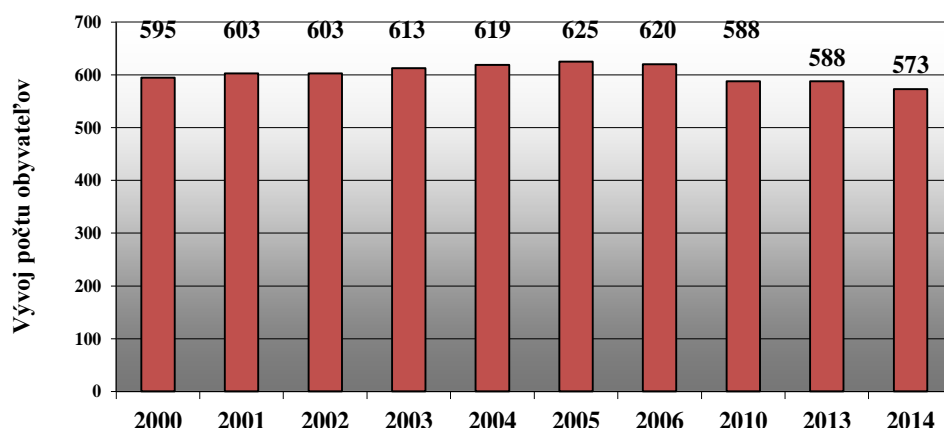
na rekreačné, chalupárske účely. Najviac osídlenou osadou sú Boháčovci, Smelákovci a centrálna časť obce Hrabíčov. V ostatných častiach rozptýleného osídlenia tieto osady zanikajú. Väčšina obyvateľov sa presťahovala do obytnejších častí obce a miest.

V štruktúre obyvateľov prevládajú ženy, čo kopíruje celoslovenskú úroveň. Prevaha žien najmä v poproduktívnom veku je predovšetkým dôsledkom vyššej dĺžky života žien. V predproduktívnom veku je nepatrná prevaha obyvateľov mužského pohlavia, čo je dôsledkom väčšieho prirodzeného prírastku mužov. Obec zaradujeme v súčasnej dobe k regresívnemu typu populácie (Interné materiály OÚ v Hrabíchove, 2013 a ŠSÚ- Krajský úrad v Banskej Bystrici). Dynamiku obyvateľstva v obci Hrabíčov v rokoch 2000 – 2014 dokumentujú Tab. 7 a Graf 3.

Tabuľka 8 Dynamika obyvateľstva v obci Hrabíčov v rokoch 2000 – 2014

Obec Hrabíčov	Rok		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2010	2013	2014
	Prirodzený	narodení	7	5	2	3	6	4	7	5	7	5
	Pohyb	zomrelí	6	15	6	2	7	7	10	8	5	10
	Prirodzený											
	Prírastok		1	-10	-4	1	-1	-3	-3	-3	2	-5
	Mechanický	prist'ahovaní	0	3	16	18	18	9	4	6	5	28
	Pohyb	odst'ahovaní	5	1	12	9	11	2	6	19	6	11
	migr. prírastok		-5	2	4	9	7	7	-2	-13	-1	17
	celk. prírastok		-4	-8	0	10	6	4	-5	-16	1	12
	poč. obyvateľov		595	603	603	613	619	625	620	588	588	573

Graf 3 Vývoj počtu obyvateľov v obci Hrabíčov v rokoch 2000 – 2014

*Zdroj: ŠSÚ- Krajská správa v Banskej Bystrici
Vypracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2015*

2.2.1.3 Veková a pohlavná štruktúra

Veková štruktúra obyvateľstva sa vyjadruje aj zaradením obyvateľstva do vekových skupín prostredníctvom biologických, hlavných a produktívnych vekových skupín (Mládek, a i., 2006).

Pri vekovej a pohlavnej štruktúre sa zdôrazňuje pritom prepojenosť pohlavnej a najmä vekovej štruktúry s jednotlivými zložkami demografickej dynamiky. Tieto zložky sa navzájom kauzálne ovplyvňujú. Zastúpenie jednotlivých vekových skupín v populácii v súčasnosti je výsledkom pôsobenia vyššie uvedených procesov prirodzeného pohybu a zároveň nepriamo procesov, ktoré ich ovplyvňujú (Jurčová, 2003).

Pri pohľade na vekovú a pohlavnú štruktúru môžeme spozorovať negatívnu tendenciu vekového zloženia populácie, smerujúcu k zvyšovaniu počtu obyvateľov, čo je v súlade s celoslovenským vývojom. Vo vekovej štruktúre v obci, čo sa týka porovnania počtu mužov so ženami môžeme vidieť, že tento stav je takmer vyrovnaný (Tab. 9). Čo sa týka výšky dožívaného veku, obyvateľstvo sa v obci dožíva veku v rozmedzí od 50 – 80 rokov.

Veková štruktúra mladšej generácie s porovnaním staršej generácie má vyrovnaný stav. V detskej zložke vo veku od 0 – 4 rokov sa v obci Hradičov v tomto veku nachádza 22 chlapcov (3,7%) a 9 dievčat (1,5%).

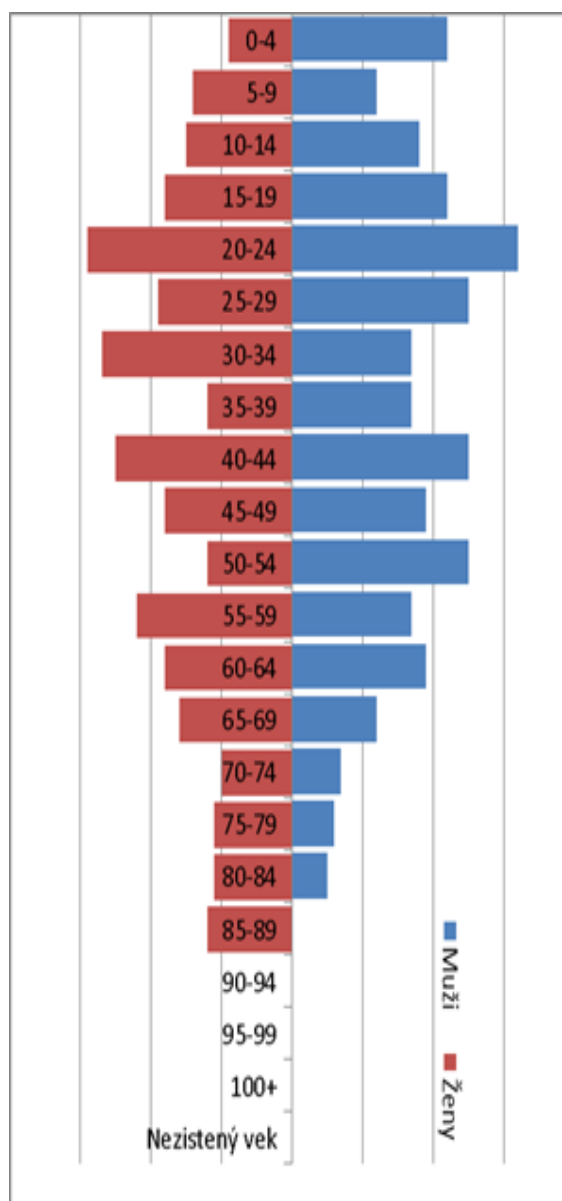
V obci Hradičov sa vo veku od 50 – 54 rokov dožíva 25 mužov (4,2%) a 12 žien (2,0%). Vo veku od 80 – 84 rokov sa v obci Hradičov dožíva 5 mužov (0,8%) a 11 žien (1,8%), čo svedčí o tom, že vyššieho veku sa dožívajú ženy v prevahe nad mužmi.

Zlepšenie bytovej štruktúry v obci môže pozitívne vplývať na vekovú a pohlavnú štruktúru. V posledných rokoch prišlo do obci Hradičov hlavne kvôli bývaniu viac mladých ľudí, čo výrazne vplýva na omladenie obyvateľstva. Do budúca sa očakáva, že sa bude zvyšovať podiel mladšej generácie na úkor staršej, čo sa výrazne prejaví na zvyšovaní základne vekovej pyramídy. Z celkovej analýzy štruktúry obyvateľov podľa veku vyplýva, že najviac obyvateľov je predproduktívnom a produktívnom veku. Základným znakom vekovej štruktúry je relatívne zastúpenie hlavných vekových skupín. Vekovú a pohlavnú štruktúru v oboch skúmaných obciach dokumentujú (Tab. 9).

Tabuľka 9 Veková a pohlavná štruktúra v obci Hradičov v roku 2011

VEK POHLAVIE	Muži	%	Ženy	%
0 - 4	22	3,7	9	1,5
5 - 9	12	2,0	14	2,3
10 - 14	18	3,0	15	2,5
15 - 19	22	3,7	18	3,0
20 - 24	32	5,4	29	4,8
25 - 29	25	4,2	19	3,2
30 - 34	17	2,8	27	4,5
35 - 39	17	2,8	12	2,0
40 - 44	25	4,2	25	4,2
45 - 49	19	3,2	18	3,0
50 - 54	25	4,2	12	2,0
55 - 59	17	2,8	22	3,7
60 - 64	19	3,2	18	3,0
65 - 69	12	2,0	16	2,7
70 - 74	7	1,2	10	1,7
75 - 79	6	1,0	11	1,8
80 - 84	5	0,8	11	1,8
85 - 89	0	0	12	2,0
90 - 94	0	0	0	0
95 - 99	0	0	0	0
100+	0	0	0	0
Nezistený vek	0	0	0	0
Spolu	300	50,2	298	49,8

Graf 4 Veková štruktúra obce Hradičov

*Zdroj: ŠSÚ-Krajská správa v Banskej Bystrici
Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2013*

Pohľad na štruktúru obyvateľov je podľa veku a pohlavia v 4 - ročných vekových kategóriách, ktoré dokumentuje veková pyramída (Graf 4). Opierame sa o štatistiky z ŠSÚ-Krajského úradu z posledného sčítania obyvateľstva z roku 2011. Prostredníctvom vekovej pyramídy môžeme sledovať aj štruktúru obyvateľstva podľa pohlavia.

Veková a pohlavná štruktúra obce Hradičov za rok 2014–2015

Z demografických údajov obce Hradičov sa dozvedám, že z celkového počtu obyvateľov za rok 2014 je celkovo nad 15 rokov 498 občanov a detí do veku 15 rokov 75. Priemerný

vek je celkom 40,83 roka. Dievčat do veku 15 rokov je spolu 37, chlapcov 38 a spolu tvoria 75 osôb. Mládež od 15 do 18 rokov tvorí celkom 16 osôb, z čoho 7 pripadá na dievčatá a 9 osôb na chlapcov. Dospelú populáciu tvorí spolu 482 osôb, z čoho 238 osôb pripadá na ženy a 244 osôb na mužov.

2.2.1.4 Vzdelanostná štruktúra

Vzdelanostnú štruktúru bývajúceho obyvateľstva obci Hradičov podľa najvyššieho skončeného vzdelania za rok 2011 dokumentuje nasledovná Tab. 10. Úroveň vzdelanosti populácie sa v súčasnej etape socioekonomického rozvoja charakterizovalo presunom ťažiska ekonomických aktivít do terciéru. Stáva sa jedným z predpokladov, ktoré významným spôsobom vplývajú na celkovú rozvojaschopnosť územia.

Tabuľka 10 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce Hradičov podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania, rok 2011

Územie	Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	Najvyššie dosiahnuté vzdelanie				
		Základné	Učňovské (bez maturity)	stredné odborné (bez maturity)	úplné stredné učňovské (s maturitou)	úplné stredné odborné (s maturitou)
Hradičov	598	112	89	60	24	146

*Zdroj: ŠSÚ-Krajská správa v Banskej Bystrici
Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2014*

V obci Hradičov vo vzdelanostnej štruktúre majú významné postavenie obyvatelia s úplným stredným vzdelaním (s maturitou) (43,83%). Druhá najpočetnejšia skupina obyvateľstva dosiahla v obci základné vzdelanie (32,39%). Potom učňovské (bez maturity) dosiahlo v obci vzdelanie (29,53%). A poslednou skupinou najvyššie dosiahnuté vzdelanie t.j. stredné odborné (bez maturity) dosiahlo obyvateľstvo v obci (19,55%).

2.2.1.5 Národnostná a religiózna štruktúra

Podľa výsledkov sčítania z roku 2011 môžeme obyvateľstvo hodnotiť aj z hľadiska religiozity. Analyzované územie má vysoký stupeň religiozity, čo je typické pre väčšinu vidieckych obcí. Obyvateľstvo v skúmanom území je opäť homogénne a hlási sa k rímsko-katolíckej cirkvi. Preto v religióznej štruktúre dominantným náboženským vyznaním je rímsko-katolícke. V obci Hradičov je 587 obyvateľov rímskokatolíckeho vyznania, traja obyvatelia sú pravoslávneho a osem náboženskej spoločnosti Jehovovi svedkovia (Tab. 11).

Tabuľka 11 Obyvateľstvo podľa pohlavia a náboženstva za rok 2011

Náboženské vyznanie	Obec Hradičov
Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu:	598
Rímskokatolícka cirkev	587
Gréckokatolícka cirkev	0
Pravoslávna cirkev	3
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	0
Kresťanské zbory	0
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	8
Evanjelická cirkev metodistická	0
Reformovaná kresťanská cirkev	0
Apoštolská cirkev	0
Bratská jednota baptistov	0

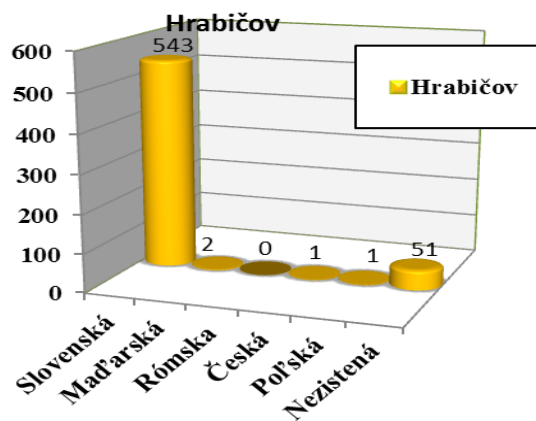
*Zdroj: ŠSÚ-Krajská správa v Banskej Bystrici
Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2015*

V národnostnej štruktúre obyvateľstva dominuje slovenská národnosť, čo dokumentuje Tab.12 a Graf 5.

Tabuľka 12 Národnostné zloženie obyvateľstva obyvateľstva v obci Hradičov za rok 2011

Národnosť/rok	Obec Hradičov 2011
Slovenská	543
Maďarská	2
Rómska	0
Česká	1
Poľská	1
Nezistená	51
Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	598

Graf 5 Národnostné zloženie v obci Hradičov za rok 2011

*Zdroj: ŠSÚ-Krajská správa v Banskej Bystrici ;
Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2015*

2.2.1.6 Zamestnanosť a nezamestnanosť obyvateľstva

Medzi dôležité demografické ukazovatele môžeme zaradiť aj zamestnanosť obyvateľstva. Na základe zmapovania zamestnanosti (Tab. 13) môžeme vidieť bývajúcce obyvateľstvo, ktoré je ekonomicky aktívne - neaktívne podľa dochádzky do zamestnania, kde sa opierame o štatistiky z roku 2011. V r. 1933 sa začala v Žarnovici po požiari budovať nová elektrická píla, ukončená r. 1935 a v r. 1942 bola otvorená prvá slovenská továreň na preglejky, v ktorej našli prácu aj obyvatelia Kľakovskej doliny.

V minulosti boli ľudia žijúci na kopaniciach prevažne samostatní, v každej osade sa spravidla vyskytovalo niekoľko remeselníkov, väčší počet robotníkov a hospodárov. V obci sa nachádzali obuvníci, kováči, kolári, stolári, v prevažnej miere boli v minulosti obyvatelia zamestnaný ako drevorubači v lesníctve, uhliari, poľnohospodári. Bývajúcce obyvateľstvo ekonomicky aktívne podľa pohlavia a dochádzky do zamestnania a podľa odvetvia hospodárstva najviac využíva možnosť zamestnať sa v oblasti priemyselnej výroby, doprave, verejnej správy a obrany, veľkoobchodu-maloobchodu, oprave motorových vozidiel, poľnohospodárstve, lesníctve a stavebníctve.

V okresnom meste Žarnovica výrazne dominujú strojárské odvetvia priemyslu. V súčasnosti sa očakáva vzrast priemyselnej výroby, na základe novopostavených súkromných firiem na spracovávanie odliatkov z hliníka vo firmách Illichmann, Neumann, a Tubex, ktoré svoje prevádzky rozširujú pristavovaním ďalších priemyselných prevádzok. Lesníctvo a ťažba dreva sa v súčasnosti už nenachádza, tak ako to bolo v minulosti. Z dôvodu finančných problémom a začínajúceho úpadku v drevo-spracovateľskej sfére, kde v minulosti dominovala Preglejka a.s., toto odvetvie úplne postupne upadlo a zaniklo. V Novej Bani sa v Izomate a.s. vyrábajú stavebné, tepelno-zvukové a protipožiarne izolačné materiály. Sem za prácou dochádzajú obyvatelia z oboch obcí, no vo veľmi malej miere. Na bohatú tradíciu ťažby a spracovania rúd v Štiavnických vrchoch nadväzuje ťažbou a úpravou zlata a striebra podnik Slovenská banská spoločnosť a.s. v Hodruši-Hámroch, kde sídlia aj firmy Štiavnické strojárne, ktoré sa zaoberajú výrobou kovových nádob, obalov a plastov. V obci Hrabičov sa nachádza drobná prevádzkareň pekárne, kde sa pečú výrobky pre diabetikov.

Tabuľka 13 Bývajúce obyvateľstvo ekonomicky aktívne-neaktívne podľa dochádzky do zamestnania z roku 2011

Odvetvie hospodárskva	Obec Hradičovo
trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	598
pracujúci (okrem dôchodcov)	201
pracujúci dôchodcovia	8
osoby na materskej dovolenke	5
osoby na rodičovskej dovolenke	10
nezamestnaní	46
študenti stredných škôl	24
študenti vysokých škôl	21
osoby v domácnosti	3
dôchodcovia	128
príjemcovia kapitálových príjmov	0
deti do 16 rokov(nar. po 20.05.1995)	98
iní	5
nezistení	49
z toho ekonomicky aktívny	260

*Zdroj: ŠŠÚ- Krajská správa v Banskej Bystrici
Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2014*

Nezamestnanosť obyvateľstva

Vidiecke obce sú charakteristické nízkym počtom pracovných príležitostí a vysokým percentom nezamestnanosti, čo bolo spôsobené hlavne v dôsledku ekonomickej krízy, ktorá nastala v roku 2010. Obce nemajú záujem na vytváraní nových pracovných miest pre nedostatok finančných prostriedkov. Platená práca je základom sociálnej organizácie každej modernej spoločnosti. Poskytuje ľuďom nielen existenčné prostriedky, ale predovšetkým sociálny status a sociálne zariadenie. V tomto zmysle ide v každej spoločnosti o základný princíp jej úspešnosti. Preukázalo sa, že vo vidieckych oblastiach je v súčasnosti najvyššia miera nezamestnanosti. Najvyššia nezamestnanosť sa kumuluje do najmenších vidieckych sídel, kde v minulosti prevládala zamestnanosť v lesnom hospodárstve a poľnohospodárstve. Obyvateľstvo týchto malých vidieckych obcí z hľadiska svojej socioekonomickej štruktúry sa najčastejšie dostáva do pozície nezamestnaných. Analogická tendencia sa preukázala i pri dlhodobej nezamestnanosti. Dlhodobú nezamestnanosť v tejto oblasti spôsobila nielen nedostatočná ekonomická infraštruktúra tejto oblasti, ale i značná migračná rigidita týchto osôb, nepružnosť trhu práce, nežiadaná socio-profesná štruktúra a niekedy i subjektívna neochota integrácie do trhu práce spôsobená nemotivujúcim rozdielom medzi minimálnou mzdou a výškou podpory v nezamestnanosti. Nezamestnanosť sa pohybuje na úrovni 23 % a je závislá aj

od sezónnych prác. Miera nezamestnanosti k 31.12.2014 a k 30.04.2015 je vyjadrená v nasledujúcej Tabuľke 14.

Tabuľka 14 Miera nezamestnanosti k 31.12.2014 a k 30.04.2015

Názov obce	Počet obyvateľov	Rozloha v ha	Hustota osídlenia v obyv./km ²	Miera nezamestnanosti k 31.12.2014	Miera nezamestnanosti k 30.04.2015
Hrabičov	573	1.324	43,90	17,02	18,57

Zdroj: ÚPSVaR Banská Štiavnica (2015)

2.2.1.7 Bytová štruktúra a vybavenosť obce službami

Stav domového a bytového fondu obyvateľov v obci Hrabičov nám odpovedá, do akej miery sú obývané jednotlivé časti obce vrátane kopaníc, či samotného jadra. V jednotlivých kopaniciach sme na základe terénneho zmapovania zistili, že jednotlivé domčeky sú buď určené na rekreáciu, alebo nespôsobilé na bývanie a najviac domov sme zaznamenali opustených s nezistenou obývanosťou. Tento stav dokumentuje Tab. 15.

Tabuľka 15 Stav domového fondu obyvateľov obce Hrabičov z roku 2011

Územie	rodinné domy	bytové domy	určené na rekreáciu	uvoľnené na prestavbu	nespôsobilé na bývanie	s nezistenou obývanosťou (opustené)
Hrabičov	167	1	50	2	2	59

*Zdroj: ŠSÚ- Krajská správa v Banskej Bystrici
Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2014*

Tabuľka 16 Stav domového fondu rozptýleného osídlenia podľa počtu a veľkosti kopaníc v obci z roku 1961

Obec	Počet kopaníc	z toho počet kopaníc			
		od 2-5 domov	od 6-9 domov	od 10-19 domov	nad 20 domov
Hrabičov	11	6	2	2	1

Zdroj: OÚ Hrabičov, 2013, Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2014

Z Tabuľky 16 môžeme vidieť stav domového fondu rozptýleného osídlenia podľa počtu a veľkosti kopaníc v obci z roku 1961, kedy obec Hrabičov mala 11 kopaníc. Tento stav môžeme porovnávať so súčasným stavom domového fondu v jednotlivých štálových osídleniach, čo dokumentujú Tab. 15 a Tab. 17.

Tabuľka 17 Stav domového fondu v štálových častiach v obci Hradičov v roku 2013

Štále v obci Hradičov			
Názov štálu	obývané domy	neobývané domy	chaty
Havranie	2	0	0
Laurovci	3	0	7
Kopanica	3	1	0
Adamov vrch	0	3	0
Hríbovci	11	0	1
Boháčovci	6	0	13
Hnátovci	0	0	3
Zajacovci	1	2	0
Smelákovci	0	0	4
Kristianovci	0	2	0
Čierťáže	2	0	10
Pančuškovci	0	2	0
Vicianovci	9	0	9

*Zdroj: Interný materiál z obecného úradu v Hradičove
Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2014*

Najhustejšie osídlené časti v obci majú dobre vybavenú infraštruktúru (nach. sa vodovod, plyn, obchod, cestná sieť, elektrina, kult. dom, pošta, atď.).

Medzi demografické údaje patrí aj celková **vybavenosť obce službami**. Vybavenosť obce v minulosti a celková infraštruktúra bola v zlom stave. Kopanice zostávali odrezané od sveta a chýbalo im cele infraštruktúrne vybavenie, až v období 60. rokov sa tento stav začal zlepšovať. Najväčším problémom bol nedostatok pitnej vody, nakoľko hlavne v častiach Čierťáže, Hnátovci a Pilkovci v obci Hradičov obyvatelia museli zdroj pitnej vody využívať z horských studničiek. V centrálnej časti je 70% obyvateľov napojených na verejný vodovod, v obci je sčasti vybudovaná kanalizácia. Obec spravuje 19,5 km obecných komunikácií, 7,8 km obecného rozhlasu a 8,6 verejného osvetlenia. V súčasnosti má obec dobrú technickú vybavenosť, nakoľko sa nachádza v centrálnej časti obce vodovod, elekrika, plyn, kulúrne-osvetové stredisko, obecný úrad, predajňa potravinárskeho tovaru, pohostinstvo, dom smútku, kostol, v okolí turistické ubytovne a pod. V obci Hradičov sa v minulosti nachádzala aj základná škola pre 1.stupeň v miestnej časti, no neskôr zanikla a deti dochádzajú do opravenej a zmodernizovanej základnej školy do obci Župkov. V roku 2013 - 2014 bol obci poskytnutý úver vo výške

40 000 Eur. z komunálnej banky na rekonštrukciu MŠ (výmena a zateplenie okien). Geografický ráz sústredených osád tesných i voľných sa mení postavením domov a zoskupením vedľajších budov. Najviac rozšírený spôsob je ten, že úzky dom s dvoma oknami v štítovej strane je postavený úzkou stranou kolmo, alebo takmer kolmo k ceste, na ulicu. Za obytnými časťami budov sa nachádzajú hospodárske budovy. V rámci tejto kapitoly podávame prehľad o vybavenosti obce službami (stav 2015) v Tab. 18.

Tabuľka 18 Vybavenosť obce Hradičov službami (stav 2015)

Technická vybavenosť	Obec Hradičov/hodnota
kultúrny dom/osvetové stredisko	áno
obecný úrad	áno
predajňa potravinárskeho tovaru	áno
pohostinné odbytové stredisko	áno
predajňa nepotravinárskeho tovaru	nie
predajňa pohonných látok	nie
kino	nie
pekáreň	áno
obecné múzeum	nie
dom smútku	áno
kostol/kaplnka	áno
farský úrad	áno
plyn	áno
vodovod	áno
kanalizácia	nie
základná škola	nie
materská škola	áno
verejná knižnica	áno
domov dôchodcov	áno
telocvičňa	nie
poštový úrad	áno
hasičská zbrojnica	áno
turistické ubytovne	áno
zmenáreň	nie
bankomat	nie
internet	áno
lekáreň	nie
ihrisko	áno
kadernický salón	nie
večierka	nie

Zdroj: Obecný úrad Hradičov

Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2015

V štruktúre bývania vo vidieckych sídlach dominuje bývanie v rodinných domoch. Zo služieb športovo-rekreačného zamerania k najdominantnejším patrí futbalové ihrisko a v okolí obce sa nachádza dobre vybudované lyžiarske stredisko Kollárová.

2.3 Prognóza vývoja počtu obyvateľov v obci Hradičovo do roku 2022

Pri analýze hodnotenia demografickej štruktúry obyvateľstva v obci Hradičovo sme vychádzali zo súčasných demografických pomerov, vekovej, pohlavnej, religióznej a národnostnej štruktúry. Hodnotili sme natalitu a mortalitu, kde sme zaznamenali nižšiu pôrodnosť a vyššiu úmrtnosť, ktorá je ovplyvňovaná predovšetkým nezamestnanosťou, zhoršeným stavom životnej úrovne obyvateľstva, vekovou skladbou a pod. Odliv obyvateľstva v minulosti spôsobila aj nezamestnanosť v regióne, nízka finančná sebestačnosť a dochádzka do zamestnania kvôli práci v príľahlejších mestách. Obyvatelia z obce odchádzali v minulosti aj kvôli zhoršeným podmienkam v obci v rámci infraštruktúry, kvôli kríze, kvôli vzdelaniu. O poklese pôrodnosti môžeme hovoriť v spojení a v dôsledku znižovania počtu potenciálnych matiek- rodičiek. Podľa prognózy vývoja obyvateľstva do roku 2020 predpokladáme mierny nárast úmrtnosti v dôsledku starnutia populácie. Na základe zhodnotenia demografických pomerov v obci Hradičovo očakávame, že vývoj počtu obyvateľov bude zaznamenávať stúpajúcu tendenciu, nakoľko v okolí sa výrazne mení finančná situácia, ekonomická situácia na trhu práce, nakoľko sa zlepšujú aj pracovné príležitosti. Pri nepatrnom migračnom prírastku a pri nepatrnom migračnom úbytku obyvateľstva by obec Hradičovo mohla dosiahnuť oveľa vyšší počet obyvateľov v produktívnom a predproduktívnom veku. Tento pozitívny trend by však obec mohla dosiahnuť zvýšením atraktivity obce vytvorením zaujímavých pracovných príležitostí, rozvojom individuálnej bytovej výstavby a skvalitnením služieb. Migračné prírastky obyvateľstva s priaznivým vekovým zložením môžu čiastočne zmierniť proces starnutia populácie, no v žiadnom prípade ho nemôžu v priebehu najbližších desaťročí zastaviť.

2.4 Hospodárstvo

Slovensko sa všeobecne považuje za mladé priemyselné územie. História priemyslu však siaha ďaleko do minulosti, i keď toto odvetvie mnoho storočí nemalo dominantné postavenie v ekonomickej štruktúre Slovenska. V 16. až 17. storočí sa napriek zhoršeniu hospodárskych pomerov v Uhorsku sformovali centrá a regióny baníctva a hutníctva európskeho významu, ktoré prispeli k významným inováciám v oblasti technológie výroby

a k rozvoju poznatkov príslušných vedných odborov. Medzi takéto centrá patrila aj Nová Baňa zo zázemím okolitých obcí, kde bol prvýkrát v strednej Európe použitý vodostĺpcový parný stroj na čerpanie vody z baní (Mládek, 1990).

Život na kopaniciach sa od počiatkov spájal s potrebou zaobstarania obživy a obydlia vo veľmi drsných podmienkach. Od tejto potreby sa preto odvíjalo i zamestnanie obyvateľov. Ako štátni robotníci obyvatelia Kľakovskej doliny pracovali v lesoch, za čo dostávali okrem mzdy aj pôdu do dočasnej držby, (tzv. jochy) zdarma palivové a stavebné drevo. Pôvodným a hlavným zamestnaním obyvateľstva bolo uhliarstvo, až v 19. storočí sa zvyšuje význam drevorubačstva, keď sa výroba dreveného uhlia stáva nerentabilná. Práca na poli mala iba druhoradý význam. Na malej ploche neúrodnej pôdy pestovali hlavne zemiaky a raž, menej jačmeň. Chovali iba kravy, zriedka voly. Pestujú sa hlavne zemiaky, neúrodné plochy sa zalesňujú. Zo sociálneho hľadiska obce predstavovali homogénny celok, čo vyplývalo aj z rovnorodej zamestnaneckej štruktúry. Z remesiel v obciach boli najvýznamnejšie: krajčírstvo, kováčstvo, obuvníctvo, tesárstvo, stroj. zámočníctvo, kolárstvo, debnárstvo, uhliarstvo, drevorubačstvo, povozníctvo a šindliarstvo. Obyvatelia sa živili obrábaním pôdy, chovom domácich zvierat, ťažbe dreva v lesoch a pálení dreveného uhlia, baníctvu, taveniu železnej rudy (Bielik a kol., 2005).

2.4.1 Lesné hospodárstvo a poľnohospodárstvo

V Kľakovskej doline lesnatosť prekračuje 50 %, z toho vyplývajú optimálne ekologické a environmentálne danosti mikroregiónu. Prevažne prevládajú hospodárske lesy spadajúce do lesného hospodárskeho celku Hrabčiov. Celková porastová plocha sa odhaduje na 4 246 ha. V roku 1881 sa v Kľakovskej doline oddelilo lesníctvo od poľnohospodárstva. V Žarnovici sídlil lesný úrad, avšak po vzniku I. ČSR bol lesný úrad povýšený na riaditeľstvo Štátnych lesov a majetkov, ktoré spravovalo lesy juhozápadného Slovenska. Medzi najvýznamnejšie doliny, ktorými prechádzali vetvy trate lesnej železnice, patria dolina Kľakovská a Pokutská (Príloha A2). Spočiatku bola prevádzka lesnej železnice s rozchodom 760 mm nepretržitá, vo dne v noci. Drevo sa sťahovalo k lesným skladom súkromnými konskými povozmi, alebo suchými a mokkými šmykmi. Celková dĺžka trate bola asi 34,3 km, z toho úsek Žarnovica- Pavlova lúčka 21,9 km, Hrabčiov-Megová 8 km. V tridsiatych rokoch zohrala významnú hospodársku úlohu. Postupom času začali stúpať náklady na jej prevádzku a tak v rokoch 1965 - 1966 bola Žarnovická lesná železnica zrušená. Obce mikroregiónu Kľakovská dolina (Kľak, Ostrý Grúň a Hrabčiov) v spolupráci s Odštepným závozom Žarnovica š. p. Lesy SR vybudovali

náučný chodník po trase zrušenej lesnej železnice, ktorá patrí zo všetkých lesníckych náučných chodníkov na Slovensku k najdlhším. Začína sa v Žarnovici, pokračuje cez Hrabíčov, Kľak, Ostrý Grúň až pod vrchol Vtáčnika. V zime slúži aj ako trať na bežecké lyžovanie.

Súčasný stav lesov Kľakovskej doliny stráca produkčnú funkciu. V súčasnosti sa využíva len malé množstvo drevnej hmoty pre drevospracujúci priemysel a pre drevné zásoby na vykurovanie domácností. Ostatné funkcie lesa- klimatická, pôdoochranná, pôdotvorná a rekreačná - idú paralelne s významom lesov. Banské a hutnícke podnikanie, intenzívne využívajúce drevo, neskôr pily a drevospracujúci priemysel exploatovali lesy, ktoré boli sčasti obnovené výsadbou. Ich druhové zloženie, ako ho vidíme dnes, je na zmenenom industrializovanom území zväčša nepôvodné. Z lesov sa na banské účely vyťažili predovšetkým duby a na ich miesto prenikala jedľa. Taktiež súkromné hospodárenie v lesoch má klesajúcu tendenciu.

Súčasný stav a situácia v poľnohospodárstve mikroregiónu vyvoláva akútnu potrebu vyriešenia najaktuálnejších problémov, týkajúcich sa najmä nedoriešenej koncepcie rozvoja poľnohospodárskych aktivít v Kľakovskej doline a následne možného optimálneho rozvoja v súlade s pôdno-ekologickým potenciálom navrhovaného mikroregiónu. V južnej časti mikroregiónu sú lesy popretkávané poľnohospodárskymi pozemkami- oráčinami, lúkami a množstvom pastvín. Neobyčajne pestré geologické podložie- od na minerály veľmi chudobných kvarcitov po na minerály bohaté na andezity či provápence spolu so svojráznou geomorfologickou stavbou- umožnilo vývoj druhovo rozmanitého rastlinného krytu. Lesy v katastri obce Hrabíčov zaberajú 741 ha plochy, čo predstavuje 56 % územia, lúky a pasienky sú na rozlohe 452 ha s 34% plochy. To radí obec medzi podhorské so zameraním na chov hovädzieho dobytku a oviec, s časti na pestovanie obilnín, zemiakov a iných poľnohospodárskych produktov. Časť územia obhospodaruje firma Roľan a firma Ing. Búci. Lesy Slovenskej republiky, odštepny závod Žarnovica vlastní 98% lesov. V obci sa nachádzajú súkromné lesy Laurov a spol. a v riešení je otázka urbárskej spoločnosti v obci.

Poľnohospodárstvo v tomto regióne malo v minulosti bohatú históriu. Keďže tu nebolo veľa priemyselných podnikov, obyvatelia sa snažili orientovať hlavne na vlastné hospodárstvo. V 50-tych rokoch 20 storočia boli urobené zásahom štátnej moci nútené výkupy, ľudom boli odobraté lesné majetky, polia a ďalšie súkromné pozemky. Na súkromných orných pôdach sa na viac ako 50% pestujú viacročné krmoviny, na druhom mieste sú jednoročné krmoviny a na treťom obilniny. Dopestujú sa tu

predovšetkým jačmeň, zemiaky, raž, pšenica a z krmovín d'atelina. Vzhľadom na veľkú rozlohu lúk a pasienkov v Kľakovskej doline boli dobré podmienky pre chov hovädzieho dobytku. Dnes tieto pozemky zarastajú, menia svoju podobu, postupne zanikajú a strácajú túto funkciu. Novodobé poľnohospodárstvo úplne zmenilo historický charakter krajiny. Keď ju takmer úplne odlesnilo a nevhodným obrábaním, usporiadaním pôdy a skladbou kultúr iniciovalo erózne procesy, aridizáciu krajín a ciekové zníženie jej ekologickej stability. Intenzívne využívanie pôdy pri aplikácii vysokého množstva chemických látok spôsobilo v mnohých miestach kontamináciu jednotlivých zložiek životného prostredia – najmä pôdy, podzemnej a povrchovej vody s nepriamymi dôsledkami aj na ostatné zložky – najmä biotu. Poľnohospodárska činnosť je v skúmaných územiach využívaná na trase vedenia ale vo vrchovinovej a hornatej časti Radobica-Hrabičov, kde prevláda skôr extenzívna forma hospodárenia a využitie pôdy v prospech trvalých trávnych porastov. Bariérov masívnejšieho rozmachu súkromného podnikania v sfére poľnohospodárstva je aj zhoršenie vzťahu obyvateľstva k pôde.

Rozmanité prírodné podmienky Kľakovskej doliny umožňujú život mnohým druhom nielen pôvodnej, ale aj dovezenej poľovnej zveri. Poľovná plocha regiónu je rozdelená na oblasti chovu jelenej, srnčej a malej poľnej zveri. Poľovný revír Kľak sa nachádza v pohorí Vtáčnik a plošne sa tiahne od Žarnovice po pravej strane smerom na Veľké Pole a obce Ostrý Grúň, Hrabičov a Kľak.

2.4.2 Priemysel

V 16.– 17. storočí sa napriek zhoršeným hospodárskym pomeroch v Uhorsku sformovali centrá a regióny baníctva a hutníctva európskeho významu, ktoré prispeli k významným inováciám v oblasti technológie výroby a k rozvoju poznatkov príslušných vedných odborov (Mládek, 1990).

Život na kopaniciach sa od počiatkov spájal s potrebou zaobstarávania obživy a obydlia vo veľmi drsných podmienkach. Od tejto potreby sa preto odvíjalo i zamestnanie obyvateľov. Významnou pracovnou silou tu boli najmä železiari a baníci, spracovatelia tavenej rudy strusky, odlievači drahých kovov, hlavne striebra. Ako kráľovskí, neskôr štátni robotníci, boli obyvatelia Kľakovskej doliny povinní pracovať v lesoch, za čo dostávali okrem mzdy aj pôdu do dočasnej držby. Pôvodným a hlavným zamestnaním obyvateľstva bolo uhliarstvo, až v 19. storočí sa zvyšuje význam drevorubačstva, keď sa výroba dreveného uhlia stáva nerentabilná. Práca na poli mala iba druhotný význam. Z remesiel v obci Hrabičov boli krajčírstvo, kováčstvo, obuvníctvo, tesárstvo,

zámočníctvo, kolárstvo, debnárstvo, uhliarstvo, drevorubačstvo, povozníctvo a šindliarstvo (Bielik a kol., 2005).

Výrobnno-ekonomický potenciál pre Kľakovskú dolinu je vybudovaný v okrese Žarnovica na báze miestnych surovinových zdrojov so zameraním prevažne na strojársky a hutnícky priemysel. K nosným ekonomickým odvetviam hodnoteného územia patria priemyselné podniky na území mesta ako sú Illichmann Slovakia s. r. o., Neumannn Aluminium Fliesspresswerk Slovakia s. r. o., Tubex Slovakia s. r. o., CMK s. r. o., BENY s. r. o., TKC s. r. o., Mestský podnik služieb Mesta Žarnovica a Anton Kráľ- METAL CRAFT.

Z hľadiska územného rozvoja obcí, kde obce disponujú areálmi, zariadeniami i pozemkami, ktoré sú už využívané, alebo sú pripravené pre rozvoj, začína sa rozvíjať stavebnotechnický potenciál. Nakoľko ekonomická štruktúra na štáloch sa začína diverzifikovať a klesá podiel agrosektoru ako základnej výrobnnej bázy, začínajú sa presadzovať nepoľnohospodárske aktivity ako je cestovný ruch a agroturizmus.

V obci pracujú tieto podnikateľské subjekty: 1. Strojárstvo p. Varsa a syn

2. Stolárstvo p. Beňo

3. Predaj a výroba syra z ovčieho mlieka.

Ing. Búci Robert

4. Včelárstvo p. Uram Tibor

2.4.3 Doprava

Čo sa týka dopravy v obci najvýraznejším trendom v doprave za uplynulé roky môžeme považovať a vidieť výrazný rast individuálnej automobilovej dopravy (ďalej len IAD) na úkor verejnej osobnej dopravy. IAD je environmentálne najnepriaznivejšia, nakoľko v obci spôsobuje zhusťovanie dopravy a z hľadiska ochrany životného prostredia je tento trend veľmi negatívny.

Z plošných dopravných prvkov nosným a prakticky jediným komunikačným systémom zabezpečujúcim dopravnú obsluhu v skúmanom území je cestná doprava. Sídelné útvary v obci Hrabíčov ležia po ľavej a pravej strane cesty II/512 triedy, koncové cesty III. triedy č. 5122 a 5123 končia v obci Kľak. Ostatné cesty v území sú označené ako miestne komunikácie. Vzhľadom na lazničky spôsob osídlenia južnej časti riešeného územia je dĺžka týchto komunikácií dosť značná – 65,9 km. Verejná, hromadná autobusová doprava (SAD) pre obce v mikroregióne využíva cestu II/512, koncové cesty III. triedy č.

5122 a 5123, spojovacia cesta III/06510 (medzi cestami I/65 a II/512 resp. údoliami), ako aj účelové (hospodárske) komunikácie. Obec Hrabíčov je vzdialená od najbližšieho mesta 10 kilometrov. V miestnej časti obce sú komunikácie spevnené asfaltovým povrchom v dobrom technickom stave. Obec nemá autobusovú stanicu, pre potreby odchádzky a dochádzky slúžia obojsmerné autobusové zastávky, rozmiestnené tak, aby čo najviac zodpovedali potrebám obyvateľov. Kľakovská dolina spáduje do údolia Hrona, ktorým prechádzajú dôležité komunikačné ťahy celoštátneho až medzinárodného významu:

Mesto Žarnovica leží na významnom cestnom ťahu v smere: Západ – východ: E 75/E 571 - E 50 (štátna hranica A/SK – Bratislava – Nitra - Zvolen – Lučenec – Košice – Michalovce - štátna hranica SK/UA). Z hľadiska integrácie mesta do vnútroštátnych i medzinárodných hospodárskych vzťahov je najdôležitejším dopravným spojením tzv. „stredný ťah“ R1, R2: Bratislava – Nitra – Zvolen – Lučenec – Rimavská Sobota – Rožňava – Košice. Prepája dve najvýznamnejšie urbanizačné póly Slovenska, je kratšia ako paralelná severná trasa vedená Považím, morfológicky výhodnejšia a integruje do ekonomického života najviac zaostávajúce regióny Slovenska od Hontu cez Novohrad, Malohont, Gemer po Zemplín s Bratislavou. Svojimi intenzitami v úseku Nitra - Zvolen je porovnateľná s diaľničným ťahom D1. Na území mesta sa nachádzajú dve čerpacie stanice. Napojenie mesta na dopravu SAD je veľmi dobré, nakoľko cez Žarnovicu vedú diaľkové linky spájajúce východ a západ SR. Prímestská doprava je na primeranej úrovni a mesto ako spádová oblasť je dobre dostupné.

Železničná doprava nemá zastúpenie v dopravnej sieti mikroregiónu. V minulosti prevádzkovanú lesnú železnicu postupne funkčne nahradila automobilová doprava. Miestne komunikácie v intravilánoch obcí sú vybudované prevažne v extravilánovom prevedení, bez chodníkov resp. samostatných pruhov pre nemotorovú dopravu (peších a cyklistov) s povrchovým odvedením dažďovej vody. Kvalita miestnej komunikačnej siete, najmä jej stavebno-technický stav nezodpovedá požiadavkám rastúcej motorovej dopravy. Obtiažny je najmä prístup do vyššie položených lokalít laznického osídlenia (štálov) z dôvodu existujúcich úsekov prístupových ciest so značným pozdĺžnym sklonom, s nedostatočnou šírkou pre obojsmernú prevádzku na týchto cestách, čo komplikuje (v zimnom období pohotovostne až znemožňuje) sprístupnenie týchto lokalít (samôt).

Železničné spojenie nie je také výhodné ako autobusové, čo je ovplyvnené hlavne jednokolažovou traťou. Najbližšie železničné spojenie s obcami sa nachádza v okresnom meste Žarnovica. Mestom prechádza železničná trať číslo 150. Železničná trať je elektrifikovaná. Žarnovica leží na železničnej trati: Bratislava – Zvolen – Lučenec a Nové

Zámky – Zvolen – Košice. Okres má cestné a železničné napojenie na dopravné koridory celonárodného a medzinárodného charakteru. Najbližšie letisko sa nachádza v Sliachi, ktoré je od sídla okresu Žarnovica vzdialené 50 km.

2.4.4 Odpadové hospodárstvo

Obec má priamy vplyv na odpadové hospodárstvo týkajúce sa komunálneho odpadu a je zodpovedná za nakladanie s ním. Pri nakladaní s odpadom vychádza zo Zákona č. 233/2001 o odpadoch z § 39.

Obec Hradičovo ustanovuje s účinnosťou od 1. januára 2014 miestne poplatky za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, daň za verejné priestranstvá pri užívaní rôznych akcií, spevnené plochy, za prenosné stánky, parkovanie motorového vozidla na obecnom majetku do výmery 20 m², daň za komunálne odpady a odpady z drobných stavebných odpadov užívateľov rekreačných chalúp. Obec účtuje aj poplatky za prenájom Domu smútku a použitie chladiarenského zariadenia, za pohrebisko, alebo za uloženie urny. V obci sa nenachádza žiadna riadená skládka. Odpad z obci zabezpečuje Mestský podnik služieb v Žarnovici, odkiaľ je odpad vyvážený na skládku v Bzenici-Uhlisko. Zber separovaného odpadu sa začal v obci od roku 2002. Schválený rozpočet obce Hradičovo na výdavky spojené so zabezpečovaním služieb odvozu a likvidácie odpadu v roku 2013 predstavoval 12 500 Eur. Objem vyprodukovaných odpadov v obci v roku 2013 predstavoval v zmesovom komunálnom odpade 65,93 ton, v objemovom odpade 7,98 ton, zberový papier predstavoval 5,54 ton, obaly z papiera a lepenky 0,023 ton, plasty 3,361 ton, sklo 3,485 ton, elektrické a elektronické zariadenia 0,844 ton, zariadenia obsahujúce fluoruorované uhľovodíky 0,701 ton, kompozitné obaly 0,013 ton, kovy 0,013 ton, elektrické a elektronické zariadenia obsahujúce nebezpečné časti 0,58 ton, opotrebované pneumatiky 0,955 ton a šatstvo 0,50 ton (Obr. 8). Množstvo vytvoreného odpadu na území obce má od roku 2011 stúpajúcu úroveň, s čím stúpajú i náklady spojené s ich likvidáciou a so zabezpečovaním služieb odvozu. K prvej separácii komunálnych odpadov dochádza už v samotných domácnostiach. Obyvateľom v obci sú na zber a separovanie odpadu k dispozícii zvonové kontajnery na sklo, na plasty, papier, na žiarivky, batérie a na kovové obaly. V obci je zabezpečený pravidelný zber plastov, kovových obalov a tetrapakových obalov. Miestne poplatky za komunálny odpad predstavujú na rok 2014 celkom 11,64 Eur na jednu osobu (Obr. 9)

Obrázok 9 Hlásenie o vzniku odpadu a nakladaní s ním za rok 2013

HLÁSENIE O VZNIKU ODPADU A NAKLADANÍ S NÍM																																																																																																				
Typ dokladu M Za rok 2013 Za štvrtrok List č.: 001 Počet listov 	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th colspan="10" style="text-align: center; padding: 5px;">VYPLNÍ ÚRAD</th> </tr> <tr> <td style="width: 30%; vertical-align: top; padding: 5px;"> Pečiatku úradu: </td> <td style="width: 20%; vertical-align: top; padding: 5px;"> Evidenčné číslo Dátum doručenia Doklad za úrad overil </td> <td colspan="7" style="padding: 5px;"> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td colspan="10" style="text-align: center; padding: 5px;">Okresný úrad Zarnovica</td> </tr> <tr> <td colspan="10" style="padding: 5px;"> Dňa: 31. 01. 2014 </td> </tr> <tr> <td colspan="5" style="padding: 5px;">Ev. č. zápisu:</td> <td colspan="5" style="padding: 5px;">Výbavuje:</td> </tr> <tr> <td colspan="5" style="padding: 5px;">Prílohy/listy:</td> <td colspan="5" style="padding: 5px;"></td> </tr> </table> </td> </tr> </table>									VYPLNÍ ÚRAD										Pečiatku úradu:	Evidenčné číslo Dátum doručenia Doklad za úrad overil	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td colspan="10" style="text-align: center; padding: 5px;">Okresný úrad Zarnovica</td> </tr> <tr> <td colspan="10" style="padding: 5px;"> Dňa: 31. 01. 2014 </td> </tr> <tr> <td colspan="5" style="padding: 5px;">Ev. č. zápisu:</td> <td colspan="5" style="padding: 5px;">Výbavuje:</td> </tr> <tr> <td colspan="5" style="padding: 5px;">Prílohy/listy:</td> <td colspan="5" style="padding: 5px;"></td> </tr> </table>							Okresný úrad Zarnovica										Dňa: 31. 01. 2014										Ev. č. zápisu:					Výbavuje:					Prílohy/listy:																																									
VYPLNÍ ÚRAD																																																																																																				
Pečiatku úradu:	Evidenčné číslo Dátum doručenia Doklad za úrad overil	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td colspan="10" style="text-align: center; padding: 5px;">Okresný úrad Zarnovica</td> </tr> <tr> <td colspan="10" style="padding: 5px;"> Dňa: 31. 01. 2014 </td> </tr> <tr> <td colspan="5" style="padding: 5px;">Ev. č. zápisu:</td> <td colspan="5" style="padding: 5px;">Výbavuje:</td> </tr> <tr> <td colspan="5" style="padding: 5px;">Prílohy/listy:</td> <td colspan="5" style="padding: 5px;"></td> </tr> </table>							Okresný úrad Zarnovica										Dňa: 31. 01. 2014										Ev. č. zápisu:					Výbavuje:					Prílohy/listy:																																																													
Okresný úrad Zarnovica																																																																																																				
Dňa: 31. 01. 2014																																																																																																				
Ev. č. zápisu:					Výbavuje:																																																																																															
Prílohy/listy:																																																																																																				
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 30%;">FIRMA</td> <td style="width: 40%; text-align: center;"> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ICO 0 0 3 2 0 6 5 0 PREVÁDZKÁREŇ / ZÁVOD </div> </td> <td style="width: 30%;"></td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> Obchodné meno OBEC HRABICOV </td> <td colspan="2" style="padding: 5px;"> Názov </td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> Adresa HRABICOV 188 Ulica: Obec: HRABICOV PSČ: 966 48 </td> <td colspan="2" style="padding: 5px;"> Adresa Ulica: Obec: PSČ: </td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> Štatutárny orgán: JAN ADÁMIK Meno: Telefón: 0457 Fax: E-mail: 6866120 URL: skirosta@hrabice.sk </td> <td colspan="2" style="padding: 5px;"> Zodpovedná osoba Meno: Telefón: Fax: E-mail: URL: </td> </tr> <tr> <td style="padding: 5px;"> Dátum podpisu 30 01 2014 </td> <td colspan="2" style="padding: 5px;"> Dátum podpisu </td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="padding: 5px;"> Uvedené údaje sú / nie sú predmetom obchodného tajomstva </td> </tr> </table>										FIRMA	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ICO 0 0 3 2 0 6 5 0 PREVÁDZKÁREŇ / ZÁVOD </div>		Obchodné meno OBEC HRABICOV	Názov		Adresa HRABICOV 188 Ulica: Obec: HRABICOV PSČ: 966 48	Adresa Ulica: Obec: PSČ:		Štatutárny orgán: JAN ADÁMIK Meno: Telefón: 0457 Fax: E-mail: 6866120 URL: skirosta@hrabice.sk	Zodpovedná osoba Meno: Telefón: Fax: E-mail: URL:		Dátum podpisu 30 01 2014	Dátum podpisu 		Uvedené údaje sú / nie sú predmetom obchodného tajomstva																																																																											
FIRMA	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> ICO 0 0 3 2 0 6 5 0 PREVÁDZKÁREŇ / ZÁVOD </div>																																																																																																			
Obchodné meno OBEC HRABICOV	Názov																																																																																																			
Adresa HRABICOV 188 Ulica: Obec: HRABICOV PSČ: 966 48	Adresa Ulica: Obec: PSČ:																																																																																																			
Štatutárny orgán: JAN ADÁMIK Meno: Telefón: 0457 Fax: E-mail: 6866120 URL: skirosta@hrabice.sk	Zodpovedná osoba Meno: Telefón: Fax: E-mail: URL:																																																																																																			
Dátum podpisu 30 01 2014	Dátum podpisu 																																																																																																			
Uvedené údaje sú / nie sú predmetom obchodného tajomstva																																																																																																				
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 5%;">Por. číslo</th> <th style="width: 15%;">Kód odpadu podľa Katalógu odpadov</th> <th style="width: 25%;">Názov odpadu podľa katalógu odpadov</th> <th style="width: 5%;">Kateg. odpadu</th> <th style="width: 5%;">Y-kód</th> <th style="width: 10%;">Množstvo odpadu (v tonách)</th> <th style="width: 5%;">Kód</th> <th style="width: 30%;">Spôsob nakladania s odpadom ICO, obchodné meno, sídlo</th> <th style="width: 5%;">Pozn.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">1.</td> <td style="text-align: center;">200301</td> <td style="font-family: cursive;">ZMESOVÝ KOMUNÁLNY ODPAD</td> <td style="text-align: center;">0</td> <td></td> <td style="text-align: center;">65,93</td> <td style="text-align: center;">D1</td> <td style="font-family: cursive;">MPS, s.r.o. ŽARNOVICA</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">2.</td> <td style="text-align: center;">200302</td> <td style="font-family: cursive;">OBJEMOVÝ ODPAD</td> <td style="text-align: center;">0</td> <td></td> <td style="text-align: center;">7,98</td> <td style="text-align: center;">D1</td> <td style="font-family: cursive;">MPS, s.r.o. ŽARNOVICA</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3.</td> <td style="text-align: center;">200101</td> <td style="font-family: cursive;">ZBEROVÝ PAPIER</td> <td style="text-align: center;">0</td> <td></td> <td style="text-align: center;">5,54</td> <td style="text-align: center;">R3</td> <td style="font-family: cursive;">VV, s.r.o. PONIKY</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">4.</td> <td style="text-align: center;">150101</td> <td style="font-family: cursive;">OBALY Z PAPIERA A LEPENKY</td> <td style="text-align: center;">0</td> <td></td> <td style="text-align: center;">0,023</td> <td style="text-align: center;">R3</td> <td style="font-family: cursive;">MPS, s.r.o. ŽARNOVICA</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">5.</td> <td style="text-align: center;">200139</td> <td style="font-family: cursive;">PLASTY</td> <td style="text-align: center;">0</td> <td></td> <td style="text-align: center;">3,361</td> <td style="text-align: center;">R3</td> <td style="font-family: cursive;">MPS, s.r.o. ŽARNOVICA</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">6.</td> <td style="text-align: center;">200102</td> <td style="font-family: cursive;">SKLO</td> <td style="text-align: center;">0</td> <td></td> <td style="text-align: center;">3,485</td> <td style="text-align: center;">R5</td> <td style="font-family: cursive;">MPS, s.r.o. ŽARNOVICA</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">7.</td> <td style="text-align: center;">200136</td> <td style="font-family: cursive;">ELEKTRICKÉ A ELEKTRONICKE ZARIADENIA</td> <td style="text-align: center;">0</td> <td style="text-align: center;">46</td> <td style="text-align: center;">0,839</td> <td style="text-align: center;">R4</td> <td style="font-family: cursive;">36057363 METAL SERVIS REČOUNK SLOVENSKÁ LÚČKA</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">8.</td> <td style="text-align: center;">200136</td> <td style="font-family: cursive;">ELEKTRICKÉ A ELEKTRONICKE ZARIADENIA</td> <td style="text-align: center;">0</td> <td style="text-align: center;">46</td> <td style="text-align: center;">0,005</td> <td style="text-align: center;">R12 R13</td> <td style="font-family: cursive;">MPS, s.r.o. ŽARNOVICA</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="6" style="text-align: right; padding: 5px;">Kontrolný súčet</td> <td colspan="4"></td> </tr> </tbody> </table>										Por. číslo	Kód odpadu podľa Katalógu odpadov	Názov odpadu podľa katalógu odpadov	Kateg. odpadu	Y-kód	Množstvo odpadu (v tonách)	Kód	Spôsob nakladania s odpadom ICO, obchodné meno, sídlo	Pozn.	1.	200301	ZMESOVÝ KOMUNÁLNY ODPAD	0		65,93	D1	MPS, s.r.o. ŽARNOVICA		2.	200302	OBJEMOVÝ ODPAD	0		7,98	D1	MPS, s.r.o. ŽARNOVICA		3.	200101	ZBEROVÝ PAPIER	0		5,54	R3	VV, s.r.o. PONIKY		4.	150101	OBALY Z PAPIERA A LEPENKY	0		0,023	R3	MPS, s.r.o. ŽARNOVICA		5.	200139	PLASTY	0		3,361	R3	MPS, s.r.o. ŽARNOVICA		6.	200102	SKLO	0		3,485	R5	MPS, s.r.o. ŽARNOVICA		7.	200136	ELEKTRICKÉ A ELEKTRONICKE ZARIADENIA	0	46	0,839	R4	36057363 METAL SERVIS REČOUNK SLOVENSKÁ LÚČKA		8.	200136	ELEKTRICKÉ A ELEKTRONICKE ZARIADENIA	0	46	0,005	R12 R13	MPS, s.r.o. ŽARNOVICA		Kontrolný súčet									
Por. číslo	Kód odpadu podľa Katalógu odpadov	Názov odpadu podľa katalógu odpadov	Kateg. odpadu	Y-kód	Množstvo odpadu (v tonách)	Kód	Spôsob nakladania s odpadom ICO, obchodné meno, sídlo	Pozn.																																																																																												
1.	200301	ZMESOVÝ KOMUNÁLNY ODPAD	0		65,93	D1	MPS, s.r.o. ŽARNOVICA																																																																																													
2.	200302	OBJEMOVÝ ODPAD	0		7,98	D1	MPS, s.r.o. ŽARNOVICA																																																																																													
3.	200101	ZBEROVÝ PAPIER	0		5,54	R3	VV, s.r.o. PONIKY																																																																																													
4.	150101	OBALY Z PAPIERA A LEPENKY	0		0,023	R3	MPS, s.r.o. ŽARNOVICA																																																																																													
5.	200139	PLASTY	0		3,361	R3	MPS, s.r.o. ŽARNOVICA																																																																																													
6.	200102	SKLO	0		3,485	R5	MPS, s.r.o. ŽARNOVICA																																																																																													
7.	200136	ELEKTRICKÉ A ELEKTRONICKE ZARIADENIA	0	46	0,839	R4	36057363 METAL SERVIS REČOUNK SLOVENSKÁ LÚČKA																																																																																													
8.	200136	ELEKTRICKÉ A ELEKTRONICKE ZARIADENIA	0	46	0,005	R12 R13	MPS, s.r.o. ŽARNOVICA																																																																																													
Kontrolný súčet																																																																																																				

Obrázok 10 Hlásenie o vzniku odpadu a nakladaním s ním za rok 2014

HLÁSENIE O VZNIKU ODPADU A NAKLADANÍ S NÍM

Typ dokladu: M

Za rok: 2014

Za štvrťrok: 001

List č.: 001

Počet listov:

VYPLNÍ ÚRAD

Pečiatku úradu: Okresný úrad Žarnovica

Dátum doručenia: 28. 01. 2015

Doklad za úrad overil:

Evidenčné číslo:

FIRMA IČO 00320650 **PREVÁDZKÁREŇ / ZÁVOD**

<p>Obchodné meno: OBEC HRABICOV</p> <p>Adresa: HRABICOV 188</p> <p>Ulica: HRABICOV</p> <p>Obec: HRABICOV PSČ: 96618</p> <p>Statutárny orgán: JAN ADÁMIK</p> <p>Meno: JAN ADÁMIK</p> <p>Telefón: 0451 Fax: </p> <p>E-mail: 0866120 URL: obec@hrabice.sk</p> <p>Dátum podpisu: 28012015</p>	<p>Názov: </p> <p>Adresa: </p> <p>Ulica: </p> <p>Obec: PSČ: </p> <p>Zodpovedná osoba: </p> <p>Meno: </p> <p>Telefón: Fax: </p> <p>E-mail: URL: </p> <p>Dátum podpisu: </p>
---	---

Uvedené údaje sú / nie sú predmetom obchodného tajomstva Pečiatka a podpis

Por. číslo	Kód odpadu podľa Katalógu odpadov	Názov odpadu podľa Katalógu odpadov	Kateg. odpadu	Y. kód	Množstvo odpadu (v tonách)	Kód	Spôsob nakladania s odpadom IČO, obchodné meno, sídlo	Pozn.
1	200301	ZMESOVÝ KOMUNÁLNY ODPAD	0		74,12	D1	44299311 MPS S.R.O. ŽARNOVICA	
2	200307	OBECNÝ ODPAD	0		3,74	D4	44299311 MPS S.R.O. ŽARNOVICA	
3	200101	ZBEROVÝ PAPIER	0		2,71	R3	44061781 VV S.R.O. PONIKY	
4	200101	ZBEROVÝ PAPIER	0		0,04	R3	44299311 MPS S.R.O. ŽARNOVICA	
5	150101	OBALY Z PAPIERA A LEPENKY	0		0,04	R3	44299311 MPS S.R.O. ŽARNOVICA	
6	200139	PLASTY	0		3,22	R3	44299311 MPS S.R.O. ŽARNOVICA	
7	200102	SKLO	0		4,65	R5	44299311 MPS S.R.O. ŽARNOVICA	
8	150105	KOMPOZITNÉ OBALY	0		0,08	R3	44299311 MPS S.R.O. ŽARNOVICA	
Kontrolný súčet								

FIRMA		<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px;">IČO</div> <div style="display: flex; gap: 2px;"> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 20px; height: 20px;"></div> </div> </div>	PREVÁDZKÁREŇ / ZÁVOD
Obchodné meno		Názov	

Zdroj: OÚ Hrabičov, Interné materiály (2015)

2.4.5 Cestovný ruch a ubytovanie

V poslednom období cestovný ruch predstavuje najdynamickejšie sa rozvíjajúce odvetvie národného hospodárstva. Rozvoj cestovného ruchu je podmienený celým radom faktorov, či už kultúrno-historických, prírodných i socioekonomických. Prírodný potenciál pre rozvoj turistiky v území predstavuje horský ekosystém Vtáčnik, ktorý je vhodný najmä pre rozvoj letnej turistiky, ako i na rozvoj zimných športov- lyžovanie, bežkovanie a pod. Významnými turistickými miestami sú: **Les Škurátka, Klášterná skala (Obr. 11), Prírodná pamiatka Ostrovica, Chránený areál Ivanov salaš, Buchlov vrch, Suchá skala, vodopád na Pokutskom potoku.**

Obrázok 11 Klášterná skala

Autor: Anna Štefanková, (2012)

Obrázok 12 Pokutský most

Autor: Anna Štefanková, (2012)

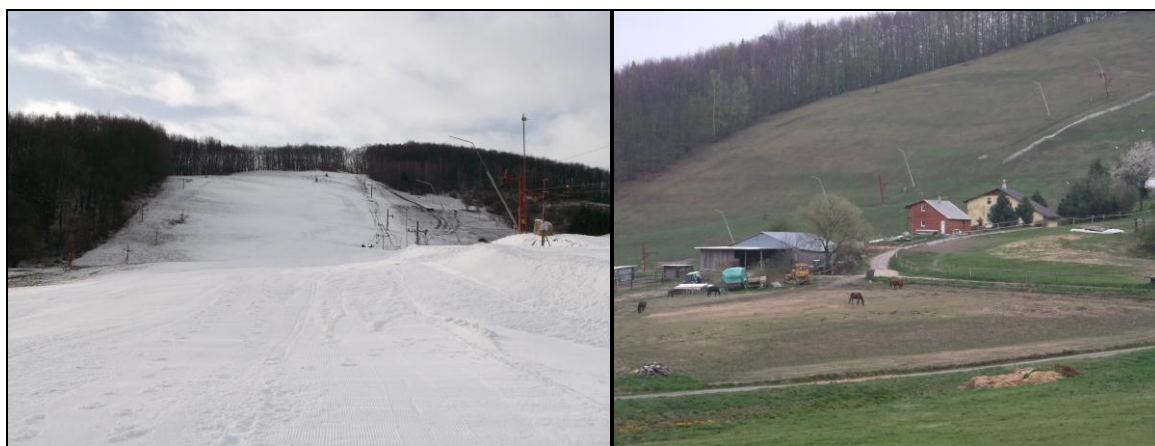
V Pokutskej doline sa nachádza most (Obr. 12) pre bývalú lesnú železničku, ktorý bol postavený v roku 1926 a v roku 2011 bol tento most zrekonštruovaný. Medzi obľúbené turistické miesta patria aj výstupy na Rúbaný vrch, Sedlo pod Rajtokom, samotný Vtáčnik a Tatru.

Uvedené prírodné atraktivity sa v súčasnosti nedostatočne využívajú v tvorbe regionálneho produktu cestovného ruchu. V mnohých prípadoch chýba priestorové značenie a informácie o uvedených atraktivitách priamo v mieste ich výskytu. Niektoré z nich sú vyznačené len na mapách existujúcich cyklotrás. Z atraktivít chránených území sú sprístupnené náučnými chodníkmi (ďalej NCH) ako na Vtáčnik a Buchlov vrch. NCH Vtáčnik je zameraný prírodovedne, ochranný a historicky. NCH Buchlov je zameraný prírodovedne a ochranný. Na území oboch obcí sú vhodné podmienky najmä na pešiu turistiku, hubárstvo, poľovníctvo, jazdectvo a cykloturistiku. Združenie obcí Kľakovskej doliny je mikroregionálnym združením šiestich obcí: Horné Hámre, Župkov, Hrabíčov,

Ostrý Grúň, Kľak a Píla. Bolo založené v septembri roku 2011 a jeho hlavnou úlohou je okrem iného iniciovať a podporovať aktivity v oblasti vidieckej turistiky a agroturistiky, zviditeľniť región Kľakovskej doliny vhodnou propagáciou a zachovávať kultúrne a prírodné hodnoty. Združenie sa zameriava na propagáciu Kľakovskej doliny, oživenie turistického ruchu a zachovávanie kultúrnych hodnôt, nakoľko disponuje bohatou históriou, mnohými historickými pamiatkami či prírodnými zaujímavosťami. Tieto cenné vlastnosti ju predurčujú stať sa obľúbenou turistickou destináciou každého návštevníka. K 31.12.2012 zastupuje Združenie obcí Kľakovskej doliny 2949 obyvateľov. Združenie obcí Kľakovskej doliny vypracovalo spoločne cyklotrasu ktorej dĺžka jednosmerne predstavuje 10,3 km, obojsmerne 20,6 km, ktorej minimálna nadmorská výška je 286 m n.m. a maximálna nadmorská výška je 612 m n.m. Cyklotrasa vedie od rázcestia situovaného v obci Horné Hámre Brod smerom na sever, prechádzajúca obcami Župkov, Hrabíčov, Ostrý Grúň a končí v obci Kľak. Je vedená výhradne po asfaltovej ceste III. triedy. Prevýšenie trasy činí 333 m, priemerné stúpanie/klesanie je na úrovni 3,5%. Túto cyklotrasu sprevádzajú rôzne smerovníky, cyklosmerovky, doplnkové cyklotabule, infotabule, rampy a návrh siete cyklotrás o celkovej dĺžke 94,38 km pozostáva z piatich obojsmerných cyklotrás napojených na už existujúcu Pohronskú cyklotrasu vedúcu okrajom mikroregiónu.

V blízkosti obcí v pohorí Vtáčnik sa nachádza lyžiarsky areál Ski Blanc (Obr.13). Zjazdovky sú vhodné pre všetky vekové kategórie. V blízkosti lyžiarskeho strediska sa dá jazdiť na koňoch pod vedením trénera s dlhoročnou praxou. Jazda na koni patrí v regióne medzi mladé športové odvetvia, ktoré sa tu postupne udomácňujú.

Obrázok 13 Lyžiarske stredisko Ski Blanc v zimnom a letnom období

Autor: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2013

V areály sa nachádza koliba s autentickým interiérom. I tu je možné zajazdiť si na koňoch, či chytať ryby.

V blízkosti obce Hrabíčov ubytovanie poskytuje známa chata Kollárová (Obr. 14). Horská chata Kollárová sa nachádza v Pokútskej doline, na južnom úbočí pohoria Vtáčnik, 15 km. od okresného mesta a 5 km od obce Hrabíčov. Letná sezóna turistom umožňuje duševnú a telesnú relaxáciu v okolitej prírode, zbieranie húb a lesných plodov, rybárčenie, využitie športovej plochy a detského ihriska v areály chaty. V okolí sa nachádza niekoľko bežeckých tratí. Celoročná prevádzka s kapacitou 100 miest je vhodná pre školy v prírode, lyžiarske a branné kurzy, detské tábory, rôzne školenia, akcie, spoločenské podujatia. Izby sú dvoj, troj a štvorposteľové, majú umývadlo s teplou a studenou vodou, apartmány majú vlastné WC.

Obrázok 14 Chata Kollárová

Autor: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2014

Nachádza sa tu spoločenská miestnosť s televízorom a stolnotenisovým stolom. Pred chatou je ohnisko na táborák, futbalové a detské ihrisko.

2.5 Kultúrne pomery

2.5.1 Ľudová, sakrálna architektúra a ľudový odev

Rovnako ako sa menil životný štýl a životná úroveň človeka, menil sa i jeho pohľad na architektúru. Špecifickosť ľudovej architektúry na Slovensku je odvodená od podmienok, v ktorých vznikla. Slovenský ľud žil v minulosti vo veľmi ťažkých podmienkach, všetky prostriedky, ktoré potreboval na stavbu domu si musel sám vyrobiť i prípadne zadovážiť. Osídľovanie kopaničiarskych oblastí a vytváranie kopaničiarskej pôdy bolo samo o sebe veľmi zložitým procesom, stavba v horách bola často ešte zložitejšia. Problém tvoril aj prístup k domom. K jednotlivým kopaniciam často neviedli cesty, nanajvýš k nim boli vytvorené jednoduché chodníčky, lesné a poľné cestičky. Aj napriek chudobe, v ktorej

Ľudia v týchto oblastiach žili, dokázali si vytvoriť obydlia a užívať sa. Štýl ľudového domu vychádzal z prírodného prostredia. Charakteristickou črtou ľudovej architektúry bolo, že domy nemali tendenciu ťahať sa do výšky, alebo do šírky. Od druhej polovice 19. storočia sa začína starý slovenský život trhať, čo sa odrazilo aj v gazdovstvách, ktoré ešte začiatkom 19. storočia boli čiastočne zádušné, alebo historické sesie (poddanský urbársky majetok). Oboje vo veľkej miere vplývalo i na ľudové stavitelstvo. Zádušné stavby, veľké izby pre početnú rodinu sa nachádzajú najmä na lazoch. Kultúrna „starina“, a vôbec starý spôsob života, odrážajúci sa najmä v stavitelstve, sa zachoval práve na lazoch, ktorých vznik sa datuje do 16. storočia, najmä v krajoch, blízkym inváziám Turkov. Ide najmä o kopanice v okolí Myjavy (Bednárík, 1943). Vo všetkých horských krajoch a kopaniciach môžeme nájsť starobylé domy a stavby, ktoré boli postavené tradičnými technikami. Výnimku netvorí ani Novobanská štálová oblasť. Dediny a ich časti, ktoré ju tvoria sa nachádzali pomerne izolovane v horských a podhorských oblastiach, často veľmi vzdialených od hlavných komunikácií.

Novobanská štálová oblasť patrí z hľadiska členenia kultúrnych regiónov do regiónu Tekova. Tekov sa rozprestiera na rozhraní západného a stredného Slovenska. Počas kolonizácie jednotlivých oblastí si rôzne etnické skupiny prinášali svoju starú kultúru do nového prostredia, kde do istej miery ustrnula, najmä v oblasti stavitelstva. Stavebným materiálom na stavbu domov bol zvyčajne materiál v danom kraji najdostupnejší. Charakteristickým stavebným materiálom bolo na Slovensku drevo a to bukové a dubové (Bielik a kol., 2005).

Kľakovská dolina je výrazná nielen prírodnými danosťami a historickými udalosťami v nej, ale aj ľudskými prínosmi v oblasti spoločenského života, školstva, kultúry a športu (Bielik a kol., 2005).

Ľudový odev

Ďalšou oblasťou, ktorú môžeme hodnotiť ako kultúrny potenciál je oblasť odievania. V odievaní bol ľud skromný, zväčša sa ľudia obliekali do toho, čo si vyrobili doma. Košeľa bola krátka, s rovnými rukávami bez gombíkov a pod hrdlom zviazaná úzkou šnúrkou. Široké gaty boli obrúbené strapcami. Obúvali si bačkory, na hlavu dávali tvrdý okrúhly klobúk s vyhnutým okrajom, k tomu široký opasok-dupľovaný remenný, ktorý slúžil aj ako peňaženka a bol vybíjaný ringličkami. Zimný odev bol z ovčieho súkna, kubanička s lemovanými okrajmi, nohavice s lemovaným hajtášom a dole s lemovaným strihom. Takýto odev bol pre mládencov a pre chlapcov do 30 rokov. Na týchto odevoch boli len na jeden prst široké lemovania na hunkách a na širiciach. Tieto širšie lemovania označovali

staršieho človeka, dokumentovali, že ide o hlavu rodiny. Aj ženy mali dosť široký oblek a všelijaké šujtáše, krepindle a šnúročky. Pánske ženy mali také dlhé sukne, že im nebolo vidieť ani päty. Kroje nosili ženy asi do roku 1930. Staré kroje sa zamieňali za tzv. sedliacky kraj z Dolnej zeme, ktorý tvoril kabát s malým vyhnutým golierom, ktorý sa zapínal na 5 gombíkov celkom až pod hrdlo. Dolu užšie nohavice sa strkali do čižmy, ktoré mali srdcový vzor a vykrojenú tvrdú sáru. Po roku 1918 sa objavili „príčové“ nohavice a čižmy s mäkkou sárou (Bielik a kol., 2005). V súčasnosti ľudové odevy ktoré sa zachovali, nachádzajú sa v pamätnej izbe slovenských tradícií v obci Hrabičov. Táto pamätná miestnosť k slovenským tradíciám a zvykom bola vybudovaná v roku 2003 a nachádza sa v objekte obecného úradu (Obr. 15).

Obrázok 15 Pamätná izba slovenských tradícií - vybudovaná v roku 2003 v obci Hrabičov

Zdroj: Obecný úrad Hrabičov (2013)

Sakrálna architektúra

Súčasťou sakrálny architektúry boli rôzne kaplnky, zvonice, vyrezávané drevené božie muky, drevené, železné, alebo kamenné kríže, či sochy svätých umiestnené na najrôznejších miestach. Kríže a náboženské ľudové sochy majú zdobiť nielen cesty, ale ich funkcia je predovšetkým nábožensky ochranná a kultová. Sošky na dome majú byť ochrancami domov, stáda i úrody, ich hlavná úloha spočívala vždy vo viditeľnom vyjadrení vďaky za preukázané dobrodenia a vyprosovaní ochrany od Boha, čo všetko slúžilo na upevnenie a pozdvihnutie náboženského života. Chránili obec či obyvateľov pred prírodnými živlami, alebo katastrofami. Vo všeobecnosti nazývame tieto religiózne pamiatky „božie muky,“. Medzi sakrálnu architektúru neodmysliteľne patrí aj samotný kostol. Rímsko-katolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie, nachádzajúci sa v centrálnej časti obce Hrabičov posvätil otec biskup Rudolf Baláž v roku 1995. Kostol je filiálny kostol farnosti Kľak (Obr. 16) Medzi sakrálnu architektúru zaraďujeme v tejto obci aj

Kaplnku v osade Smelákovci (Obr. 17). Jedná sa o bývalé pútnické miesto občanov z roku 1909.

Obr. 16 Rímsko-katolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie v obci Hrabíčov **Obr. 17** Kaplnka v osade Smelákovci

Autor: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, (2014)

V obci o kultúrne dianie a k rozvoju prispievajú rôzne tradičné kultúrne podujatia. Každoročne sa konajú slávnosti ako Fašiangy (február), stavanie mája (máj), uvítanie do života, jubilanti (celoročne), MDD (jún), Mikuláš (december), privítanie Nového roka (december) a pod. Obec každoročne usporadúva tradičnú obecnú zabíjačku, predsilvestrovský beh, hodové zábavy, jasličkovú pobožnosť. V mesiaci október sa pravidelne uskutočňuje posedenie ku dňu k úcty k starším a v marci posedenie ku dňu matiek.

2.5.2 Kultúrne tradície a remeslá

Neodmysliteľnou súčasťou kopaničiarskeho života sú remeslá. Obyvatelia štálov sa vykonávaniu rôznych remesiel venovali najmä počas zimného obdobia, kedy nebolo možné zabezpečovať obživu poľnohospodárskou prácou. Medzi obľúbené remeslá v obci Hrabíčov patrilo rezbárstvo a košíkárstvo. Vyrábali sa predmety každodennej potreby ako rôzne koše, drevený riad a pod. Predmety tohto charakteru sa potom predávali na jarmokoch v okolí.

Impulzy a inšpiráciu na rozvoj kultúry na obecnej, mestskej, regionálnej a krajskej úrovni možno nachádzať napríklad aj v oblasti informatizácie (procesy digitalizácie kultúrneho dedičstva, časového a priestorového spracovania poznatkov o území), v urbánnej dimenzii kultúry, pri zlepšovaní manažmentu lokalít kultúrneho dedičstva a kultúrnych centier, pri zlepšovaní obnovy kultúrnej infraštruktúry, pri premene existujúcich kultúrnych inštitúcií na komplexné kultúrne a komunitné inštitúcie. Kultúrne zariadenia a kultúrne podujatia majú vplyv na kvalitu života v obci. V obci Hrabíčov predstavuje prirodzené a historické centrum kultúry kultúrny dom, zriadená pamätná izba a knižnica.

Pozostatky umelecko-remeselnej činnosti sú badateľné v obci dodnes. Majstri žijúci na štáloch sú naozajstnými odborníkmi vo svojom remesle, no ich počet z roka na rok ubúda. Znáмым košíkárom v obci je p. Priehoda František (Obr.18)

Obrázok 18 Košíkár p. Priehoda František **Obrázok 19** Výroba metly z brezového prútia

Zdroj: OÚ Hradičovo (2014)

Medzi významné podujatia a atrakcie v obci patria: hradičovské hody, fašiangy, páračky (Obr. 20) deň matiek, stávanie mája (Obr. 22) a pod. O prezentáciu duchovných a kultúrnych hodnôt v obci, o zábavu a program sa vždy postará známa folklórna skupina Rozmajrín (Obr. 21).

Obrázok 20 Obecné páračky

Obrázok 21 Folklórny súbor Rozmajrín

Zdroj: OÚ Hradičovo (2014)

Ustanovujúcim snemom dňa 24.8.2006 vznikol v Hradičove miestny odbor Matice slovenskej, ktorý v súčasnosti má 16. členov. Činnosť MO sa nesie v duchu základných princípov Matice slovenskej a jej stanov. V obci sa zapája a spolupracuje pri organizovaní

kultúrnych podujatí. Ďalej v obci Hrabíčov vzniklo v roku 2006 JDS- občianske združenie seniorov s počtom členov 36. V súčasnosti má 41 členov.

Obrázok 22 Stavanie mája

Zdroj: OÚ Hrabíčov (2014)

2.6 Druhotná krajinná štruktúra obce Hrabíčov

Pri hodnotení a mapovaní DKŠ v katastri sme vychádzali z ôsmich základných skupín krajinných prvkov, ktoré sme si ďalej členili. Každý prvok v legende má trojčíselný kód, ktorý určuje jeho zaradenie do skupiny krajinných prvkov. Prvé číslo (1) radí krajinný prvok do jednej z ôsmich skupín, druhé (11) tvorí podskupinu a tretie (111) konkrétny krajinný prvok vyskytujúci sa na území. Legenda vznikla na základe metodiky mapovania DKŠ- štúdia krajinej štruktúry podľa metodiky LANDEP (Ružička, Ružičková, Žigrai, 1978) (Tab. 15). Na základe podkladových základných máp Slovenskej republiky pracovnej mierky 1: 5000 a výstupnej 1:10 000 sme mapu 1 a mapu 3 v digitálnom vektorovom tvare komplexne vyhotovili v programe geografických informačných systémov (GIS) v programe ARC- GIS 3.1 a v programe Q-gis (Príloha A2).

Štruktúre krajiny sa venovali viacerí autori, ako napríklad Ružička (2000), Miklós, Izakovičová (1997), ktorí ju na základe fyzického stavu a vzťahu k využívaniu krajiny človekom členia na prvotnú, druhotnú a terciárnu štruktúru krajiny. DKŠ reprezentuje zmeny pôvodného, prírodného respektíve potenciálneho stavu. SKŠ vyjadruje aktuálny stav povrchu vo vzťahu k súčasnosti (Ružička, 2000). Na základe hodnotenia súčasného plošného a priestorového zastúpenia jednotlivých skupín prvkov vo vzťahu k pôvodnému stavu môžeme hodnotiť stav intenzity premeny súčasnej krajinej štruktúry ako podklad pre hodnotenie jej hodnoty a ekologickej stability. Takto koncipovaná legenda umožňuje korektné porovnanie mapovacích jednotiek I. vojenského mapovania s mladšími kartografickými výstupmi, na ktorých sa dá identifikovať široké spektrum krajinných

prvkov. Plošný výskyt prvkov DKŠ skúmaných katastrov obce Hradičkov v roku 2013 dokumentujú tabuľka (Tab. 19), Graf 6 a Príloha A2. Spresnenie mapovacej techniky, väčšia mierka máp a využitie ortofotomáp sa prejavilo aj vo vyčlenení a v počte prvkov využitia krajiny. V roku 2013 sme vyčlenili 6 skupín krajinných prvkov, 9 podskupín krajinných prvkov a 14 prvkov krajinej štruktúry. Veľkosť jednotlivých krajinných zložiek, dokumentuje Tab. 20, ktorú sme dostali z prepočtu tabuľky v polygónovej vrstve druhotnej krajinej štruktúry. Mapu 3 zhotovila Mgr. Jana Maďarová v roku 2013.

Tabuľka 19 Legenda hodnotenia súčasnej krajinej štruktúry v skúmanom území

Skupina krajinných prvkov	Podskupina krajinných prvkov	Krajinný prvok
1. Skupina prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	11 Veľkoplošné porasty drevín	111 Listnaté lesy
		112 Ihličnaté lesy
		113 Zmiešané lesy
	12 Maloplošné porasty drevín a krovín	125 Kroviny
2. Skupina prvkov trvalých trávnych porastov	21 Pásienky	211 Intenzívne
		212 Extenzívne s drevinami
		213 Extenzívne bez drevín (zarastajúce)
	22 Lúčne porasty	221 Lúky
		222 Lúky s prímiesou drevín
3. Skupina prvkov poľnohospodárskych kultúr	31 Veľkoblokové polia, maloplošné a úzkopásové polia	310 Polia
	32 Mozaikové štruktúry	320 Záhrady
5. Skupina prvkov vodných tokov a plôch	52 Vodné toky prirodzené	520 Vodné toky prirodzené
6. Skupina sídelných prvkov	61 Rozptýlená zástavba	610 Rozptýlená zástavba
8. Skupina prvkov dopravy	81 Dôležité hlavné cesty	810 Cestné komunikácie

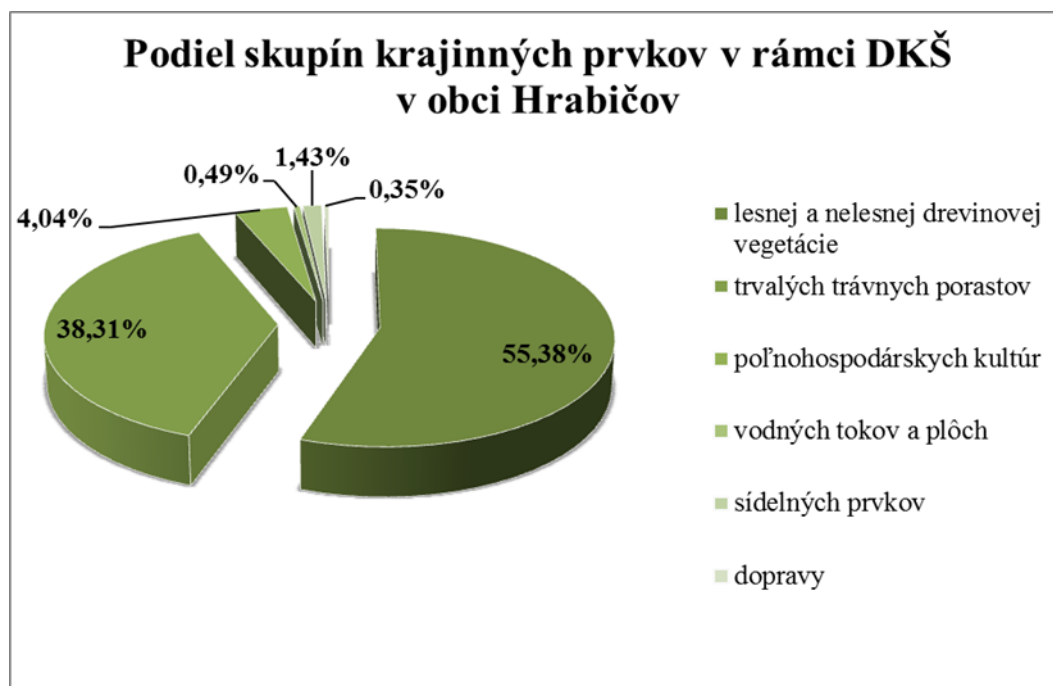

Tabuľka 20 Plošný výskyt prvkov DKŠ obce Hradičov v roku 2013

Skupina krajinných prvkov		Rozloha (ha)	Podiel v (%)
1.	lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie	726,00	55,37
2.	trvalých trávnych porastov	502,10	38,30
3.	poľnohospodárskych kultúr	53,03	4,04
4.	podlážia a substrátu	0,00	0,00
5.	vodných tokov a plôch	6,49	0,49
6.	sídelných prvkov	18,79	1,43
7.	technických prvkov	0,00	0,00
8.	dopravy	4,65	0,35
Spolu		1311,06	100

Vypracovala: Mgr. Jana Maďarová, 2013

Graf 6 Podiel skupín krajinných prvkov v rámci DKŠ v obci Hrabičov v roku 2013

Vypracovala: Mgr. Jana Maďarová, 2013

V Kľakovskej doline lesnatosť prekračuje 50 %, z toho vyplývajú optimálne ekologické a environmentálne danosti mikroregiónu. Prevažne prevládajú hospodárske lesy spadajúce do lesného hospodárskeho celku Hrabičov.

Celková rozloha katastra skúmaného územia v obci Hrabičov v roku 2013 bola 1311,06 ha (100 %). Skupina krajinných prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie má v štruktúre zastúpenie 55,37 %, skupina trvalých trávnych porastov zaberá v štruktúre 38,30 %, skupina poľnohospodárskych kultúr zaberá 4,04 %, skupina podložia a substrátu 0 %, skupina vodných tokov a plôch zaberá najmenej 0,49 %, skupina prvkov sídelných 1,43 %, skupina technických prvkov 0 % a skupina prvkov dopravy zaberá iba 0,35 %.

Zo skupiny prvkov lesnej a nelesnej drevinovej vegetácie sa v SKŠ v katastrálnom území obce Hrabičov sa nachádzajú najviac zastúpené maloplošné porasty drevín. Veľkoplošné porasty drevín sa nachádzajú v pomerne veľkých usporiadaných plochách vo vzdialenejších osadách, kde najväčšie plošné zastúpenie patrí súvislým lesom ihličnatým, listnatým a zmiešaným lesom. Súčasné lesné porasty zhruba zodpovedajú svojím druhovým zložením pôvodnej vegetácii. V údolí potokov sú zachované lužné lesy jaseňovo-dubové a jelšové. Maloplošné porasty drevín, ktoré sa nachádzajú v intraviláne obce a krovín spolu s veľkoplošnými, tvoria z celkovej plochy 726 ha (55,37 %). Okrem údolia potoka Kľak pokrývajú všetky okolité svahy kopcov.

Skupinu prvkov trvalých trávnych porastov, ktorá je tvorená pasienkami s drevinami sukcesného typu a lúčnymi porastmi je druhou najväčšou skupinou. Tvorí približne 502,10 ha (38,30 %) z celkovej plochy. V obci v súčasnosti nepôsobí žiadny poľnohospodársky objekt. Dnes trvalé trávne porasty intenzívne využívajú miestni obyvatelia ako pasienky, ktorý v domácom prostredí chovajú hovädzí dobytok a ovce. Tieto trvalé trávne porasty sú prevažne kosené, na samotách zarastajú a sú opustené. V tejto skúmanej oblasti je predpoklad, že v budúcnosti bude vzrastať lesná plocha na úkor poľnohospodárskej. V danom území sa zväčšuje vo viacerých častiach rozloha lesov, k čomu prispieva nezáujem a nerentabilnosť využitia trávnych porastov vo vyššie položených miestach.

Skupinu prvkov poľnohospodárskych kultúr, ktorú zaberajú z plochy polia a záhrady na ploche 53,03 ha z celkovej plochy územia (4,04 %). Súčasný stav a situácia v poľnohospodárstve mikroregiónu vyvoláva akútnu potrebu vyriešenia najaktuálnejších problémov, týkajúcich sa najmä nedoriešenej koncepcie rozvoja poľnohospodárskych aktivít v Kľakovskej doline a následne možného optimálneho rozvoja v súlade s pôdno-ekologickým potenciálom navrhovaného mikroregiónu i jednotlivých obcí.

Orná pôda je vzhľadom na pomerne vysokú sklonitosť územia málo zastúpená. Vyskytujú sa v podobe rozlohou malých políčok, ktoré sú roztrúsené takmer po celej južnej časti územia. Tieto malé mozaikovito usporiadané plochy ornej pôdy vznikli na základe spôsobu osídlenia v podobe samôt. Pestujú sa tu predovšetkým jačmeň, pšenica a d'atelinovtrávne miešanky. Zanedbateľnou súčasťou agrárneho využitia zeme sú maloplošné, úzkopásové ovocné sady, v ktorých sa nachádzajú druhy s významným genofondom ovocných druhov. Ide o rôzne odrody jabloní, hrušiek, sliviek, orechov, čerešní a višní. Ide o lokality v Čierťazoch, Kristianovcov, Pančuškovcov, Adamovho vrchu, osady Havranie a Zajacovci. Plochy intenzívne využívané sú len v blízkosti obytných plôch, ktoré sú využívané na pestovanie zeleniny, zemiakov a ako užitkové plochy. Plošne najrozsiahlejším prvkom sú maloplošné a úzkopásové polia v centrálnej časti územia za radovou výstavbou a mozaika extenzívnych polí a lúk na neopustených poliach a to v častiach Hríbovci (Príloha B13), Boháčovci (Príloha B14), Smelákovci, Čierťáže a Vicianovci.

Skupina prvkov podložia a substrátu v obci nie je zastúpená.

Skupina vodných tokov a plôch zaberá plochu 6,49 ha (0,49 %). Neregulované koryto Kľakovského potoka sa ťahne cez celú centrálnu časť od severu na juh modelovým územím. V území sa nenachádza žiadna väčšia plocha ako je jazero, pleso, rybník a pod.

Skupinu sídelných prvkov v predmetnom území tvorí 18,79 ha (1,43 %). Pričom prevažná časť pripadá na rozptýlené osídlenie vzhľadom na členitosť reliéfu a sklonitosť jednotlivých častí územia. Táto skupina prvkov je prezentovaná hlavne trvalo obývanými objektmi, hospodárskymi dvormi a samotami vidieckeho typu, spolu s prídومovými záhradami. Do skupiny prvkov patria objekty bývania-individuálna radová bytová výstavba a hromadná bytová výstavba v centrálnej časti obce Hradičov. Kostol je sústredený v centre, spolu s budovou obecného úradu (Príloha B21). Tu sa nenachádza školské zariadenie. Nachádza sa len budova potravín a miestne pohostinstvo.

Skupinu technických prvkov sme nevyčlenili, nakoľko sa v katastri nenachádzajú.

V rámci modelového územia reprezentujú skupinu prvkov dopravy účelové komunikácie spevnené v intraviláne obci spolu ako celok s nespevnenými účelovými komunikáciami. Táto skupina tvorí 4,65 ha (0,35 %) z celkovej plochy. Je zastúpená hlavne v území líniovými prvkami. Územím prechádza hlavný cestný ťah (III. triedy) v smere do Kľakovskej doliny a opačne smerom do okresného mesta Žarnovica. Nespevnené časti sú v častiach Havranie, Kopanica, Hnatovci a Zajacovci. Nespevnené plochy tvoria aj prístupové cesty k lesným porastom a k chalupárskym osadám. Náplňou terénneho výskumu bolo aj vyhotovenie fotodokumentácie, vizuálne doplnenie podrobností o študovaných územiach. Jej malá časť je súčasťou obrazových príloh predloženej práce (Príloha A2).

2.6.1 Využitie výsledkov mapovania DKŠ v krajinnoekologickom hodnotení v obci Hradičov

Mapové výstupy na základe mapových podkladov poskytujú obraz reliéfu a štruktúry pôvodnej krajiny v antropogénnej transformácii. Tieto mapy môžu slúžiť ako jeden z podkladov pre citlivú a racionálnu tvorbu novej krajiny (pri rekultivácii, sanácii starých ekologických záťaží a pri zahľadzovaní následkov agresívnych technológií), s dôrazom na jej biologické funkcie. Súčasný stav krajiny súvisí s prírodnými podmienkami a ich spoločenským využitím. V tejto etape sme zhodnotili súčasné ako aj plánované druhy socioekonomických činností v území v rozptýlenom osídlení, ak aby sa táto forma zachovala.

Získané výsledky sú vhodným podkladom pre krajinnoekologické plánovanie, územné plánovanie, pre Lokálnu Agendu 21, ÚSES. Obec Župkov a tiež Horné Hámre a Hradičov tvoria tzv. južný krajinný celok Kľakovskej doliny. Sídelná štruktúra je jedinečná svojím spolupôsobením lúčno-lesnatej krajiny s roztratenou štruktúrou lazničského osídlenia –

štálov s pestrú mozaikou sadov a záhrad. Podľa Horvátha (1980) roztratené sídla vznikajú, ale aj zanikajú počas celého historického vývoja, pričom sa ich charakter v celku i v jednotlivostiach mení, roztratené sídla sa pretvárajú na dediny a samostatné obce, ale aj na druhej strane aj samostatné obce klesajú na úroveň roztratených sídel. Disperzné sídla v týchto skúmaných horských a podhorských oblastiach Slovenska vznikli od 16. storočia tzv. kopaničiarskou kolonizáciou. Populačný rast obyvateľstva a s ním spojený nedostatok urbárskych (usadlostných) pozemkov nútil už od konca 15. storočia poddanské obyvateľstvo hľadať si nové zdroje obživy klčovaním mimousadlostných plôch lesnej alebo inej neproduktívnej pôdy. Proces vytvárania kopaničnej pôdy sa však viac rozvinul až v 16. a 17. storočí, v 18. storočí dosiahol svoj vrchol.

Súčasnou hlavnou charakteristikou vývojového trendu sídelnej štruktúry je pozvoľné zvyšovanie počtu obyvateľov sídiel mestského typu oproti obyvateľom vidieckych sídiel. Pomer medzi počtom obyvateľov jedného a druhého typu sa zmenil dosť výrazne v 70-tych rokoch min. storočia. V roku 1970 to bol v rámci Slovenska pomer 41,5 % ku 58,5 % v prospech vidieckeho obyvateľstva a v roku 1980 53,0 % ku 47,0% v prospech mestského obyvateľstva. Pri rozlišovaní typov sídiel sa spravidla medzi sídlom vidieckeho typu (dedinou) a sídlom mestského typu (mestom) považuje počet obyvateľov od 5000. Celkový počet sídiel je 2867, právny štatút mestá má 136 sídiel, z toho 122 má nad 5000 obyvateľov. Teda väčšina slovenských sídiel (cca 95 %) sú dediny- 1 735 je takých, ktoré majú počet obyvateľov nižší ako 1000, 1 024 obcí má dokonca menej ako 500 obyvateľov. Z uvedených údajov, ako aj z kultúrnych, sociálnych a ekonomických tradícií a historického vývoja jednoznačne vyplýva, že Slovensko je vidiecka krajina, a že rozvoj vidieka predstavuje významný determinant v rozvoji celej krajiny. Dedina je nositeľom významných a špecifických hospodárskych, sociálnych, kultúrnych, ekologických i sídelných hodnôt a kvalít, ktoré predstavujú i bohaté kultúrne, historické, sídelné, sociálne i architektonicko-urbanistické dedičstvo. Je preto nevyhnutné rešpektovať špecifiká slovenskej dediny, kde potreba vytvorenia kvalitatívne nových existenčných a rozvojových podmienok a predpokladov vyžaduje systémové zmeny, spojené s procesom sebauvedomenia sa sídla a sídelného spoločenstva ako základného subjektu obnovy a rozvoja obce.

Z hľadiska obcí je v mikroregióne Kľakovská dolina najvýraznejším problémom vysoká nezamestnanosť a nedostatok finančných prostriedkov na základnú prevádzku a údržbu verejných priestorov a infraštruktúry obcí. Vonkajší pohľad vidí rezervy územia

v nízkom využití vlastnej pracovnej sily, v nevyužívaných pasienkoch a lúkach v okrajových lokalitách a nevyužívaných verejných budovách.

K silným stránkam obce nesporne patria v okolí prítiažlivé a úspešné rekreačné strediská, najmä lyžiarske centrum Kollárová a letné stredisko s kúpaliskom Riečky v Župkove. Z vonkajšieho pohľadu k atraktívnym potenciálom rozvoja budúceho mikroregiónu patria stopy histórie z obdobia prosperujúcej ťažby dreva s pomocou lesnej železničky, z obdobia pálenia drevného uhlia. Pre hlavné smery rozvoja mikroregiónu Kľakovská dolina bol stanovený princíp využitia vlastných zdrojov s ich maximálnym zhodnotením vo vlastnom území MR, to znamená šetrné získanie obnoviteľných zdrojov s ich následným 100 % spracovaním. Využiteľnými zdrojmi v skúmanom území sú poľnohospodárska a lesná krajina, ale aj historické dedičstvo a prírodné krásy. Územie obce Hrabičov má optimálne predpoklady pre výraznejšie využívanie vlastných zdrojov a špecifických hodnôt v základných smeroch:

- využitie vlastných surovín vrátane odpadu pre rozvoj zamestnanosti a
- využitie vlastných prírodných a kultúrnych hodnôt pre rozvoj cestovného ruchu a turizmu
- výhodná poloha obce pre rozvoj CR, ubytovanie
- vhodná poloha obce pre rozvoj a individuálnu bytovú výstavbu, zariadenia pre dôchodcov, ubytovne poskytujúce ubytovanie pre turistov
- využitie TTP na chov dobytku, oviec, príp. ich preklasifikovanie a zalesnenie

3 FINANČNÁ ANALÝZA OBCE HRABIČOV

3.1 Prehľad príjmov obce Hrabičov, miestne poplatky a dane

Cieľom finančnej analýzy je zhodnotiť finančné možnosti obce Hrabičov na základe aktuálneho stavu majetku, záväzkov a finančného hospodárenia obce. Účelom analýzy je vyjadriť majetkovú a finančnú situáciu obce, analyzovať jeho finančnú spoľahlivosť a dôveryhodnosť a finančnú stabilitu. Rozpočet obce Hrabičov bol schválený obecným zastupiteľstvom dňa 06.12.2013 uznesením č. 33/2013. Prehľad príjmov obce Hrabičov na roky 2014 – 2016 dokumentuje tabuľka 13. Miestne poplatky a dane obce Hrabičov dokumentuje tabuľka 22.

Tabuľka 21 Prehľad príjmov obce Hradičov na roky 2014 – 2016

Názov	plnenie	plnenie	schvál. r.	návrh	návrh	návrh
Roky	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Daňové príjmy	123 964	126 472	130 089	138100	138210	138210
DPFO zo z.č.	104 623	105 015	110 646	112 000	112 000	112 000
Daň z pozemkov	7 262	9 644	7 650	12 600	12 600	12 600
Daň zo stavieb	4 519	4 135	4 413	4 700	4 750	4 750
Daň za psa	373	420	420	400	410	410
Daň za zb. kom. od.	7 187	7 258	6 960	8 400	8 450	8 450
Nedaňové príjmy	30 422	30 508	44 404	111 770	108 468	108 098
Transfery ver. sprv. ŠR		100		85	85	85
Transfery ver. sprv. ŠR		18		15	15	15
Trans. ver .sprv. ŠR školstvo				799	799	799
Trans. ver. sprv. ŠR platy pedagógov				1 150		
Sociálne služby				69 120	69 120	69 120
Voľby				1 500	600	600
Trans. ver. sprv. ŠR matrika		5 380	2 600	2 817	2 817	2 817
Trans. z rozpočtu VÚC		670		400		
Bežné príjmy spolu	154 386	156 980	174 493	249870	246 678	246 308
Kapitálové príjmy		112		130 392		
Kap.transf. zo ŠR(Dotácia zo ŠR na 7 byt. jednotiek)				122 096		
Finančné operácie	1 229	13 158		278 749		
Úver z kom. banky(rekonštrukcia MŠ)				40 000		
Úver zo ŠFRB(Úver na 7 bytových jednotiek)				226 749		
Príjmy celkom	155 615	170 250	174 493	659 011	246 678	246 308
Bežné výdavky						
Výdavky verejnej správy	92 610	80 647	88 830	162 345	154 807	154 797
Správa a údržba ciest	564	1 817	5 083	4 600	4 350	4 550
Nakladanie s odpadmi	5 921	12 733	12 500	9 652	9 660	9 660
Kultúrne služby- knihy		120	350	200	150	150
Kultúrne služby	5 635	6 967	14 257	7 734	9 140	9 480
Miestny rozhlas			240	640	540	540
Náboženské služby		22		1 012	1 142	1 142
Sociálne služby	1 707					
Predškolská výchova (Mat. škôlka)	32 219	32 482	31 877	33 475	33 415	33 505
Centrá voľného času- príspevok				2 200	2 200	2 200
Škol. stravov. v. predšk. zariadenia	9 014	8 681	9 557	9 712	9 462	9 512
Bežné výdavky spolu	150 544	146 637	169 493	236470	232 958	232 268
Kapitálové výdavky				409 141		
Rekonštrukcia a moder. bud.				8 296		
Rekonštrukcia a modern. Mat. škôlky-				40 000		

úver na rekonštrukciu MŠ						
Nadstavby bytov (Dotácia zo ŠR)				122 096		
Nadstavby bytov(Úver zo ŠFRB)				226 749		
Nadstavby bytov				4 000		
Nákup strojov a zariadení				8 000		
Finančné operácie	5 070	17 908	5000	13 400	13 720	14 040
Výdavky celkom	155 614	164 545	174 493	659 011	246 678	246 308

Tabuľka 22 Dane za rok 2013 a 2014

DANE / OBEC	Hrabičov			
	Rok 2013		Rok 2014	
Komunálny odpad	11,64 € / 1 osoba		11,64€/osoba	
Daň z pozemkov (sadzba podľa zákona číslo 58/2/2004 = 0,25%)	cena za 1 m ²	sadzba v %	cena za 1 m ²	sadzba v %
a) orná pôda	0,1829	1,5	0,1829	1,5
b) trvalé trávnaté porasty	0,0205	1,5	0,0205	1,5
c) záhrady	1,32	0,4	1,32	0,4
d) lesné pozemky	0,0646	2	0,0646	2
e) rybníky, ...	0	0	0	0
f) zastavané plochy a nádvoria	1,32	0,4	1,32	0,4
g) stavebné pozemky	13,27	0,4	13,27	0,4
h) ostatné plochy	1,32	0,4	1,32	0,4
Daň zo stavieb (sadzba podľa zákona číslo 582/2004 = 0,033€)	sadzba v € / 1 m ²		sadzba v € / 1 m ²	
a) stavby na bývanie	0,066		0,066	
b) stavby na pôdohosp. Produkciu, skleníky, ...	0,066		0,066	
c) stavby rekr. chát a domčekov na individ. rekreáciu	0,185		0,185	
d) samostatno stojace garáže	0,132		0,132	
e) priemyselné stavby, ...	0,165		0,165	
f) stavby na ostatné podnikanie, ...	0,66		0,66	
g) ostatné stavby neuvedené v písmene a) až f)	0,085		0,085	
h) príplatok za podlažie	0,033/podlažie		0,33/podlažie	
Daň z bytov (sadzba podľa zákona číslo 582/2004 = 0,033€)	sadzba v € / 1 m ²		sadzba v € / 1 m ²	
	0,066		0,066	
Daň za psa	sadzba v € / 1 pes		sadzba v € / 1 pes	
a) pes držaný v rodinnom dome	3,5		3,5	
b) pes držaný v bytových domoch	13,5		13,5	
Cintorínsky poplatok	sadzba v € / 1 hrobné mie		sadzba v € / 1 hrobné miesto	
obdobie 0-10 rokov	3,5		3,5	
Znečisťovanie ovzdušia	sadzba v €		sadzba v €	
minimálny poplatok	6,64		6,64	

3.2 Celková bilancia schváleného rozpočtu obce Hradičov

Celkovú bilanciu a schválený rozpočet obce Hradičov na rok 2015– 2017 dokumentuje Tabuľka 23.

Tabuľka 23 Schválený rozpočet obce Hradičov na roky 2015– 2017

Schválený rozpočet obce Hradičov na roky 2015 – 2017

Program	Zdroj	FK	EK	Názov	plnenie		schvál.r.		pred.skut.	návrh	
				Roky	2012	2013	2014	2015		2016	2017
				Daňové príjmy	126 472	140 987	138 100	138 710		138 310	138 310
	41		111003	DPFO zo z.č.	105 015	114 961	112 000	112 500		112 000	112 000
	41		121001	Daň z pozemkov	9 644	12 805	12 600	12 600		12 600	12 600
	41		121002	Daň zo stavieb	4 135	4 764	4 700	4 750		4 750	4 750
	41		133001	Daň za psa	420	387	400	410		410	410
	41		133006	Daň za ubyt.kap.							
	41		133012	Daň za užív.ver.priestr.							
	41		133013	Daň za zb.kom.od.	7 258	8 067	8 400	8 450		8 550	8 550
				Nedaňové príjmy	30 508	80 465	111 770	40 553		43 787	43 497
	41		212002	Pr.z pren.poz.	473	5248	100	100		100	100
	41		212003	Pr.z pren. byt.domu-starý	19 261	16 475	11 892	12 000		12 000	12 000
	41		212003	Pr.z pren. byt.domu-nový		19 178	16 178	16 000		19 260	19 260
	41		212003	Pr.z pren. byt KD		745	732	732		732	732
	41		212003	Pr.z pren. Novalin, sála		2636	2 300	2 300		2 500	2 500
	41		212003	Pr.z pren. Chalmová			500	500		500	500
	41		212003	Pr.z pren. Dom smútku			100	100		90	90
	41		212003	Pr.z pren.hrobových miest			200	300		300	300
	41		212003	Pr.z pren.bud.a z.			100	800		200	180
	41		212004	Pren.str.,pr.,zar.		289					
	41		221004	Spr.popl.-dřob.st.,výrub str.		403	300	310		320	320
	41		221004	Osta.-spr.popl.over.,potvrd.	999	1356	1 200	310		330	330
	41		222003	Za porušenie predpisov	110						
	41		223001	Za predaj tov.,výr.sl.-spolu	2 128	1 061	510	500		500	500
	41		223001	Predaj výr.tov. A služieb		832	10	20		20	20
	41		223001	Služby-vyhľ.v MR		622	280	280		290	290
	41		223001	Za zber.separ.odpadu			200	300		320	300

	41	223001	Ubytovacie služby																	
	41	223001	Za služby pož. ochrany																	
	41	223002	Príj. popl. za MŠ			488	567	450							450	520				520
	41	223003	Príjem za stravu			76	200													
	41	223004	Predaj známkok pre psa			83														
	41	243000	Úroky			2	3													
	41	292008	Pr. z náhrad poisť. plnenia																	
	41	292012	Z dobropisov				3884													
	41	292027	Ostatné príjmy			720														
	72	311	Granty				2000													
	11T1	312001	Trans. ver. sprv. ŠR			100	98	85							85	85				85
	11T2	312001	Trans. ver. sprv. ŠR			18	17	15							15	15				15
	111	312001	Trans. ver. sprv. ŠR školstvo				804	799							804	808				808
	111	312001	Trans. ver. sprv. ŠR platy ped				1400	1 150												
	111	312001	Sociálne služby				14080	69 120												
	111	312001	Volby				887	1 500							600	850				600
	111	312012	Trans. ver. sprv. ŠR matinka			5380	2817	2 817						2 817	2 817					2 817
	111	312012	Trans. ver. sprv. ŠR stav. úrad				547	547						547	547					547
	111	312012	Trans. ver. sprv. ŠR ŽP				62	62						62	62					62
	111	312012	Trans. ver. sprv. ŠR evid. ob.				194	194						190	190					190
	111	312012	Trans. ver. sprv. ŠR MDVRR				31	31						31	31					31
	111	312012					189							40 153						
	111	312012					1 069													
	111	212012					2 373													
	11H	312008	Transfery z rozpoč. VÚC			670	400	400						400	400					400
			Bežné príjmy spolu			156 980	221 452	249 870						179 263	182 097					181 807
	Kapitálové príjmy																			
	111	322001	Kap. transf. Zo ŠR			112	100 530	130 392						122 096						
	43	233001	Z predaja pozemkov				100 530	122 098						122 096						
	43	231	Z predaja kapit. aktív			112		5 239												
	43	455	Odplata za post. pohľadávku					3 057												
	Finančné operácie					13 158	298 618	278 749						279 249	10 000					12 000

1	41	01116	631001	Cestovné	41	31	100		100	100	100
1	111	01116	631001	Cestovné	15	8					
1	111	01116	632001	Elektr.ener.	300	287					
1	46	01116	632001	Elektr.ener.							
1	41	01116	632001	Elektr.ener.	232	40	561		600	600	600
1	41	0320	632001	Elektr.ener. PO/DS	13	135	120		120	120	120
1	41	01116	632002	Vodné a stočné	207		50		100	100	100
1	46	01116	632003	Poř.a tel.sl.							
1	41	01116	632003	Poř.a tel.sl.	1 230	1 138	1 800		1 800	1 850	1 850
1	111	01116	632003	Poř.p.	545	70					
1	41	01116	632004	Komunik.infrastr.	70	70	100		100	100	100
1	41	01116	633001	Interiér.vybavenie		574					400
1	41	01116	633002	Výpočt.technika		575					600
1	41	01116	633004	Prev.stroj.,prístř.,zariad.		392					
1	72	01116	633004	Prev.stroj.,prístř.,zariad.							
1	11T1	01116	633006	Všeobecný materiál	72	76					
1	11T2	01116	63006	Všeobecný materiál	13	14					
1	41	01116	633006	Všeob. materiál		1 194	1 120		1 120	1 120	1 730
1	41	0320	633006	Všeob. materiál	1 233	1 034					
1	46	01116	633006	Všeob. materiál							
1	111	01116	633006	Vš. materiál	210	272	817				
1	41	01116	633009	Knihy,čas.,noiny	162	274	150		200	200	200
1	11T1	01116	633010	Pracov.a ochr.pomóc.	22						
1	11T2	01116	633010	Pracov.a ochr.pomóc.	4						
1	41	01116	633010	Pracov.a ochr.pomóc.	15				40	40	40
1	111	01116	633013	Kolky	18	12					
1	41	01116	633015	Palivo ako zdroj energ.	273	323	300		300	300	360
1	41	01116	633016	Reprezentačné			500		500		
1	111	01116	634001	Palivo,maz.,oleje	39	25					
1	41	01116	634001	Palivo,maz.,oleje	499	958	900		1 000	1 000	1 000
1	41	0320	634001	Palivo,maz.,oleje	34	180	200		200	200	200
1	46	01116	634001	Palivo,maz.,oleje							
1	41	01116	634002	Servis,udr.,opr.	67	721	400		350	350	350

1	41	0320	634002	Servis, udr., opr.	70	70				200	150	150
1	46	01116	634002	Servis, udr., opr.								
1	41	01116	634003	Povin. zml. pois.	380	297	504			560	560	560
1	41	0320	634003	Povin. zml. pois. PO	199	100	100			100	100	100
1	11H	01116	634004	Prepravné		50						
1	41	01116	634004	Prepravné	73	3	100			100	100	100
1	41	01116	634005	Diaľničná známka	50	50	50			100	100	100
1	111	01116	635002	R.š.údrž.vyp.tech.	50							
1	41	01116	635002	R.š.údrž.vyp.tech.	204		100			200	200	240
1	41	0320	635004	prev. strojov a zariadení		82						
1	41	01116	635004	R.š.údrž.str.,pris.	17		100			100	100	100
1	41	01116	635006	R.š.údrž.budov	25	1498	500			500	500	500
1	111	01116	635006	R.š.údrž.budov								
1	41	01116	635009	R.š.údrž.softvéru	670	717	670			670	2 170	670
1	41	01116	635010	R.š.údrž.komun.infraštr.	40							
1	41	01116	636001	Pren.budov-Chalmova	671	3						
1	41	01116	636002	Pren.stroj.a zariadení		548	700			700	700	700
1	46	01116	636002	Pren.stroj.a zariadení								
1	41	01116	637001	Školenia	74	80	200			250	250	250
1	41	0320	637001	Školenia			25			25	25	25
1	111	01116	637001	Školenia	128	252						
1	11H	01116	637002	Kult. a šport. Podujatia		200						
1	41	01116	637002	Kult. a šport. Podujatia		26	250			200	220	220
1	11H	01116	637003	Propag.,rekl.,inzercia		150						
1	41	01116	637003	Propag.,rekl.,inzercia	30	794	250			200	250	250
1	41	01116	637004	Všeob.slуж.	781	1060	700			700	700	700
1	41	0320	637004	Všeob.slуж.		278						
1	41	01116	637005	Špeciálne služby	398	2140	420			400	400	400
1	46	01116	637007	Cest.nie vlast.zamest.								
1	41	01116	637009	Náhrady pris.obec.zast.								
1	41	01116	637011	Študie,exper.,pos								
1	111	01116	637012	Poplatky a odvody	5							
1	41	01116	637012	Poplatky a odvody	725	625	700			700	700	700

1	111	01116	637014	Stravné	20	2 414	3 200					
1	41	01116	637014	Stravné	3 118	2 414	3 200			3 250	3 300	3 300
1	11T1	01116	637015	Poistenie majet.	6	6						
1	11T2	01116	637015	Poistenie majet.	1	1						
1	41	01116	637015	Poistenie majet.	688	628	540			540	540	540
1	41	01116	637016	Prídel soc.fondu	145	188	385			352	352	352
1	41	01116	637023	Kolkové známky		112	20					
1	41	01116	637028	Odm.posl.OZ	238	248	300			500	300	300
1	41	01116	637027	Odm.mimopr.pom.	3 084	716	1 000			900	900	900
1	41	01116	637030	Preddávky								
1	41	01116	637031	Pokuty a penále	120	60						
1	41	01116	637035	Dane		3	5			5	5	5
1	41	01116	642001	Tran.nez.org.			250			250	250	250
1	48	01116	642002	Tran.nez.org.						1 000		
1	41	01116	642008	Trans.na čl.pr.	412	347	400			450	450	450
1	41	01116	642012	Na odstupné	2 500							
1	41	01116	642013	Odstupné	1 489							
1	48	01116	642014	Transf.jednotl.pri živ.pohr.			100			300	300	300
1	41	01116	644002	Ostatným práv.n. osobám		57						
1	111	0132	637027	Odm.en.mimopr.p.-sčít.obyv								
1	111	0160	6.....	Mzdy.odvody,tov.,sl.-volby	887	887	1 500			600	850	600
1	111	0111	6.....	Mzdy.odvody,tov.,sl.-matika						2 817	2 817	2 817
1	111	0111	6.....	Mzdy.odvody,tov.,sl.-ev. ob						190	190	190
1	111	0111	6.....	Mzdy.odvody,tov.,sl.-stav.úrad						547	547	547
1	111	0111	6.....	Mzdy.odvody,tov.,sl.-ŽP						62	62	62
1	111	0111	6.....	Mzdy.odvody,tov.,sl.-komunik						31	31	31
1	111	0111	6.....	Mzdy.odvody,tov.,sl.-školsťvo								
1	111	10202	642002	Sociálne služby-staroba		14 080	69 120					
1	11T1	0620	6.....	Mzdy.odv.,tov.,sl.-aktiv.č.			85			85	85	85
1	11T2	0620	6.....	Mzdy.odv.,tov.,sl.-aktiv.č.		15	15			15	15	15
1	41	0620	637001	Školenia								
1	41	0620	637015	Poistné								
1	41	0480	637005	Špeciálne služby								

1	41	0660	820.....	Odvody do poisťovní		283	195					
1	41	0660	632001	Elektr.energia., plyn-bytovka	920	5 623	4 000		4 592	4 592	4 592	4 592
1	41	0660	632002	Vodné a stočné-bytovka		71	100		100	100	100	100
1	41	0660	633006	Všeob.mater.	23	588						
1	41	0660	635004	Údržba strojov, prístrojov	234	545	200		180	180	180	180
1	41	0660	635006	Údržba budov		435	245		200	200	200	200
1	41	0660	638001	Prenájom budov		6 040						
1	41	0660	637004	Všeobecné služby	914	319						
1	41	0660	637015	Poistenie-bytovka	695	587	400		400	400	400	400
1	41	0660	637027	OON		1 454	1 488					
1	41	0111	651003	Subjektu verejnej správy		988						
1	41	0660	651004	Úroky z úverov – stará byt.	7 587	7 280	7 500		7 400	7 300	7 300	7 300
1	41	0660	651004	Úroky z úverov - nová byt.			2 870		2 830	2 800	2 800	2 800
				Správa a údržba ciest	1817	10 650	4 600		4 350	7 700	5 550	5 550
2	111	0451	633006	Všeob.materiál								
2	41	0451	633006	Všeob.materiál	507	98			400	400	400	400
2	41	0451	634001	Palivá, mazivá, oleje	469	1 098	1 000		1 100	1 600	1 100	1 100
2	111	0451	634001	Palivá, mazivá, oleje								
2	41	0451	634004	Prepravné	184		100		150	150	150	150
2	111	0451	634002	Servis,údržba, opravy								
2	72	0451	635006	Rut.,št.údr.ciest		2 000						
2	111	0451	635006	Rut.,št.údr.ciest		2 373						
2	41	0451	635006	Rut.,št.údr.ciest	657	4 009	2 500		2 200	4 850	3 200	3 200
2	111	0451	635006	Rut.,št.údr.ciest								
2	41	0451	637004	Služby-vysprávka ciest		521	1 000		500	700	700	700
2	41	0480	635006	Budov, obj. a ich častí		553						
				Nakladanie s odpadmi	12 733	9 153	9 652		9 660	9 660	9 660	9 660
3	41	0510	633006	Všeobecný materiál	20	276	200		100	100	100	100
3	41	0510	634004	Prepravné		37	52		60	60	60	60
3	111	0510	637004	Odvoz odpadu								
3	41	0510	637004	Odvoz odpadu	12 713	8 840	9 400		9 500	9 500	9 500	9 500
3	46	0510	637004	Odvoz odpadu								
				Verejnú osvetlenie	2 228	3 542	4 180		7 372	6 012	6 512	6 512

4	111	0640	632001	Elektric.ener.															
4	41	0640	632001	Elektric.ener.		1 884	2 325	2 680											2 750
4	46	0640	632001	Elektric.ener.															
4	41	0640	633004	Stroje,prístř.zariadenia															
4	41	0640	633006	Všeob.materiál			748	500							450		450		950
4	41	0640	635006	Rut.štan.údržba			441	500							3 672		2 312		2 312
4	41	0640	637004	Všeobecné služby		364	28	500							500		500		500
				Rekreač.a šport. služby		940	720	720							720		720		720
5	41	0810	633006	Špor.,kult.poduj. mat.Chal			720												
5	41	0810	634001	PHM															
5	41	0810	636001	Nájom za rekr.zariadenie		940		720							720		720		720
				Kultúrne služby		120		200							150		150		150
5	41	0820	633009	Knihy		120		200							150		150		150
				Kultúrne služby		6 967	7 793	7 734							9 140		9 480		10 880
5	111	0820	632001	Elektr.energia															
5	41	0820	632001	Elektr.energia		4127	3 516	1 144							1 200		1 200		1 300
5	41	0820	632001	Plyn				2 910							4 200		4 200		4 200
5	46	0820	632001	Elektr.energia															
5	41	0820	632002	Vodné a stočné		51	28	480							480		480		480
5	41	0820	633003	Telekomu.technika															
5	41	0820	633001	Interiér.vybavenie			519	250							180		200		200
5	41	0820	633006	Všeob.materiál		412	1 313	250							160		450		450
5	41	0820	634001	Palivo,maz.,oleje			36												
5	41	0820	635006	Štan.údr.budov		306	1 294	500							500		900		900
5	111	0820	635006	Štan.údr.budov															
5	11H	0820	635006	Štan.údr.budov		670									400				
5	41	0820	635004	Údržba strojov, prístř.			466	500											
5	41	0820	637002	Súťaž		760	330	500							600		600		600
5	41	0820	637003	Propagácia a reklama				100							200		200		200
5	41	0820	637004	Všeobecné služby		156	249	200							200		250		1 250
5	41	0820	637012	Poplatky a odvody			27												
5	41	0820	637015	Poistenie budov		140													
5	41	0820	637035	Dane a poplatky		112													

5	41	0820	642002	Transf.občian.združ.	50		200		200	200	500
5	41	0820	642006	Transf. na člen.prísp.	23		500		500	500	500
5	41	0820	644002	Transféry	160	15	200		320	300	300
				Pamiatková starostlivosť							
5	111	0820	633006	Všeob.materiál							
5	41	0820	633006	Všeob.materiál							
				Miestny rozhlas			640		540	540	540
5	41	0830	633003	Telekomu.technika							
5	41	0830	635006	Štandar.údržba			400		300	300	300
5	41	0830	637035	Popl. za rozhlas a telev.			240		240	240	240
				Náboženské služby	22	647	1 012		1 142	1 142	1 142
5	111	0840	632001	Elekt.energia							
5	41	0840	632001	Elekt.energia		297	300		300	300	300
5	41	0840	632002	Vodné a stočné		12	40		40	40	40
5	41	0840	633006	Všeob.mater.			100		150	150	150
5	41	0840	634001	PHL-kosenie cintorína		25	100		150	150	150
5	41	0840	635004	Údržba – hs.príst., blesk.		236	150		150	150	150
5	41	0840	635006	Štan.údrž.budov			150		200	200	200
5	41	0840	635009	Údržba softveru		52	52		52	52	52
5	41	0810	637004	Všeobecné služby	22	25	120		100	100	100
				Sociálne služby							
1	41	10123	8.....	Mzdy,fondy,.....							
				Predškol. výchova /MŠ/	32 482	32 976	33 475		33 420	33 514	33 514
6	41	09111	611000	Mzdy,platy,ost.os.vyr.	16 067	16 695	19 000		19 000	19 000	19 000
6	111	09111	611000	Mzdy,platy,ost.		791					
6	41	09111	621000	VŠZP	844	1 012	1 160		1 160	1 160	1 160
6	41	09111	623000	Ostatné zdrav.poisťovne	1 182	781	740		740	740	740
6	41	09111	625001	Nemocenské poisť.	388	250	265		265	265	265
6	41	09111	625002	Starobné poisť.	2 845	2 503	2 660		2 660	2 660	2 660
6	41	09111	625003	Úrazové poisť.	139	143	152		152	152	152
6	41	09111	625004	Invalidné poisť.	855	536	570		570	570	570
6	41	09111	625005	Poisť.v nez.	247	179	191		191	191	191
6	41	09111	625007	Rezervný fond	828	849	713		713	713	713

Sumár hodnotenia rozpočtových príjmov a výdavkov za rok 2014

Schválený rozpočet na daňové príjmy bol 138 100 Eur. a na rok 2015 bol predložený návrh na schválenie rozpočtu na sumu 138 710 Eur. Z toho daň z pozemkov činila v roku 2014 - 12 600 Eur., DPFO zo z.č. 112 000 Eur., daň zo stavieb 4 700 Eur. a daň za psa 400 Eur. Príjmy z prenájmu pozemkov, z prenájmu bytového domu, kultúrneho domu, z prenájmu sály, domu smútku, hrobových miest, separovaného odpadu atď. predstavovali spolu 111 770 Eur. (nedaňové príjmy). Bežné kapitálové príjmy v obci predstavovali celkovo za rok 2014 130 392 Eur.; za finančné operácie predstavovali 278 749 Eur. Úver z komunálnej banky predstavoval celkovo 40 000 Eur. Úver zo ŠFRB predstavoval 226 749 Eur. Príjmy celkom činili 659 011 Eur.

Medzi bežné výdavky obce patria:

- Výdavky verejnej správy.....162 345 Eur.
- Výdavky na správu a údržbu ciest.....4 600 Eur.
- Výdavky za nakladanie s odpadmi.....9 652 Eur.
- Výdavky na verejné osvetlenie.....4 180 Eur.
- Výdavky na rekreačné a športové služby.....720 Eur.
- Výdavky na kultúrne služby.....200 Eur.
- Výdavky na kultúrne služby (za energie, všeobecný materiál a pod.)....
.....7 734 Eur.
- Výdavky na ochranu pamiatok.....0 Eur.
- Výdavky za miestny rozhlas.....640 Eur.
- Výdavky na náboženské služby.....1 012 Eur.
- Výdavky na sociálne služby.....0 Eur.
- Výdavky na predškolskú výchovu MŠ.....33 475 Eur.
- Príspevok na centrá voľného času.....2 200 Eur.
- Výdavky na školské stravovanie v predšk. zariadení...9 712 Eur.

Bežné výdavky spolu.....236 470 Eur.

Kapitálové výdavky.....401 345 Eur.

Finančné operácie.....13 400 Eur.

- z toho splátka úveru zo ŠFRB-SB.....5 000 Eur.

- z toho splátka úveru zo ŠFRB- NB.....8 400 Eur.

Výdavky celkom.....659 011 Eur.

Rozpočet bol schválený obecným zastupiteľstvom dňa 12.12.2014 uznesením č. 44/2014.

4 ZHODNOTENIE CELKOVÉHO SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA

Celkový pohľad na situáciu obce, na jej silné a slabé stránky, príležitosti a prípadné ohrozenia rozvoja obce Hradičov poskytuje komplexná SWOT analýza a syntéza výsledkov. Výsledky jednotlivých analýz sme doplnili informáciami získaným na základe rozhovorov na verejnom zasadnutí obecného zastupiteľstva. Poskytli nám dostatočnú základňu pre zostavenie SWOT analýzy. V tejto podkapitole si ju bližšie zadefinujeme a chceme poukázať na jej uplatnenie v praxi.

„SWOT analýza v procese rozvoja regiónov je veľmi jednoduchou technikou. Predstavuje východisko pre strategické plánovanie a má široké uplatnenie pri tvorbe budúcich rozhodnutí o rozvoji” (Gecíková, Papcúnová, 2010).

Podľa povahy sledovaných javov sa vo SWOT analýze rozlišujú pozitívne a negatívne faktory. Hodnotením SWOT analýzy a silných a slabých stránok, možných príležitostí a ohrození sa hodnotia faktory, ktoré sa dajú využiť a zrealizovať v prospech rozvoja územia Hradičov. Týmto faktorom je potrebné čeliť v navrhovanej regionálnej stratégii.

Hodnotenie faktorov, ktoré ovplyvňujú rozvoj regiónu môžeme za pomoci SWOT matice rozčleniť na dve skupiny:

- ***Vnútorne (endogénne) faktory rozvoja*** (prírodný zdroj, krajinná scenéria, poľnohospodárska pôda), dobre rozvinutá infraštruktúra v obci, zamestnanosť a pod.
- ***Vonkajšie (exogénne) faktory rozvoja- pozitívne vplyvy*** (príležitosti a ohrozenia)

Na SWOT analýze sa zúčastnili všetky zainteresované subjekty, ale i pracovná skupina, ktorá zvažila, či slabé stránky alebo ohrozenia v predmetnom území budú neutralizované, alebo budú navrhované možnosti, ako ich odstrániť a zmeniť. Silné stránky ktoré obec má a odstraňovanie slabých stránok v obci majú vplyv na rast pravdepodobnosti

využitia ponúkajúcich sa príležitostí a potenciálny záujem zo strany obyvateľov pre všestrannejšie naplnenie vízie obce a samotného rozvoja obce.

Program rozvoja obce z tohto pohľadu nepovažujeme za prevažne analytický dokument, je to skôr koncepčný dokument, v ktorom je analýza a zhodnotenie východiskového stavu nutnou súčasťou. Objektom analýzy sú: ekonomická situácia samosprávy (rozpočet obce, majetok obce), podnikateľský sektor v obci, ľudský potenciál, partnerská spolupráca obce s inštitúciami, so súkromným sektorom, obcami, spolkami a združeniami pôsobiacimi v obci, rozvoj technickej a sociálnej infraštruktúry a prírodné zdroje a ich využitie. Vo SWOT analýze sú všetky analyzované súčasti spracované na záver do jednotného celku. SWOT analýza realizovaných stratégií a opatrení poukazuje na prioritné smerovanie investičných aktivít do budovania infraštruktúry, rekonštrukcie a iných aktivít, ktoré sú v kompetencii obce.

4.1 SWOT analýza interného (vnútorného) prostredia obce Hradičovo

V analýze interného prostredia obce Hradičovo sa budeme zaoberať prvými krokmi tvorby rozvojového dokumentu, zostavením relevantnej a výpovednej analýzy interného prostredia obce. Princípom každej SWOT analýzy je výstižne a objektívne charakterizovať slabé a silné stránky obce. Ako sme už uviedli, silné stránky obce majú pozitívny vplyv na rozvoj obce, zahŕňajú v sebe konkurenčné a komparatívne výhody regiónu pre rozvoj aktivít v danom území. Slabé stránky majú nepriaznivý vplyv na rozvoj obce v danom regióne. Pozitívne vplyvy v danom území označujeme ako príležitosti a negatívne vplyvy považujeme za ohrozenia, medzi ktoré môžeme zaradiť hospodársku krízu, nedoriešené majetkové pomery a pod. Kľúčom v procese tvorby stratégie je cyklicky sa opakujúca sociálna a občianska mobilizácia, ktorá ovplyvňuje každý krok a stupeň tvorby programu sociálneho a ekonomického rozvoja obce.

V tejto časti strategického dokumentu detailnejšie popíšeme predstavu o obci na základe výpovede z rozhovoru, ktorú nám poskytol starosta obce Hradičovo Ján Adámik a tieto poskytnuté vstupné informácie sa stali podkladmi pre spracovanie SWOT analýzy.

Nakoľko mnohé plány v obci boli už zrealizované na základe predchádzajúceho strategického dokumentu a v obci je potrebné vykonať ďalšie stanovené ciele, opierame sa o aktuálne rozvojové stratégie, ktoré sa v najbližšom období majú realizovať.

Definujeme hlavné transformačné ciele obce Hradičovo a to:

- Obec má záujem využiť svoju výhodnú polohu voči ekonomickým centráram a dôležitým dopravným koridorom,

- chce naďalej rozvíjať obytné zóny a diferencované formy bývania v obci,
- rozvíjať hospodárske aktivity a revitalizovať tradičnú poľnohospodársku výrobu,
- existujúci prírodný potenciál a tradície obce i naďalej má obec záujem rozvíjať a tým podporovať rozvoj cestovného ruchu a turizmu
- obec sa i naďalej chce starať o kvalitu krajinného prostredia v hospodársky intenzívne využívanej krajine a i naďalej sa chce starať o ekologickú rovnováhu
- zámerom obce je i naďalej sa starať a zveľaďovať životné prostredie a existujúci prírodný potenciál
- v oblasti technickej infraštruktúry má obec Hradičovo záujem o odstránenie deficitu výstavbou kanalizácie.

Zájmy a činnosti ovplyvňujú tiež územný rozvoj, životné prostredie a ekologickú rovnováhu obcí. SWOT analýza v obci Hradičovo sa opiera v prvom rade o víziu obce, ktorá je iniciovaná od starostu a zároveň je podporovaná obecným zastupiteľstvom a občanmi obce.

Ako sa od starostu dozvedáme, obecné zastupiteľstvo v Hradičove na základe ustanovenia § 11 ods. 4 písm. k) zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 369/1990 Zb.“) vydáva pre katastrálne územie obce štatút obce Hradičovo. Štatút obce Hradičovo je základnou normou obce Hradičovo. Všetky všeobecne záväzné nariadenia obce, uznesenia obecných orgánov a iné predpisy obce musia byť v súlade s týmto organizačným poriadkom. Zmeny a doplnky tohto štatútu schvaľuje obecné zastupiteľstvo. Otázky neupravené v tomto štatúte sa riadia platnými právnymi predpismi. Štatút obce Hradičovo bol schválený dňa 27.03.2011 uznesením Obecného zastupiteľstva v Hradičove č.15/2011. Štatút obce Hradičovo nadobúda účinnosť dňom–11.04.2011. Nadobudnutím účinnosti tohto štatútu sa ruší Organizačný poriadok obce Hradičovo zo dňa 01. 05. 2005.

Jedným zo základných predpokladov rozvoja obce je dodržiavanie zákonitosti a pravidiel obecnej samosprávy, ochrana života obyvateľov a ich majetku, ale aj životného prostredia.

Tabuľku analýzy interného prostredia pre stratégiu obce Hradičovo sme spracovali na základe podkladov, zistení a z rozhovoru so starostom obce, ktorý nám ochotne vypovedal o tom, čo sa v obci ďalej plánuje a čo je ešte potrebné zrealizovať v obci v najbližších piatich rokoch. Dozvedáme sa tiež, že najväčším problémom v obci sú stále nedoriešené a pretrvávajúce otázky ŽP, ktoré sa týkajú odpadov a likvidácie komunálneho odpadu,

obmedzené bývanie mladšej generácie, cestná infraštruktúra a pod. Analýza interného prostredia predstavuje výber, tvorbu a zhodnotenie ukazovateľov vlastností krajiny, jej jednotlivých krajinotvorných zložiek (analýzu zdrojov a analýzu súčasného stavu využitia zdrojov). V tejto analýze sa opierame o fyzicko-geografické analýzy územia, infraštruktúru, kultúrno-historický potenciál a o primárne ponuky pre rozvoj cestovného ruchu a turizmu, prípadne poznávacieho turizmu, DKŠ a pod. V Tabuľke 24 sumarizujeme vnútorné faktory rozvoja obce podrobnejšou analýzou interného prostredia, v ktorom definujeme silné a slabé stránky obce. V analýze interného prostredia definujeme silné a slabé stránky obce. Silné stránky, ktoré bližšie špecifikujeme, vedú k sociálno-ekonomickému rozvoju riešeného územia. Ich cieľom je zatriktívniť vnútorný život v obci a zviditeľniť lokalitu systematickou podporou občanov a zlepšovať stav týkajúci sa vzhľadu obce. Pre propagáciu a marketing obce je dôležité budovať a posilňovať strategické partnerstvá, zlepšovať podnikateľské možnosti a služby občanom formou intenzívnejšej komunikácie s podnikateľmi. Slabé stránky obce Hradičovo poukazujú na vysokú mieru nezamestnanosti, na absenciu projektov a dokumentácií, na nedostatok finančných prostriedkov, na obmedzené možnosti bývania a množstvo pretrvávajúcich bariér, ktoré je potrebné odstraňovať a riešiť. Je dôležité aktualizovať informácie o živote občanov v obci ako aj názor občanov na ich kvalitu života. Získané informácie vytvárajú podklady pre Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce ako aj pre iné strategické dokumenty. Týmto chceme poukázať na potrebu monitorovania jednotlivých aktivít sociálno-ekonomického rozvoja a na potrebu plánovania a na dôležitosť úzkej spolupráci so samosprávou.

Tabuľka 24 Vnútorné faktory rozvoja obce - analýza interného prostredia

Vnútorné faktory rozvoja obce - analýza interného prostredia.	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• výhodná geografická poloha- dobré dopravné spojenie s okolitými obcami a mestami	• vysoká miera nezamestnanosti,
• široká ponuka v oblasti služieb a maloobchodu	• nízke príjmy domácností
• existujúce prítiažlivé rekreačné strediská	• starnutie populácie
• v okolí sa nachádza vybudovaný lyžiarsky areál	• vysoká opotrebovanosť miestnych komunikácií,
• zachovalé kultúrno-historické pamiatky	• nedoriešené otázky ŽP – skládky, triedenie odpadu, likvidácia komunálneho odpadu,
• tradičné remeslá a kultúrne zvyklosti (spoločné kultúrno-historické korene)	• zaostávajúca osвета domáceho obyvateľstva k rozvoju turizmu a cestovného ruchu a vzťahu k turistom,
• primárna ponuka vytvára vhodné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu a agroturistiky	• absencia strediska sociálnych a opatrovateľských služieb,
• dobrá vybavenosť obce infraštruktúrou v strede obce	• pretrvávajúce jazykové bariéry pre rozvoj spolupráce so zahraničnými firmami,

• dobrá prístupnosť k internetu	• nedostatočné podporné mechanizmy pre rozvoj malého a stredného podnikania,
• nízka miera priemyselného znečistenia životného prostredia	• priestorovo a architektonicky nedoriešené námestie v centre obce (nevybudované oddychové zóny, parky)
• vybudované časti pre športové činnosti- športové ihrisko	• výrazná redukcia výroby v poľnohospodárskom sektore
• dostatok a dostupnosť vzdelávacích zariadení v okolí,	• obmedzené možnosti bývania pre mladé rodiny s deťmi
• bohatý kultúrny a spoločenský život	• nevybudované detské ihriská
• v obci je niekoľko desiatok rodinných domov, ktoré tvoria potenciál ubytovacej kapacity,	• migrácia obyvateľstva
• nenarušené a neznečistené prostredie	• chýbajúca ponuka voľných pracovných miest
• tradičné remeslá a kultúrne zvyklosti	• nedostatok finančných prostriedkov
• partnerská spolupráca obce s inštitúciami, s inými obcami,	• absencia projektov a dokumentácií
	• absencia opatrovateľskej služby pre starších obyvateľov

Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2015

4.2 SWOT analýza externého (vonkajšieho) prostredia obce

V analýze externého prostredia obce Hrabíčov sa budeme zaoberať analýzou, ktorá v sebe zahŕňa analýzu štyroch oblastí vonkajšieho prostredia tzv. PEST analýzu – Politickú, Ekonomickú, Sociálnu a Technologickú. Analýza vychádza z poznania minulého vývoja a snaží sa o predvídanie a analyzovanie budúcich vplyvov na prostredie v už spomínaných štyroch oblastiach. Táto časť analýzy je zameraná na charakteristiku vlastností ľudských zdrojov, situáciu z hľadiska migrácie, na zamestnanosť obyvateľstva, na socio-ekonomické charakteristiky a sociálno-patologické javy, ktoré predstavujú negatívne javy prostredia (ohrozenia). V Tabuľke 25 definujeme vonkajšie faktory rozvoja obce- analýzu externého prostredia obce Hrabíčov, kde bližšie špecifikujeme príležitosti a ohrozenia. Túto tabuľku sme spracovali z rozhovoru so starostom v obci a z podnetov zo zasadnutia obecného zastupiteľstva v obci.

Príležitosti v tejto tabuľke predstavujú externé podmienky, ktoré môžu pomôcť obci k dosiahnutiu cieľov. Ohrozenia predstavujú externé podmienky, ktoré môžu sťažiť obci dosiahnutie cieľov. Pre naplnenie uvedených strategických cieľov je možné využiť rozdielne stratégie, pričom stratégia ústupu sa zvolí v tých oblastiach, kde obec má rezervy a nemá vytvorené podmienky ani predpoklady vonkajšieho prostredia preto, aby do budúcnosti bolo odvetvie a činnosti stimulované podpornými nástrojmi.

Tabuľka 25 Vonkajšie faktory rozvoja obce-analýza externého prostredia

Vonkajšie faktory rozvoja obce-analýza externého prostredia.	
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
<ul style="list-style-type: none"> možnosť dennej dochádzky obyvateľov do okresného mesta a príľahlých miest a obcí 	<ul style="list-style-type: none"> prehlbovanie krízy poľnohospodárstva
<ul style="list-style-type: none"> posilnenie trendu prisťahovaných obyvateľov 	<ul style="list-style-type: none"> konkurencia zahraničných partnerov
<ul style="list-style-type: none"> vytváranie nových pracovných príležitostí 	<ul style="list-style-type: none"> degradácia pôdy
<ul style="list-style-type: none"> vhodné podmienky pre rozvoj turizmu, agroturistiky a cestovného ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> zhoršovanie sociálnych istôt
<ul style="list-style-type: none"> atraktívne prírodné prostredie v okolí 	<ul style="list-style-type: none"> politický tlak a krízové dianie
<ul style="list-style-type: none"> mediobecná spolupráca s okolitými obcami 	<ul style="list-style-type: none"> dochádzanie obyvateľov do väčších vzdialeností do zamestnania
<ul style="list-style-type: none"> možnosť poskytnutia pracovných príležitostí pri verejnoprospešných prácach v obci, pri jej skrášľovaní 	<ul style="list-style-type: none"> nedostatok prostriedkov na realizáciu rozvojových zámerov obce
<ul style="list-style-type: none"> možnosť zachovať vidiecky štýl a rozptýlený typ osídlenia 	<ul style="list-style-type: none"> nedostatok stavebných pozemkov pre výstavbu rodinných domov
<ul style="list-style-type: none"> dostupnosť úverových zdrojov 	<ul style="list-style-type: none"> zvyšovanie kriminality v okolitých obciach
<ul style="list-style-type: none"> rozvoj infraštruktúry 	<ul style="list-style-type: none"> opustenie vidieckeho štýlu života obyvateľstva
<ul style="list-style-type: none"> podpora rozvoja celoživotného vzdelávania 	<ul style="list-style-type: none"> nezáujem o zachovanie kultúrnych hodnôt v obci a tradičných remesiel
<ul style="list-style-type: none"> partnerská spolupráca obce s inštitúciami, s inými obcami, so súkromným sektorom 	<ul style="list-style-type: none"> prehlbovanie zaostávania osád v extraviláne obci
<ul style="list-style-type: none"> skvalitnenie marketingu a manažmentu zameraného na propagáciu cestovného ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> stagnácia reálnych príjmov
<ul style="list-style-type: none"> možnosť aplikácie nových progresívnych programov 	<ul style="list-style-type: none"> implementácia programov nerešpektujúcich princípy TUR
<ul style="list-style-type: none"> budovanie a rekonštrukcia dopravných koridorov 	<ul style="list-style-type: none"> zvyšovanie negatívnych korupčných vzťahov
<ul style="list-style-type: none"> vybudovaním novej IBV- možnosť omladenia obyvateľstva, vytvorenie nových pracovných príležitostí 	

Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2015

4.3 Analýza problémov

Pri analýze problémov pozornosť sústredíme na hlavné nedostatky, ktoré je potrebné v obci Hradičkov riešiť.

Fáziková (2010) *odporúča ukončiť analytickú časť identifikáciou rozhodujúcich problémov prostredníctvom vypracovania stromu problémov a cieľov*”. Strom problémov predstavuje problémy vychádzajúce zo SWOT analýzy (Fáziková, 2010).

Pri výbere rozhodujúcich problémov je vhodné využiť metódu brain-stormingu.

a V postupnosť krokov pri tvorbe stromu problémov sa opierame o poznatky Hamalovej a Belajovej a Šebovej (2011) a tieto kroky predstavujú:

- ***výber kľúčových problémov,***
- ***uskutočniť hierarchické usporiadanie príčin a následkov***

Analýza problémov v obci Hradičov vychádza zo SWOT analýzy a je doplnená o ďalšie faktory, ktoré neboli zaradené medzi silné stránky ani ohrozenia.

Problémy, ktoré budeme bližšie špecifikovať v predmetnom území si vyžadujú predovšetkým riešenie v oblasti fyzickej infraštruktúry, v oblasti životného prostredia, v oblasti sociálnej, v oblasti bytovej výstavby a problémy vyžadujúce riešenie v oblasti prezentácie obce. V zastavanom území je potrebné a nutné zachovať pôvodný vidiecky charakter zástavby v miestnej časti obce Hradičov. V prípade objektov z pôvodnej zástavby, ktoré sú vo vyhovujúcom technickom stave, je potrebné ich zachovanie, prípadne rekonštrukcia so zachovaním pôvodného výrazu. K odstráneniu objektov je možné pristúpiť len v prípade závažného statického narušenia konštrukcie. Pri obnove, dostavbe a novej výstavbe je potrebné zohľadniť merítko pôvodnej štruktúry zástavby, zachovať typickú siluetu a dochované diaľkové pohľady na dominantu obce – rímskokatolícky kostol a obecný úrad. Tieto informácie boli získané formou prieskumov uskutočnených priamo v teréne, z rozhovorov s verejnosťou a od predstaviteľov obce zo zasadnutia obecného zastupiteľstva.

Táto uskutočnená komplexná SWOT analýza je kvalitatívnou sumarizáciou jednotlivých sektorov a oblastí života v obci. V Tabuľke 26 poukazujeme na hlavné problémy, ktoré sa v obci vyskytujú a na miesta, ktoré sa nachádzajú v zlom technickom stave. Taktiež poukazujeme na problémy súvisiace s intenzívne využívanou cestnou komunikáciou, na ich zlý technický stav, na ich potrebnú údržbu a opravu. V obci sa nachádzajú budovy, ktoré sú v zlom stave a vyžadujú opravu. Pre udržanie trvalo udržateľného života v obci nezabúdame na odstraňovanie problémov týkajúcich sa životného prostredia, odpadov a problémov týkajúcich sa čiernych skládok. Hodnotíme vysoko že v obci rastie záujem zo strany obyvateľov tieto uvedené problémy odstraňovať a riešiť. Analýzu problémov v obci Hradičov uvádzame v Tabuľke 26.

Tabuľka 26 Analýza problémov v obci Hradičov

Analýza problémov	
•	nie je vybudovaná splašková kanalizácia
•	chýba krytá športová hala s dostatočnými rozmermi
•	intenzívna cestná doprava prechádza celým katastrálnym územím
•	verejné budovy OÚ nie sú stavebne prispôsobené nárokom osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu
•	niektoré miestne komunikácie sa nachádzajú v zlom technickom stave
•	nedostatok pozemkov pre bytovú a individuálnu výstavbu
•	nedostatok ubytovacích kapacít
•	
•	nevyužitie sú plochy zelene na oddychové zóny a taktiež je potrebná ich úprava
•	nešetrný prístup obyvateľov k stavu životného prostredia, nelegálne vypúšťanie odpadových splaškových vôd a ukladanie odpadu
•	počet pracovných príležitostí nepokrýva potreby ekonomicky aktívneho obyvateľstva, existuje viac sezónnych prác

Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2014

ČASŤ B.

STRATEGICKÁ ČASŤ

5 HIERARCHIA STRATEGICKÝCH CIEĽOV

Silné stránky obce Hradičov majú pozitívny vplyv na rozvoj obce, zahŕňajú v sebe konkurenčné a komparatívne výhody regiónu pre rozvoj aktivít v danom území. Slabé stránky majú nepriaznivý vplyv na rozvoj obce v danom regióne. Pozitívne vplyvy v danom území označujeme ako príležitosti a negatívne vplyvy považujeme za ohrozenia, medzi ktoré môžeme zaradiť hospodársku krízu, nedoriešené majetkové pomery a pod. Kľúčom v procese tvorby stratégie je cyklicky sa opakujúca sociálna a občianska mobilizácia, ktorá ovplyvňuje každý krok a stupeň tvorby programu sociálneho a ekonomického rozvoja obce. Ako sme sa dozvedeli, územnoplánovacia dokumentácia v obci Hradičov rieši funkčné využívanie územia a jeho priestorové usporiadanie. Záujmy a činnosti ovplyvňujú tiež územný rozvoj, životné prostredie a ekologickú rovnováhu obce.

5.1 Stratégia rozvoja obce Hradičov na obdobie rokov 2015–2022

SWOT analýza v obci Hradičov sa opiera v prvom rade o víziu obce, ktorá je iniciovaná od starostu a zároveň je podporovaná obecným zastupiteľstvom a občanmi obce. Ako sa od starostu dozvedáme, obecné zastupiteľstvo v obci Hradičov na základe ustanovenia § 11 ods. 4 písm. k) zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 369/1990 Zb.“) vydáva pre katastrálne územie obce štatút obce. Vízia obce je želanou predstavou obyvateľov obce Hradičov o budúcnosti. Ciele obce majú zámer byť v súlade s víziou.

FORMULÁCIA STRATEGICKEJ VÍZIE OBCE HRADIČOV:

Vízia obce Hradičov bude plniť funkciu „motta“ a to: *„Obec Hradičov bude obcou s dobrým menom v regióne, atraktívnou pre návštevníkov a priateľstvá k svojim obyvateľom, s komplexne vybudovanou infraštruktúrou vrátane kanalizácie, poskytujúca dobré podmienky pre bývanie i podnikanie, s kvalitným životným prostredím bez ekologických záťaží a obyvateľmi aktívne napomáhajúcimi jeho ochrane. Formy trávenia voľného času budú spojené s bohatým spoločenským životom, pestovanými*

tradíciami a pravidelnými kultúrnymi a športovými podujatiami. Pre deti a mladšie generácie bude sa snažiť pestovať a upevňovať v nich tradície našich predkov. Obec bude vytvárať vhodné podmienky pre aktívne trávenie voľného času pre všetky vekové kategórie a multifunkčným poľnohospodárstvom sa bude orientovať na vidiecku trvaloudržiateľnú turistiku”.

Komplexná vízia, teda poslanie obce Hradičov predstavuje komplexnú definíciu, ktorá objasní mandát obce, ktorá bude prezentovať a opisovať základné služby, ktoré bude poskytovať svojim zákazníkom, obyvateľom, miestnym podnikateľom, záujmovým združeniam a pod. Vyjadruje dôvod existencie obce a odpovedá na tri otázky: Čo obec robí? Prečo to robí? Pre koho to robí?

Rozvojová stratégia je výstupom procesu strategického plánovania a jej ťažiskom je stanovenie hlavných cieľov a oblastí rozvoja. Strategické programovanie a jeho výstup programu rozvoja sa preto zameriava viac na konkretizáciu procesov realizácie a napĺňania cieľov.

Strategické ciele by mali byť formulované tak, aby naplnili očakávania obyvateľov a boli reálne dosiahnuteľné, akceptovateľné, merateľné a sledované. Pre každý globálny problém je potrebné stanoviť v strategickom dokumente strategické ciele. Ciele sú prístupom k odstráneniu a riešeniu problémov. Ďalším dokumentom pre odstránenie problémov by mal byť strategický akčný plán, ktorý tvorí súbor konkrétnych opatrení, projektov a aktivít smerujúcich k naplneniu stratégie rozvoja obce a jej vízií (Hamalová, - Belajová, - Šebová. 2011)

Celková SWOT analýza poukazuje na regresívny typ populácie. V analýze problémov je vyjadrená nespokojnosť občanov, ktorí sa vyjadrili na zasadnutí obecného zastupiteľstva. Nespokojnosť bola vyjadrená aj k rastúcej kriminalite, k zvyšujúcemu počtu nelegálnych stavieb a čiernych skládok. Pozitívum vidíme v rastúcom počte obyvateľov, ktorý vyvolávajú tlak na riešenie otázok v oblasti služieb a v oblasti spoločenského a kultúrneho života v obci. Sociálny kapitál ako faktor rozvoja má nezastupiteľnú úlohu pri strategickom plánovaní a pri realizácii rozvojových stratégií. Vysoká aktivita zo strany organizácii, ktoré v obci pôsobia a túžba mladých nadšencov vyvoláva potrebu zachovávať folklórne tradície a poukazuje na potrebu ako správne využiť vnútorný potenciál obce a ako uspokojiť potreby občanov v oblasti kultúrneho vyžitia. Sila sociálneho kapitálu závisí od kvality a kvantity vzájomných prepojení, spojenia a od kontaktov. Z tohto dôvodu je potrebné odstraňovať problémy, riešiť a zapodievať sa nimi. Sú potrebné pre budovanie a strategické partnerstvá v celom mikroregióne, nielen v obci Hradičov.

Taktiež je potrebné zabezpečiť organizačné štruktúry zabezpečujúce realizáciu cieľov a zriadiť pracovnú skupinu pre implementáciu a ktorá bude podnikať kroky pre naplnenie cieľov a pre realizáciu projektov. Okrem tejto úlohy bude mať organizačná štruktúra úlohu monitorovania, úlohu sledovať napĺňanie stanovených cieľov a pravidelne informovať verejnosť o ich zrealizovaní. PHSR- jeho plnenie by malo byť pravidelne kontrolované na zasadnutiach obecného zastupiteľstva a byť nielen hodnotené ale i prerokovávané aspoň raz za rok. Prostredníctvom obecných novín, prípadne na verejných zhromaždeniach by takýto dokument mal byť zverejňovaný, čím by sa o ňom oboznamovali občania obce.

5.1.1 Hierarchia strategických cieľov obce Hrabičov na roky 2015 – 2022

Zo získaných podkladov, analýz preto pristupujeme ku konkrétnym návrhom environmentálneho plánovania k manažmentu obci Hrabičov pre Program rozvoja obce na roky 2015 – 2022. Pre naplnenie uvedenej vízie obce obec stanovila tri prioritné oblasti svojho rozvoja počas rokov 2014 – 2022. Jedná sa o tieto oblasti:

1. hospodárska oblasť,
2. sociálna oblasť,
3. environmentálna oblasť.

Tabuľka 27 Strategický cieľ

Vízia		
1. Prioritná oblasť - Hospodárska	2. Prioritná oblasť - Sociálna	3. Prioritná oblasť - Environmentálna
<p>ciele</p> <p>Dopravná infraštruktúra</p> <p>Technická vybavenosť obce</p> <p>Administratívne budovy</p> <p>Cestovný ruch</p>	<p>ciele</p> <p>Školstvo a vzdelanie</p> <p>Verejné priestranstvá</p> <p>Bývanie</p> <p>Športoviská</p> <p>Sociálna vybavenosť</p>	<p>ciele</p> <p>Odpadové hospodárstvo</p>
<p>Opatrenie 1.1 Zlepšenie obecnej infraštruktúry</p> <p>Opatrenie 1.2 Zlepšenie technickej vybavenosti obce</p> <p>Opatrenie 1.3 Modernizácia administratívnych budov</p> <p>Opatrenie 1.4 Podpora cestovného ruchu</p>	<p>Opatrenie 2.1 Podpora aktivít v oblasti školstva a vzdelávania</p> <p>Opatrenie 2.2 Budovanie a rekonštrukcia verejných priestranstiev v obci</p> <p>Opatrenie 2.3 Vytváranie podmienok pre bývanie</p> <p>Opatrenie 2.4 Budovanie a obnova športovísk, detských ihrísk</p> <p>Opatrenie 2.5 Zlepšenie kvality sociálnej vybavenosti obce</p>	<p>Opatrenie 3.1 Podpora aktivít v oblasti odpadového hospodárstva</p>

Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková (2015)

Špecifické ciele (hlavné Priority) sme rozdelili na krátkodobé, strednodobé a dlhodobé.

Krátkodobé ciele (1–2 roky):
<ul style="list-style-type: none"> • rekonštrukcia obecných komunikácií, výstavba chodníkov, revitalizácia verejných priestranstiev • vybudovanie multifunkčného ihriska pre športovcov • výsadba nových stromčekov a okrasných drevín v obci • vybudovanie novej budovy pre športovcov pri ihrisku • výstavba budovy zdravotného strediska a rekonštrukcia obecného úradu • vybudovanie bezdrôtového rozhlasu • skvalitnenie technickej infraštruktúry, • vybudovanie kompostovísk, zberného dvora • zvýšenie osvetlenia a separovanie komunálneho odpadu, nové nádoby na separovaný odpad • zabezpečiť pre dôchodcov stravovaciu jednotku a využiť ju i v prospech turistov a návštevníkov obce • skvalitniť starostlivosť o miestnu zeleň, jeho udržiavanie • vyrobiť a umiestniť nové informačné tabule, zlepšiť prístup k informáciám • vydanie knižnej publikácie obci
Strednodobé ciele(1-4 roky):
<ul style="list-style-type: none"> • výstavba kanalizácie ČOV • vybudovanie fintnescentra • obnova rázovitých stavieb a drobnej architektúry • revitalizácia verejných priestranstiev, domových fasád, oplotenia • vydávanie propagačných materiálov o obci • rekonštrukcia miestnych komunikácií, nové cesty k obytným častiam, uliciam • prestavba materskej školy, zriadenie základnej školy • vybudovanie klubu mládeže, • regulácia potoka a vybudovanie chodníka cez celú obec • vybudovanie nových turistických chodníkov, cyklotrás • vybudovanie priestorov kina, prípadne jeho obnova • výstavba nového detského ihriska a oddychovej plochy pre matky s deťmi • obnova knižnice a zavedenie čítárne • zavedenie internetu • vybudovanie parku oddychu s lavičkami a chodníkmi • vybudovanie hygienického zariadenia • rozšírenie plynofikácie do obce • zriadenie cukrárne • poriadanie trhov, jarmokov, aktivizovanie možností vidieckej turistiky
Dlhodobé ciele (1 – 7 rokov)
<ul style="list-style-type: none"> • vybudovanie penziónu a ubytovania pre turistov • výstavba rodinných domov, skvalitniť bývanie • vybudovanie obchodného, nákupného strediska

- skvalitniť služby dopravy, mobility občanov
- sprístupniť jaskyne
- oprava a sprevádzkovanie starej železničky(na úseku Horné Hámre- Žarnovica
- zriadenie kúpaliska- využitie prírodných zdrojov
- vybudovanie novej cesty na k jazdeckému areálu v obci
- obnova pôvodnej budovy mlynu
- vybudovať vlastné priestory pre separáciu odpadu, skládku odpadu, využitie nových technológií a zariadení
- podporiť podnikateľov a rozvoj nových pracovných miest
- vybudovať centrum voľného času pre deti a priestorov pre remeselnú činnosť k zachovaniu miestnej kultúry
- vybudovanie parkoviska
- vybudovanie múzea
- vybudovanie vzdelávacieho strediska, regionálneho, miestneho informačného a poradenského centra pre podporu podnikania na vidieku, zriadenie cestovnej kancelárie.
- zabezpečiť dostatočný a vyhovujúci bytový fond zodpovedajúci potrebám obyvateľstva
- zvýšiť environmentálne povedomie obyvateľov v oblasti ochrany a tvorby krajiny
- modernizácia cestnej infraštruktúry,
- podporovať zvýšenie bezpečnosti všetkých účastníkov dopravy
- vytvárať atraktívne podnikateľské prostredie
- vytvárať investičné prostredie
- využitie vysokého potenciálu, súčasnej výkonnosti a dynamiky cestovného ruchu v tomto regióne pri rešpektovaní únosnosti a cieľovej kvality krajiny
- právnou subjektivitou MŠ dosiahnuť vyšší stupeň riadenia
- podporovať prioritné športy:
- spracovať a realizovať koncepciu využitia všetkých foriem obnoviteľných zdrojov energií
- podpora zabezpečenia trvalej udržateľnosti kvality
- zníženie objemu zmesového komunálneho odpadu a zefektívnenie recyklácie odpadu
- podporovať elimináciu existujúceho environmentálneho zaťaženia územia
- podporovať zníženie znečisťovania vodných tokov a zachovanie udržateľnosti kvality vodných tokov a vodných plôch
- podporovať rozvoj technickej vybavenosti
- zabezpečiť dobudovanie a uzavretie skládky komunálneho odpadu na území mesta a vybudovanie novej skládky
- podporovať využívanie alternatívnych zdrojov ekologickej likvidácie odpadov
- šíriť osvetu v oblasti odpadového hospodárstva a zapojiť deti a mládež do šírenia osvetu v oblasti separovania odpadov
- zabezpečenie primeraného sledovania a hodnotenia stavu povrchových vôd a podzemných vôd
- podporovať všetky aktivity zamerané na likvidáciu starých objektov, ktoré ohrozujú životné prostredie
- podporovať zachovanie biodiverzity a ekologickej stability krajiny
- vytvárať priestorové podmienky v rámci územného rozvoja sídel pre individuálnu bytovú výstavbu
- vytvárať podmienky na zabezpečenie dostupnosti bývania pre všetky vrstvy svojich obyvateľov,

- zlepšenie infraštruktúry ochrany prírody a krajiny
- zlepšenie informovanosti a environmentálneho povedomia verejnosti, vrátane posilnenia spolupráce a komunikácie so zainteresovanými skupinami
- podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti
- vybudovať nový (nad kapacitu 50) areál služieb dôchodcom s domovom dôchodcov a domovom sociálnych služieb pre dospelých
- vytvárať podmienky na rozširovanie opatrovateľskej služby a sociálnych služieb, zavedením celodenných služieb
- zvyšovať dostupnosť a skvalitnenie služieb zameraných na podporu zosúladenia rodinného a pracovného života
- zlepšiť zamestnanosť skupín ohrozených sociálnym vylúčením. Podporovať sociálnu inklúziu a rovnosť príležitostí pri integrácii rizikových skupín do spoločnosti a na trh práce
- podporovať budovanie a posilňovanie regionálnych a miestnych sietí zameraných na rozvoj komunít a podporu solidarity
- podporovať náväznosť domácej opatrovateľskej služby na ďalšie sociálne služby
- pravidelne zrealizovať prieskum potrieb občanov v oblasti kultúry
- zrekonštruovať kultúrny dom
- sprístupňovať občanom a návštevníkom históriu a tradície obce formou tematických interaktívnych aktivít počas víkendov
- vytvoriť databázu žijúcich osobností rodákov
- podporiť tvorbu kultúrnych hodnôt,
- podieľať sa na modernizácii mestskej knižnice a obnove knižného fondu
- klásť dôraz na ľudské zdroje ako najvýznamnejší faktor rozvoja kultúry
- podporovať budovanie regionálneho cestovného ruchu na princípe partnerstva subjektov v regióne
- využitie vysokého potenciálu, súčasnej výkonnosti a dynamiky cestovného ruchu v tomto regióne pri rešpektovaní únosnosti a cieľovej kvality krajiny
- pripraviť imidžové a informačné propagačné materiály a spolupráca s akreditovanými turistickými sprievodcami
- podporovať spoločnú prezentáciu subjektov CR na web stránkach a internetových prehliadačoch
- udržiavanie a prehľbovanie súčasných aktívnych partnerstiev
- reagovať na potreby občanov, zavádzať inovácie vo všetkých oblastiach života
- zaviesť moderné informačné a komunikačné technológie (e-government) do práce a fungovania samosprávy
- projekty výmeny skúseností v oblastiach riadenia samosprávy a rozvoja mesta

5.2 Potenciál rozvoja obce Hradičkov na obdobie rokov 2015 – 2022

Pre zistenie vplyvu zmien využívania krajiny na manažment celkového priestoru skúmaného územia obce Hradičkov v súlade s popismi krajinno-ekologického, prírodného a kultúrno-historického potenciálu územia sme získali kvalitné podklady pre špecifikované

možnosti rôzneho spôsobu využívania územia. Na základe DKŠ môžeme zhodnotiť, že na celom území mikroregiónu Kľakovská dolina je vhodné obnoviť pôvodný ekologický spôsob hospodárenia na pôde formou rodinných fariem, s dobudovaním poľnohospodárskej štruktúry. Ekologické hospodárenie na týchto plochách by malo predstavovať trvalo udržateľný agrosystém, ktorý by mal chrániť, obnovovať a podporovať biodiverzitu (druhovú, genetickú, diverzitu ekosystémov a krajiny). Obec má šancu zvýrazniť identitu svojho prostredia a vytvoriť neopakovateľný ráz širšieho zázemia obcí, potenciálu pre vytvorenie foriem cestovného ruchu a rekreácie. Jasná stratégia rozvoja je základným dokumentom pre tvorbu malých i veľkých projektov zveľadenia obce, pre podporu podnikateľských aktivít v území mikroregiónu, pre uchádzanie sa dotácie z domácich i zahraničných podporných fondov, ale aj podkladom pre územné plány obcí a regiónov. K plneniu hlavných cieľov územia patrí aj činnosť manažmentu obce Hrabíčov, pretože má výrazný záujem, aby patrila k zaujímavým, ešte neobjaveným regiónom. Pre celkový chod manažmentu obce je dôležitá predprojektová a projektová príprava, práca s obyvateľstvom, príprava dokumentácií, projekty jednotlivých zámerov obnovy obce. V aktivitách stavebno-technických je dôležitá výstavba, úprava a rekonštrukcia verejnoprospešných stavieb, technickej infraštruktúry, objektov a plôch sociálnej infraštruktúry a občianskej vybavenosti. V súčasnosti je dôležité vytvoriť vhodné podmienky bývania pre mladé rodiny, taktiež vytvorenie detských ihrísk a oddychových plôch. Z estetického hľadiska je potrebné skrášľovanie priestranstiev, návrhy a realizácia projektov pozemkových úprav, aktivity v území zamerané na zmenu deformovaného poľnohospodárstva na tradičné. Dôležitá je aj ochrana a budovanie chránených území prírody v katastri, dobudovanie miestneho systému ekologickej stability, výsadba medzí, ochrannej zelene okolo fariem, úprava koryta potoka. Dôležité sú i aktivity na podporu rozvoja pracovných príležitostí ako: budovanie regionálnych a miestnych informačných a poradenských centier pre podporu podnikania na vidieku, budovanie obecných prevádzok a prenajímateľov priestorov pre podnikanie, stravovacie a ubytovacie zariadenia a týmito všetkými činnosťami aktivizovať možnosti vidieckej turistiky. Manažment obce vytvára podmienky na efektívnu prácu obecného úradu, vytvára vyhovujúce podmienky na poskytovanie verejných služieb, estetizáciu a funkčnosť miesta kontaktu so zákazníkmi obecného úradu, vytvára vhodné technické a pracovné podmienky na obecnom úrade. Vytvára podmienky na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci. Čo sa týka informatizácii obce, vytvára podmienky pre rozvoj informačnej činnosti. Umožňuje obyvateľom využívať on-line elektronické služby

samosprávy. Taktiež umožňuje obyvateľom obce a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti, snaží sa udržiavať kultúru obce. V rámci existujúcich kompetencií obec nezabezpečuje výchovno-vzdelávací proces vo formálnom vzdelávacom zariadení. Môže ale ponúkať záujmové a doplnkové vzdelávacie služby v rámci voľnočasových a záujmových aktivít pre deti a mládež. Terénnym mapovaním prvkov súčasnej krajinnej štruktúry a s využitím základných máp Slovenskej republiky a farebných orto-fotosnímkov sme priblížili aktuálny stav a využitím orto-fotomáp sme prispeli k skvalitneniu a k spresneniu výstupových dát na malých lokalitách. Sú svedectvom o priestorových a časových zmenách krajinnej pokrývky, ktoré sa nedajú vyčítať zo žiadnej mapy. Prírodná zložka krajinného potenciálu, resp. prírodný potenciál je daný krajinou. Obec Hrabčov z hľadiska územného rozvoja má stavebnotechnický potenciál, nakoľko disponuje areálmi, zariadeniami a pozemkami, ktoré sú už úspešne využívané ako rekreačné zariadenia, agroturizmus, alebo sú pripravené pre ďalší rozvoj. Hodnotné prírodné prostredie tak umožňuje mnohostranné využitie v území Kľakovského mikroregiónu rekreačné využitie. Čo sa týka kvality životného prostredia mikroregiónu má obec z hľadiska čistoty ovzdušia optimálne podmienky. Z hľadiska technického vybavenia je kvalita života hlavne v štálových osídleniach veľmi nízka a preto je naliehavé riešiť problémy spojené s touto problematikou. Naliehavé je riešenie odkanalizovania celého Kľakovského mikroregiónu a prioritou obce Hrabčov ostáva v najbližšom období dobudovanie plynifikácie hlavne v odľahlých častiach obcí. Chýbajúcim vybavením obcí je najmä ekologické vykurovanie a ČOV. Do obcí sa vracajú aj potomkovia pôvodných obyvateľov, ale oddych a relax hľadajú v atraktívnom prostredí aj ľudia z väčších a vzdialenejších miest. Obnova dediny a záujem o zachovanie súčasného vidieka je aj prejavom úcty k tradíciám, pokora k prírode a starostlivosti o krajinu. Je na každom z nás aký prístup zvolíme, čo všetko z prírody budeme ťažiť, ako budeme pristupovať k zveľaďovaniu prostredia v ktorom žijeme, ako tieto hodnoty si budeme vážiť a chrániť. Je len na nás, akou formou budeme využívať a prezentovať hodnoty kultúrneho dedičstva v budúcnosti. Na základe všetkých uvedených analýz, súčasnej situácie a predpokladov ďalšieho rozvoja sa navrhuje pre obec Hrabčov nasledovný strategický cieľ:

- zabezpečiť trvaloudržiateľný rozvoj obce Hrabčov po ekonomickej, sociálnej a kultúrnej stránke.

Ekonomický, kultúrny a spoločenský rast bude zabezpečený prostredníctvom disponibilného potenciálu nachádzajúceho sa v ľudských, prírodných a ekonomických zdrojoch. Hlavné zameranie ekonomickej činnosti bude obec smerovať hlavne

do ekologicky nezávadných prevádzok v oblasti cestovného ruchu, priemyslu, poľnohospodárstva a drevovýroby, pre ktoré má ideálne rozvojové predpoklady. Taktiež obec sa bude starať o ochranu životného prostredia, ktoré bude zveľaďovať hlavne kultiváciou oddychových zón v obci. Zvyšovanie výkonnosti hospodárstva na udržateľnej úrovni v dlhodobom horizonte a rast jeho konkurencieschopnosti bude obec považovať tiež za svoje priority. Navrhovaná stratégia vychádza zo strategických prístupov v rámci regionálneho rozvoja obce a okolia. Hlavným zámerom stratégie pre obec Hradičovo je aj zapojenie viacerých subjektov do danej problematiky v rámci územia, združenia mikroregiónu Gron, pričom stratégia bude založená na eliminácii kľúčových disparít. Všetky ciele rozvoja sú rozpracované na jednotlivé ciele rozvoja, ktoré sú zabezpečované príslušnými opatreniami.

C. PROGRAMOVÁ (PLÁNOVACIA) ČASŤ

6 PROGRAMOVÁ (PLÁNOVACIA) ČASŤ OBCE HRADIČKOV NA OBDOBIE 2015 – 2022

Programová časť PHSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Zmyslom programovej časti je jej príspevok k splneniu stanoveného strategického cieľa: *Vytvoriť podmienky pre zvýšenie kvality života obyvateľov obce, pre zvýšenie jeho konkurencieschopnosti a ekonomickej výkonnosti s vyváženým rozvojom oblastí trvale udržateľného rozvoja.*

Metodika tvorby PHSR udáva nasledovný postup:

- Starosta obce p. Ján Adámik spolu s pracovnou skupinou špecifikoval opatrenia, spoločne navrhli k nim aktivity a stanovili poradie dôležitosti opatrení a aktivít, projektov vrátane merateľných ukazovateľov výsledku a dopadu. Riadiaci tím vypracoval sumárny návrh aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán (Formulár P1- Tabuľka opatrení, projektov a priorit podľa oblastí)
- Riadiaci tím stanovil termíny realizácie aktivít, projektov (roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania).
- Riadiaci tím zabezpečil vypracovanie formulárov pre prípravu navrhnutých projektov (Formulár P 2 - Formulár pre prípravu projektu).

6.1 Opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým prioritám

Formulár P1 – Tabuľka opatrení, projektov a priorít podľa oblastí

PRIORITNÁ OBLASŤ 1 – HOSPODÁRSKA OBLASŤ		
Opatrenie	Projekt/Aktivita	Prioritná oblasť/oblasť
Opatrenie 1.1 Zlepšenie obecnej infraštruktúry	1.1.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií, chodníkov a lávok	Hospodárska oblasť
Opatrenie 1.2 Zlepšenie obecnej infraštruktúry	1.1.2 Rekonštrukcia miestneho rozhlasu	
Opatrenie 1.3 Zlepšenie technickej vybavenosti obce	1.1.3 Revitalizácia verejného priestranstva- vybudovanie oddychovej zóny, amfiteátra, výsadba zelene, oprava chodníkov	
Opatrenie 1.4 Modernizácia administratívnych budov	1.1.4 Rekonštrukcia kultúrneho domu, výmena podlahy v sále, rekonštrukcia javiska, výmena okien a dverí	
	1.1.5 Rekonštrukcia domu smútku	
Opatrenie 1.5 Modernizácia ostatných budov	1.1.6 Vybudovanie detských ihrísk, športový areál	Hospodárska oblasť
Opatrenie 1.6 Modernizácia ostatných verejných priestorov	1.1.7 Urnový háj	Hospodárska oblasť
Opatrenie 1.7 Opatrenie č. 9	1.1.8 LEADER	Hospodárska oblasť
PRIORITNÁ OBLASŤ 2 – ENVIRONMENTÁLNA OBLASŤ		
Opatrenie	Projekt/Aktivita	Prioritná oblasť/oblasť
Opatrenie 2.1 Podpora aktivít v oblasti odpadového hospodárstva	2.1.1 Výstavba novej kanalizácie a ČOV	Environmentálna oblasť
Opatrenie 2.2 Podpora aktivít v oblasti odpadového hospodárstva	2.1.2 Vybudovanie stojísk-triedeného zberu na komunálnej úrovni v obci Hradičkov	Environmentálna oblasť

Spracovateľ: RNDr. Anna Štefanková (2015)

Súbor ukazovateľov výsledkov a dopadov

Konečný efekt realizácie projektov, ktoré si stanovila obec Hradičov realizátor projektu nemôže ovplyvniť. Pre oblasť hodnotenia dopadov pre PHSR obce boli ako východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov stanovené dopadové ukazovatele na nulovej úrovni a hodnotenie dopadov sa uskutočňuje k roku 2020.

Súhrnný prehľad projektových zámerov obce Hradičov

K hlavným projektovým zámerom/ návrhom obce Hradičov na dosiahnutie cieľov Regionálnej integrovanej územnej stratégie BBSK patria:

- Celková rekonštrukcia kultúrneho domu, výmena podlahy v sále, rekonštrukcia osvetlenia v sále ako I. rekonštrukcia javiska, výmena okien a dverí;
- Nová kanalizácia a ČOV;

K hlavným projektovým zámerom/ návrhom z iných operačných programov obce Hradičov patria:

- Rekonštrukcia miestnych komunikácií, chodníkov a lávok;
- Revitalizácia verejného priestranstva, vybudovanie oddychovej zóny, vybudovanie amfiteátra, výsadba zelene, oprava chodníkov;
- Rekonštrukcia domu smútku;
- Vybudovanie detských ihrísk v počte 2 ks, MŠ, športový areál;
- Urnový háj;
- Rekonštrukcia miestneho rozhlasu;
- Opatrenie č. 9 - LEADER;
- Vybudovanie stojísk- triedeného zberu na komunálnej úrovni v obci Hradičov.

Kompletný zoznam, popis projektu (aktivity, ciele, výstupy, prepojenie na iné projekty, príp. aktivity IROP), predpokladané výdavky v EUR na projekty, predpokladané termíny realizácie dokumentujú nasledovné tabuľky obsahujúce sumár pripravovaných a navrhovaných projektov v obci Hradičov na obdobie rokov 2015–2020.

Tabuľka 28 Predpokladané termíny realizácie navrhovaných projektov obsahujúcich sumár odhadovaných nákladov na ich zrealizovanie

Názov obce/mesta: Hrabčiov okres Žarnovica										
Zoznam projektových zámerov/návrhov plánovaných na dosiahnutie cieľov Regionálnej integrovanej územnej stratégie BBSK na roky 2014–2020										
Investičná priorita	Žiadateľ	Názov projektu	Popis projektu	Ukazovateľ/ jednotka	Plánovaná hodnota	Predpokladané výdavky v Eur.	Predpokladaný termín realizácie	Pripravenosť projektového zámeru/ návrhu	Riziká	Bude projektový zámer/ návrh súčasťou stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou (CLLD v rámci MAS)
OP KŽP	Hrabčiov okres Žarnovica	Rekonštrukcia kultúrneho domu	Celková rekonštrukcia kultúrneho domu, výmena podlahy v sále, rekonštrukcia osvetlenia sále ako I. rekonštrukcia javiska, výmena okien a dverí. Sobášna miestnosť, Pošta slúži spoločenským organizáciám JSD, DO MS, DHZ a v neposlednom rade všetkým občanom pri spoločenskom využití	1	1	400 000	2016 – 2017	Rozpracovaný zámer	Žiadne	CLLD v rámci MAS
OP KŽP	Hrabčiov okres Žarnovica	Kanalizácia a ČOV Hrabčiov	Nová kanalizácia a ČOV	1	1	2. 50 000	2015–2020	Zámer	Žiadne Projektovo sa to dá zvládnuť	

II. Projektové zámery z iných operačných programov

Názov relevantného operačného programu	Potenciálny žiadateľ	Názov projektu	Popis projektu (aktivity, ciele, výstupy, prepojenie na iné projekty, akivity IROP ak existuje)	Predpokladané výdavky v EUR	Predpokladaný termín realizácie	Spracoval
PRV	Obec Hrabčiov	Rekonštrukcia miestnych komunikácií, chodníkov a lávok	Prístup k rodinným domom, prístup ku kostolu, cintorínu, nový asfaltový koberec, zvýši sa povedomie pre cestovný ruch, zlepšia sa podmienky dostupnosti k jednotlivým osadám	300 000	2016 – 2020	Ján Adámik
PRV	Obec Hrabčiov	Revitalizácia verejného priestranstva, vybudovanie oddychovej zóny, vybudovanie amfiteátra, výsadba zelene, oprava chodníkov	Zatraktívnenie a skrášlenie obce pre krajší a lepší život	250 000	2016 – 2020	Ján Adámik
PRV	Obec Hrabčiov	Rekonštrukcia domu smútku	Výmena chladiaceho zariadenia, oprava strechy, fasády, interiéru, ozvučenia, zlepšenie pohody smútočných obradov	50 000	2016 – 2020	Ján Adámik
PRV	Obec Hrabčiov	Vybudovanie detských ihrísk v počte 2 ks, MŠ, športový areál	Skvalitnenie športových aktivít detí, bezpečné hranie, spoločenský prínos pre mladé rodiny	30 000	2016 – 2020	Ján Adámik
PRV	Obec Hrabčiov	Urnový háj	Vybudovanie posledného miesta na uloženie urny na cintoríne	25 000	2016 – 2020	Ján Adámik

Pokračovanie

II. Projektové zámery z iných operačných programov						
Názov relevantného operačného programu	Potenciálny žiadateľ	Názov projektu	Popis projektu (aktivity, ciele, výstupy, prepojenie na iné projekty, aktivity IROP ak existuje)	Predpokladané výdavky v EUR	Predpokladaný termín realizácie	Spracoval
PRV	Obec Hradičovo	Rekonštrukcia miestneho rozhlasu	Kvalitné informovanie občanov o dani v obci	20 000	2016 – 2020	Ján Adámik
PRV	Obec Hradičovo	Opatrenie č. 9	LEADER	100 000	2015 – 2020	Ján Adámik
OP KŽP	Obec Hradičovo	Výbudovanie stojisk- triedeného zberu na komunálnej úrovni v obci Hradičovo	Zlepšenie životného prostredia a zvýšenie % separácie odpadov	50 000	2015	Ján Adámik
Prehľad projektových zámerov z IROP a z iných operačných programov má iba informatívny charakter pre spracovateľov RIÚS a nie je garanciou pre ich ďalšie schválenie						

Spracoval (meno a priezvisko)	Ján Adámik
Dátum:	18.05.2015
Názov obce/mesta:	Hradičovo
Okres:	Žarnovica

Vysvetlivky: **IROP**- Integrovaný regionálny operačný program
RIÚS- Regionálna integrovaná územná stratégia
CLLD- Miestny rozvoj vedený komunitou

MAS- Miestna akčná skupina
OP- Operačný program

D REALIZAČNÁ ČASŤ

7 MONITOROVANIE PHSR

Monitorovanie PHSR budú uskutočňovať:

- Výbor pre PHSR,
- Komisia strategického rozvoja,
- Koordinátor pre stratégiu,
- Obecné zastupiteľstvo.

7.1 Spôsob monitorovania PHSR

Obecný úrad Hrabíčov má v oblasti prípravy a realizácie programu rozvoja dostatočné skúsenosti na programovej aj projektovej úrovni. Pri realizácii PHSR vystupujú ako partneri obyvatelia obce, ktorí boli prizvaní a zúčastnili sa verejných stretnutí, kde definovali svoje požiadavky, spolupracovali pri definovaní silných a slabých stránok svojej obce. Následne aktívne pristupovali k prerokovaniu finálneho návrhu PHSR obce. V rámci prípravy dokumentu bol vypracovaný i dotazník, ktorý bol distribuovaný obcou do domácností. Vzhľadom na nízku návratnosť a malú výpovednú hodnotu, pristúpila obec k verejným stretnutiam s občanmi/podnikateľmi a záujmovými skupinami. Rovnako tak poslanci a zamestnanci OcÚ boli prizvaní ku konzultácii jednotlivých častí strategického dokumentu.

Popis postupov organizačného a inštitucionálneho zabezpečenia realizácie PHSR

Realizácia PHSR obce Hrabíčov je činnosťou samosprávy obce a obec ju vykonáva prostredníctvom svojich orgánov (obecné zastupiteľstvo, starosta). Samospráva jedenkrát ročne získa a spracuje pripomienky poslancov, OcÚ, partnerov a verejnosti, do leta v čase začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok. Táto činnosť naplánovaná do termínu september príslušného roku, kedy bude predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok, aj jeho prípadná aktualizácia.

Vo vzťahu k realizácii PHSR obecné zastupiteľstvo berie na vedomie návrh strategickú časť dokumentu, schvaľuje celý dokument PHSR a každoročne schvaľuje

vyhodnotenie jeho plnenia. Obecné zastupiteľstvo taktiež schvaľuje spolufinancovanie projektov. Obecné zastupiteľstvo schvaľuje každoročne hodnotiace a monitorovacie správy, rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Najvyšším výkonným orgánom obce Hradičov a jeho predstaviteľom je starosta. Rozhoduje vo všetkých veciach správy obce, ktoré nespádajú do právomocí a kompetencií obecného zastupiteľstva. Starosta sa spolupodieľal na príprave dokumentu, riadil proces realizácie, podpisuje schválenie celého dokumentu, vykonáva uznesenia a zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám (radiace orgány príslušných operačných programov, dodávateľa, kontrolné skupiny projektov a i.).

Inštitucionálnu a administratívnu stránku zabezpečuje obecný úrad. Vzhľadom na personálne poddimenzovanie obecnej samosprávy, bude obecný úrad (v prípade nutnosti a zváženia možností) spolupracovať s externými konzultačnými spoločnosťami.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Rôzne formy komunikácie budú súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHSR v rámci povinnej i nep povinnej činnosti informovania a publicity (pri projektoch financovaných z ŠFRB, PRV, OP KŽP a dotačných titulov) alebo v rámci komunikácie zainteresovaných cieľových skupín pri príprave a realizácii jednotlivých projektov. Vzhľadom na charakter obce, prebieha komunikácia osobným stykom s predstaviteľmi/zamestnancami obce, alebo priamou účasťou na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Dôležitým nástrojom komunikácie je pre obec vlastná webová stránka, ďalej informačná tabuľa a rozhlas. Komunikácia s obyvateľmi prebieha neustále až do ukončenia platnosti PHSR.

Ďalším nástrojom komunikácie sú i rokovania v rámci obecného zastupiteľstva, kde materiál na rokovanie pripravuje starosta obce v súčinnosti so zamestnancami obce. Rovnako tak hlavný kontrolór, vychádzajúc z definície jeho funkcie, môže dať stanovisko k prerokovanému materiálu.

Systém monitorovania a hodnotenia

Proces monitorovania PHSR sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti. Vstupnými údajmi pre monitorovanie sú uvedené v Tab. 29 – ukazovatele výstupu, výsledku a dopadu projektu. Výstupom monitorovania je monitorovacia správa za príslušný rok schválená v OcÚ. Za prípravu monitorovacej správy zodpovedá príslušný garant podľa povahy projektu. Jednať sa pritom môže o starostu obce, hlavného kontrolóra obce, poslancov, resp. inú poverenú osobu.

Cieľom monitorovania je získavanie informácií o reálnom plnení opatrení, o prípadnom negatívnom vývoji, spôsobe realizácie, definovanie a prijatie nápravných opatrení.

Samospráva jedenkrát ročne získa a spracuje pripomienky partnerov, OcÚ, poslancov a verejnosti, do leta v čase začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok. Táto činnosť je naplánovaná do termínu príslušného roku, kedy bude predložené hodnotenie PHSR za predchádzajúci rok, jeho prípadná aktualizácia, hodnotenie ukazovateľov vrátane korekcií v rámci pravidelného každoročného hodnotenia. V prípade nutnosti korekcií mimo stanovené termíny vykoná korekciu starosta obce. Celkový plán hodnotenia je spracovaný v Tab. 29.

Tabuľka 29 Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHSR na programové obdobie 2015 - 2022		
Typ hodnotenia	Vykonat' prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2016	podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Tematické hodnotenie časti PHSR	2016	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	Nerozhoduje	pri značnom odklone od stanovených cieľov a doľahnutých hodnôt ukazovateľov
		Pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2016-2022	Na základe rozhodnutia starostu, podnetu poslancov

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 30 Akčný plán na roky 2014 – 2020

Akčný plán pre oblasť Hospodársku oblasť			
Opatrenie 1.1			
1.1.1 Rekonštrukcia kultúrneho domu, sále, podlahy, javiska a pod.	2016–2017	Obec	OP KŽP
1.1.2 Rekonštrukcia miestneho rozhlasu	2016 – 2020	Obec	PRV
1.1.3 Rekonštrukcia domu smútku	2016–2020	Obec	PRV
1.1.4 Vybudovanie detských ihrísk	2016–2020	Obec	PRV
1.1.5 Urnový háj	2016–2020	Obec	PRV
1.1.6 Opatrenie č. 9	2015–2020	Obec	OP KŽP
Akčný plán pre oblasť PO 01Environmentálna oblasť			
Opatrenie 2.1			
2.1.1 Kanalizácia a ČOV Hradičovo	2015–2020	Obec	OPKŽP
2.2.2 Rekonštrukcia miestnych komunikácií, chodníkov a lávok	2016–2020	Obec	PRV
2.2.3 Revitalizácia verejného priestranstva, vybudovanie oddychovej zóny, amfiteátra, výsadba zelene, oprava chodníkov	2016–2020	Obec	PRV
2.2.4 Vybudovanie stojísk-triedeného zberu na komunálnej úrovni v obci Hradičovo	2015	Obec	OP KŽP

Zdroj: vlastné spracovanie

ČASŤ E

8 FINANČNÁ ČASŤ

8.1 Finančné zabezpečenie PHSR

Po schválení PHSR nastáva vlastná realizácia PHSR, jeho opatrení a úloh. Uskutočnenie aktivít uvedených v PHSR predpokladá určité finančné a administratívne zabezpečenie. Finančné vyčíslenie jednotlivých aktivít sa v PHSR uvádza pri väčšine opatrení a aktivít v projektovom zámere vypracovanom p. Jánom Adámikom. Naplnenie cieľov programu je stanovené odhadom, konečné rozpočty budú súčasťou vykonávacích projektov a plánov. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh, vyplývajúcich z aktivít, sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky, environmentálny a trvaloudržiateľný rozvoj obce. Viaceré úlohy sa môžu realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, mnohé z nich však vyžadujú náročnejšie finančné a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektami. Potenciálne zdroje na realizáciu opatrení a úloh PHSR sú:

- vlastné zdroje- rozpočet obce;

Štruktúra uvedených zdrojov bude závisieť na aktuálnej finančnej situácii obce ako aj na spoločensko-ekonomických podmienkach.

Doplnkové zdroje finančného zabezpečenia

- finančné prostriedky z Európskej únie (programovacie obdobie 2015 – 2022)

Model viaczdrojového financovania jednotlivých projektov

Financovanie jednotlivých projektov bude viaczdrojové, pričom závisieť od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb. Financovanie sa opierať o zdroje obce, štátu, EÚ, VÚC, OP KŽP, PRV a súkromné zdroje. Vyčíslenie jednotlivých zámerov bolo stanovené kvalifikovaných odhadom, prieskumom a taktiež sa vychádzalo z existujúcich výkazov výmer/rozpočtov projektantov. Finálne podoby budú súčasťou ŽoNFP a budú vychádzať najmä z procesu verejného obstarávania.

Tabuľka 31 Indikatívny rozpočet – sumarizácia

Oblasť/Rok	Rok	Spolu
	2014– 2020	
Hospodárska oblasť	podľa potreby	
Sociálna oblasť	podľa potreby	
Environmentálna oblasť	podľa potreby	
Spolu	podľa potreby	

Zdroj: vlastné spracovanie

Finančný rámec pre realizáciu PHSR pre potreby súhrnného prehľadu plánovaných projektov a aktivít budú súčasťou príloh monitorovacích správ, ktoré budú priebežne vypracovávané a dopĺňané po schválení potrebných zdrojov pre ich financovanie a zrealizovanie.

Systém hodnotenia a zaradovania projektov do financovania

Pri schvaľovaní financovania jednotlivých projektov je nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam vo vzťahu k rozvoju obce. Najvyššiu prioritu majú projekty, ktoré vyplývajú priamo z legislatívy (SR, EÚ) a projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Do kategórie s vysokou prioritou sú zaradené projekty s oporou vo VZN obce, projekty MAS a projekty s vydaným právoplatným stavebným povolením a ukončeným procesom verejného obstarávania. Strednú prioritu majú projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o cudzie a doplnkové zdroje financovania (majú oporu v programovej štruktúre operačných programov a prioritných osí EŠIF). Do kategórie 4 a 5 spadajú projekty nachádzajúce sa vo fáze úvah (bez stavebného povolenia či ukončeného procesu VO).

Tabuľka 32 Hodnotiaca tabuľka pre výber projektov (upravený pre potreby obce)

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium - Opis podmienok pre zaradenie do priority	Projekt
1	Najvyššia	a) Projekty vyplývajúce zo zákona a/alebo legislatívy EÚ b) Projekty riešiace havarijnú alebo mimoriadnu situáciu Splnená jedna z podmienok	1.1.1 1.1.6 1.1.2 2.2.4 2.1.1
2	Vysoká	a) Projekty vyplývajúce a podporené v rámci VZN obce b) Projekty s právoplatným stavebným povolením a ukončeným VO c) Projekty MAS Splnená jedna z podmienok	1.1.1 1.1.6 2.1.1, 1.1.2 2.2.4
3	Stredná	Projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o cudzie a doplnkové zdroje financovania	1.1.2 2.2.2 1.1.6 2.2.4 2.2.3 1.1.4 1.1.5 1.1.3
4	Nízka	a) Projekty definované ako zámery / v štádiu úvah.	1.4.1, 2.5.1
5	Najnižšia	Ostatné	

Zdroj: vlastné spracovanie

ZÁVER

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hradičov je strategický strednodobý dokument, ktorý určuje víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti a strategické ciele ich naplnenia. Tento dokument je základným východiskom pre spracovanie ďalších materiálov rozvoja jednotlivých oblastí života obce. PHSR je otvoreným dokumentom, ktorý bude pravidelne polročne vyhodnocovaný a aktualizovaný na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Predmetný PHSR obce Hradičov bol aktualizovaný na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa: júl 2015 a jeho aktualizáciu dokumentuje nasledovná Tabuľka 33.

Tabuľka 33 Schválenie a aktualizovania PHSR obce Hradičov

Schválenie PHSR	
Dokument	<p>Program rozvoja obce Hradičov na roky 2015 – 2022.</p> <p>Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza, a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce. Dokument je štruktúrovaný podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC (v zmysle novely Zákona NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja schválenej vládou SR 18. júna 2014).</p>
Spracovanie	<p>Spracovanie: spracovanie PHSR vykonala obec bezplatne v partnerstve s poradenskou spoločnosťou- RNDr. Annou Štefankovou, ktorá koordinovala proces tvorby PHSR a zabezpečovať dodržiavanie metodických postupov.</p> <p>Obdobie spracovania jún 2014– júl 2015</p>
Prerokovanie	<p>Prerokovanie v orgánoch samosprávy (výbory, komisie, rada)</p> <p>Verejné pripomienkovanie: júl.2015</p> <p>Posudzovanie SEA – nerelevantné</p>
Schválenie	<p>Návrh na uznesenie zastupiteľstva – obecné zastupiteľstvo schvaľuje PHSR obce Hradičov na roky 2015 – 2022.</p>

Zdroj: vlastné spracovanie

IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR) s výhľadom do roku 2022 bude do roku 2015 implementovaný konkrétnymi projektmi a akčným plánom, ktorý bude mať časový harmonogram a návrh finančného a organizačného zabezpečenia. Obecný úrad v spolupráci s obecným zastupiteľstvom vypracuje plán vedenia obce a informatívne správy, ktoré bude zverejňovať na internetovej stránke obci a na verejných informačných tabuliach.

Predkladať návrhy na modifikovanie PHSR bude v právomoci Výboru pre PHSR, Kooordinátor pre stratégiu môže tiež predkladať Výboru návrhy na doplnenie PHSR. Občania a inštitúcie môžu tiež v písomnej forme predložiť Útvaru návrh na modifikovanie PHSR. Na zasadnutia Výboru v termíne schvaľovania obecného rozpočtu predloží Koordinátor Dopadovú analýzu plnenia PHSR.

Doplnenie PHSR, prípadne jeho nové aktualizovanie sa predloží na schválenie obecnému zastupiteľstvu. V nevyhnutnom prípade sa môže kvôli PHSR tiež iniciovať mimoriadne zasadnutie Výboru alebo obecného zastupiteľstva.

Predmetný PHSR obce Hradičov bol schválený na zasadnutí obecného zastupiteľstva
dňa júl 2015 uznesením č. 63/2008 bod c/.

Pečiatka obce:

Ján Adámik
starosta obce Hradičov

PRÍLOHY

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha A1 Pohľad na kataster obce Hradičov

Príloha A2: Mapa 3: Druhotná krajinná štruktúra obce Hradičov v roku 2013

Príloha A3: Cykloturistická mapa

ZOZNAM ILUSTRÁCIÍ

Obrázok 1 Zariadenie opatrovateľskej služby.....	21
Obrázok 2 Prípravné práce rekonštrukcie MŠ formou nadstavby 7 bytov.....	25
Obrázok 3 Osada Boháčovci, Hríbovci.....	34
Obrázok 4 Osada Laurovci.....	35
Obrázok 5 Tetradymit Bi ₂ Te ₂ S.....	37
Obrázok 6 Kľakovský potok v zimnom období.....	40
Obrázok 7 Kľakovský potok v letnom období.....	40
Obrázok 8 Ropucha bradavičnatá (Bufo bufo).....	45
Obrázok 9 Hlásenie o vzniku odpadu a nakladaní s ním za rok 2013.....	68
Obrázok 10 Hlásenie o vzniku odpadu a nakladaní s ním za rok 2014.....	70
Obrázok 11 Kláštorná skala	72
Obrázok 12 Pokutský most.....	72
Obrázok 13 Lyžiarske stredisko Ski Blanc v zimnom a letnom období.....	73
Obrázok 14 Chata Kollárová.....	74
Obrázok 15 Pamätná izba slovenských tradícií - vybudovaná v roku 2003 v obci Hradičov..	76
Obrázok 16 Rímsko-katolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie v obci Hradičov.....	77
Obrázok 17 Kaplnka v osade Smelákovci.....	77
Obrázok 18 Košíkár p. Priehoda František.....	78
Obrázok 19 Výroba metly z brezového prútia.....	78
Obrázok 20 Obecné páračky	78
Obrázok 21 Folklórny súbor Rozmajrín.....	78
Obrázok 22 Stavanie mája.....	79

ZOZNAM TABULIEK A GRAFOV

Tabuľka 1 Zámer spracovania PHSR.....	7
Tabuľka 2 Harmonogram spracovania PHSR.....	15
Tabuľka 3 Metódy zapojenia verejnosti do prípravy PHSR.....	16

Tabuľka 4	Zoznam projektových zámerov v obci Hrabíčov pripravených na programovacie obdobie 2014 - 2020.....	25
Tabuľka 5	Zoznam projektových návrhov plánovaných na roky 2014–2020.....	26
Tabuľka 6	Priemerné mesačné a ročné teploty vzduchu v °C.....	42
Tabuľka 7	Počet obyvateľov v obci Hrabíčov v rokoch 2000 – 2014.....	49
Tabuľka 8	Dynamika obyvateľstva v obci Hrabíčov v rokoch 2000 – 2014.....	51
Tabuľka 9	Veková a pohlavná štruktúra v obci Hrabíčov v roku 2011.....	53
Tabuľka 11	Obyvateľstvo podľa pohlavia a náboženstva za rok 2011.....	55
Tabuľka 12	Národnostné zloženie obyvateľstva v obci Hrabíčov za rok 2011	55
Tabuľka 13	Bývajúce obyvateľstvo ekonomicky aktívne-neaktívne podľa dochádzky do zamestnania z roku 2011.....	57
Tabuľka 14	Miera nezamestnanosti k 31.12.2014 a k 30.04.2015.....	58
Tabuľka 15	Stav domového fondu obyvateľov obce Hrabíčov z roku 2011.....	58
Tabuľka 16	Stav domového fondu rozptýleného osídlenia podľa počtu a veľkosti kopaníc v obci z roku 1961.....	58
Tabuľka 17	Stav domového fondu v štálových častiach v obci Hrabíčov v roku 2013....	59
Tabuľka 18	Vybavenosť obce Hrabíčov službami (stav 2013).....	60
Tabuľka 19	Legenda hodnotenia súčasnej krajinskej štruktúry v skúmanom území.....	80
Tabuľka 20	Plošný výskyt prvkov DKŠ obce Hrabíčov v roku 2013.....	81
Tabuľka 21	Prehľad príjmov obce Hrabíčov na roky 2014 – 2016	87
Tabuľka 22	Dane za rok 2013 a 2014.....	88
Tabuľka 23	Schválený rozpočet obce Hrabíčov na roky 2015– 2017.....	89
Tabuľka 24	Vnútorne faktory rozvoja obce - analýza interného prostredia.....	104
Tabuľka 25	Vonkajšie faktory rozvoja obce-analýza externého prostredia.....	106
Tabuľka 26	Analýza problémov v obci Hrabíčov.....	108
Tabuľka 27	Strategický cieľ.....	111
Tabuľka 28	Predpokladané termíny realizácie navrhovaných projektov obsahujúcich súhrn odhadovaných nákladov na ich zrealizovanie.....	121
Tabuľka 29	Plán hodnotenia a monitorovania.....	126
Tabuľka 30	Akčný plán na roky 2014 – 2020.....	127
Tabuľka 31	Indikatívny rozpočet – sumarizácia.....	129
Graf 1	Priemerné mesačné a ročné teploty vzduchu v °C.....	42
Graf 2	Vývoj počtu obyvateľov v obci Hrabíčov v rokoch 2000 - 2014.....	50
Graf 3	Vývoj počtu obyvateľov v obci Hrabíčov v rokoch 2000 – 2014.....	51
Graf 4:	Veková štruktúra obce Hrabíčov.....	53
Graf 5	Národnostné zloženie v obci Hrabíčov za rok 2011.....	55
Graf 6	Podiel skupín krajinných prvkov v rámci DKŠ v obci Hrabíčov v roku 2013.....	82

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

PHSR- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (skratka Program rozvoja obce)

SR- Slovenská republika

EÚ- Európska únia

DKŠ- Druhotná krajinná štruktúra

LANDEP- Krajinnoekologické plánovanie

GIS- Geografické informačné systémy

SHMÚ- Slovenský hydrometeorologický ústav

TTP- Trvalé trávne porasty

JV- Juhovýchodne

NR SR- Národná rada Slovenskej republiky

ČOV- Čistiareň odpadových vôd

CHKO- Chránená krajinná oblasť

NPR- Národná prírodná rezervácia

OÚ- Obvodný úrad

ŠSÚ- Štatistický stredoslovenský úrad

a.s.- akciová spoločnosť

š.p - štátny podnik

IAD- Individuálna automobilová doprava

SAD- Slovenská autobusová doprava

SK- Slovensko

NCH- náučný chodník

SKŠ- Súčasná krajinná štruktúra

ÚSES- Územný systém ekologickej stability

CR- Cestovný ruch

ÚPD- Územnoplánovacia dokumentácia

SNR- Slovenská národná rada

TUR- Trvaloudržateľný rozvoj

BBSK - Banskobystrický samosprávny kraj

NSRR- Národný strategický referenčný rámec

PRV- Plán rozvoja vidieka

PD- Programový doplnok

ŠFRB- Štátny fond rozvoja a bývania

ŠR- Štátny rozpočet

PRÍLOHA A1: Pohľad na kataster obce Hrabičov

PRÍLOHA A2

Celkový pohľad do Kľakovskej doliny a pohorie Vtáčnik

Vtáčnik

Pozostatky z lesnej železničky

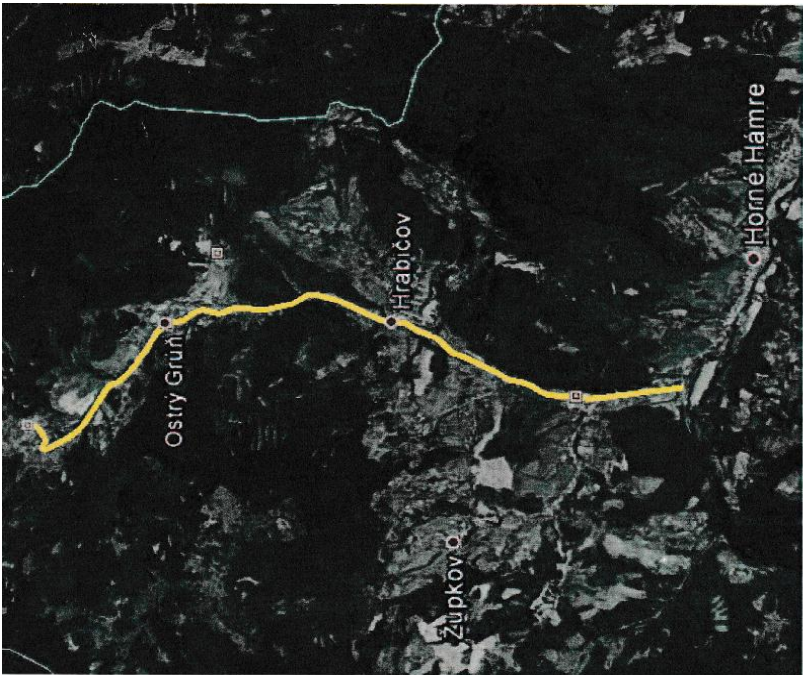
Autor: Mgr. RNDr. Anna Štefanková (2013)

Centrálna časť obce Hradičov

Zdroj: OÚ Hradičov (2014)

Cyklotrasa Horné Hámre- Kľak

Cyklotrasa 1: Horné Hámre brod - Kľak

Druh trasy	Náročnosť	Povrch	Dĺžka	Prevýšenie	Typ trasy
Cestná trasa	REKREA	Asfalt	20,6 km	333 m	Obojsmerná

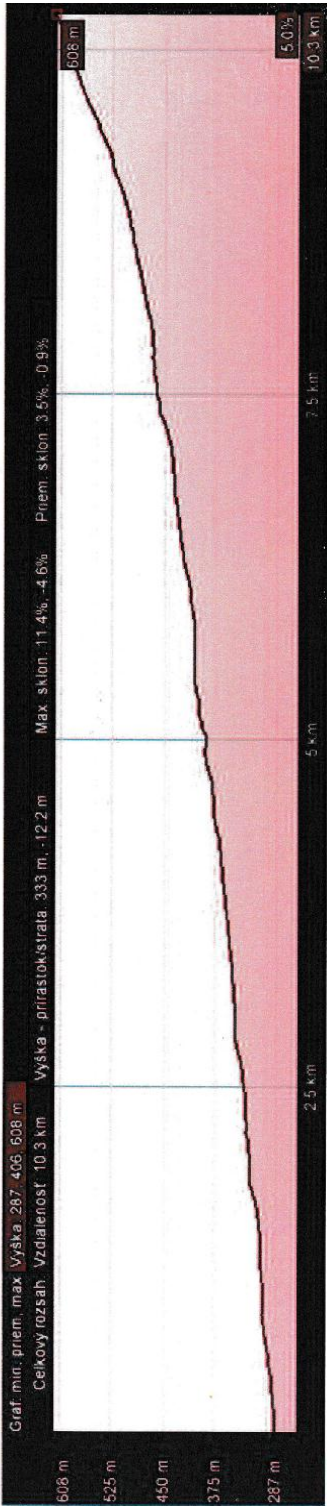
Popis trasy:

Cyklotrasa vedúca od rázcestia situovaného v obci Horné Hámre smerom na sever, prechádzajúca obcami Župkov, Hrabčovo, Ostr Grúň, Kľak. Cyklotrasa je vedená výhradne po asfaltovej ceste III. triedy. Začiatok cyklotrasy - brod Župkov sa nachádza v nadmorskej výške 287 m n.m., koniec cyklotrasy sa nachádza v nadmorskej výške 608 m n.m. Prevýšenie trasy činí 333 m, priemerné stúpanie/klesanie je na úrovni 3,5%.

Vybavenosť:

Možnosť ubytovania	ÁNO	Rekreačné zariadenie Riečky - Župkov Rekreačné zariadenie Dopraváik - Ostr Grúň Kľak
Možnosť stravovania	ÁNO	Koliba Riečky - Župkov Rekreačné zariadenie Dopraváik - Ostr Grúň
Občerstvenie	ÁNO	Pohostinstvo Župkov, Koliba Riečky - Župkov, Dallas Pub - Hrabčovo, Pohoda Pub - Ostr Grúň, Pohostinstvo Kľak

Smerovníky	Cyklosmerovky	Doplnkové cyklotabule	Infotabule	Rampy
7	30	7	4	0

Cykloturistická mapa

JAZDI BEZPEČNE.

Všetky cyklisty sú obojsmerné. Pamätajte v lesoch prebieha hospodárska činnosť. Dodržujte príkazy a nariadenia lesových pracovníkov. Na vyznačených cyklotrasách sa pohybujte na vlastnú zodpovednosť, zodpovedáte za spôsobené škody na majetku a zdraví. Prevádzkovateľ cyklotrás Zdrúženie obcí Kľakovskej doliny nenesie zodpovednosť za spôsobené škody na majetku a zdraví.

REŠPEKTUJ ZNAČENIE A KÓDEX HORSKÉHO CYKLISTU:

1. Jazdiť len po povolených cestách. Prísluší v tomto označení ako zákazník, nepodávať ju.
2. Neprešahovať stopy. Prísluší štíť jazdiť podľa cesty tak, aby si ju nepoškodzoval. Jazdiť len po označených cestách, nerovinné a nové. Nejazdí línym.
3. Odkláňaj svoj bicykel. Jazdiť tak, aby si dokázal zastaviť na viditeľnú vzdialenosť. Vlože môže mať bicykel alebo náhle zmeniť. Neprevádzkuje svoju techniku a fyzickú zdatnosť.
4. Dávajte prednosť osamelým. Upozornenie osamelých, že okolo nich prechádzajú. Pri výkone dostatočne pomaly a pomaly je to v kládke bezpečnosti nevyhnutné. Zastavte. Buďte v pohotovosti a pripravení. Pri výkone kľúčovej polohy jazda.
5. Buďte sľubní akejkoľvek človeka, nešťastníka a majetku. Nepokúšajte sa jazdiť v blízkosti osamelých pripravených na útok. Nevstúpte. Nepokúšajte privolať ústny a záberový majetok. Zastavte bránu ústne. Nepokúšajte pohotovosť pohotovosť, obklopte pred bránu.
6. Jazdiť s rozmyslom. Jazdiť s veľkým výhľadom, aby si bol sebaistota. Predvídajte nebezpečné situácie a zmeny polohy. Prísluší prílohu.

www.klakovskadolina.sk

Legenda - piktogramy

- Horné Hámre - Kľak
- Ostrý Brun - Pila
- Hrabčiov - Horné Hámre
- spisy
- Pohľadové cyklotrasy
- orientačné miesto

mapové podklady:
GARMIN.

www.klakovskadolina.sk

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Hrabičov ako
centra mikroregiónu Kľakovskej doliny s výhľadom na roky 2015 – 2022.